

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maa-aseamista ja eräistä tutkista ja laiksi avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallituksen esityksessä esitetään säädettäväksi laki maa-aseamista ja eräistä tutkista ja muutettavaksi lakia avaruustoiminnasta (63/2018).

Laissa maa-aseamista ja eräistä tutkista säädettäisiin maa-aseaman tai tutkan perustamisen sekä maa-aseama- ja tutkatoiminnan luvanvaraisuudesta. Lupaviranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto. Luvan edellytyksenä olisi erityisesti toiminnan riskittömyys kansallisen turvallisuuden kannalta ja tiettyjen teknisten turvallisuusvaatimusten täytyminen. Luvan käsittelyä varten pyydetäisiin lausuntoa turvallisuusviranomaisilta. Toiminnanharjoittaja olisi velvollinen raportoimaan toiminnastaan, ml. asiakkaistaan, lupaviranomaiselle.

Lisäksi esitetään muutettavaksi avaruustoiminnasta annettua lakia lisäämällä lakiin säännökset, jotka koskevat satelliittikaukokartoituksen harjoittamista avaruustoiminnan osana tai erikseen. Satelliittikauko-kartoituksen harjoittaminen olisi luvanvaraista. Lupaviranomaisena toimisi työ- ja elinkeinoministeriö, joka toimii myös avaruustoiminnan lupaviranomaisena. Luvan edellytyksenä olisi erityisesti toiminnan riskittömyys kansallisen turvallisuuden kannalta ja tiettyjen teknisten turvallisuusvaatimusten täytyminen. Luvan käsittelyä varten pyydetäisiin lausuntoa turvallisuusviranomaisilta. Toiminnanharjoittaja olisi velvollinen raportoimaan toiminnastaan, ml. asiakkaistaan, lupaviranomaiselle.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
3 Tavoitteet	14
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	14
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	14
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	15
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	18
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	18
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	19
6 Lausuntopalaute	26
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	26
7.1 Laki maa-aseamista ja eräistä tutkista.....	26
7.2 Laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	42
8 Lakia alemman asteinen sääntely	55
9 Voimaantulo	55
10 Toimeenpano ja seuranta	55
11 Suhde muihin esityksiin.....	56
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	57
12.1 Elinkeinovapaus	57
12.2 Yksityiselämän suoja	58
LAKIEHDOTUKSET	61
maa-aseamista ja eräistä tutkista.....	61
avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	69
VALITSE KOHDE.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
VALITSE KOHDE.....	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.
[Kopioi säädöksen nimi tähän].....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Suomalaisen avaruussektorin kasvaessa esiin on noussut kansalliseen ja kansainväliseen turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä, joita Suomen lainsäädäntö ei tällä hetkellä kata. Näihin lukeutuu suomalaisten satelliittien tuottaman kaukokartoitusdatan vastaanotto, käyttö ja jakelu sekä Suomessa sijaitsevien maa-asemien käyttö datan vastaanottoon ja jakeluun. Vastaavia kysymyksiä datan käytön turvallisuusriskeistä voi liittyä myös tutkilla vastaanotettuun dataan, joka on tarkoitettu tutkimuskäyttöön mutta voi sisältää riskin datan kaksikäyttöisyydestä.

Avaruusjärjestelmän voidaan katsoa koostuvan avaruusesineistä kuten satelliiteista sekä näitä palvelevista maa-asemista. Kiertoradalla oleva satelliitti tuottaa käyttötarkoituksestaan riippuen esimerkiksi kaukokartoitusdataa, paikannussignaalia tai tietoliikenneinformaatiota, joita maa-asemat maan pinnalla ottavat vastaan.

Maa-asemat voidaan jakaa vastaanottaviin ja lähettäviin maa-asemiin sekä maa-asemiin, jotka voivat sekä vastaanottaa että lähettää dataa. Vastaanottava maa-asema ottaa vastaan satelliitin lähettämää dataa satelliitin kulkiessa maa-aseman yli. Vastaanottavalla maa-asemalla satelliitin lähettämä data voidaan koota tallennusvälineille tai jakaa eteenpäin esimerkiksi laajakaistaverkkojen kautta. Lähettävä maa-asema puolestaan lähettää dataa sen yli kulkevaan satelliittiin. Lähettävä informaatio voi olla yleistä tietoliikennettä, satelliittien ohjausdataa tai esimerkiksi ohjelmistopäivityksiä satelliiteille tai satelliittien kautta muille maanpäällisille järjestelmille.

Satelliittikaukokartoitusdatan jakeluun ja jatkokäyttöön voi liittyä erilaisia ulko- ja turvallisuuspoliittisia riskejä, kuten kaukokartoituskuvienvälittämistä taholle, joka saattaisi käyttää tietoa Suomen tai ystävällismielisten valtioiden intressien vastaisesti tai terroristisiin tarkoituksiin. NykYTEknologialla satelliittikaukokartoitus on mahdollista niin suurella tarkkuudella ja havaintotiheydellä, että esimerkiksi kansallisen turvallisuuden kannalta tärkeiden kohteiden kuvaaminen muodostaa omat riskinsä. Teknologinen kehitys muodostaa uusia haasteita myös Suomen aluevalvontakyvyille. Valtiona Suomi ei voi estää avaruudesta käsin tehtävää aluevalvontaa, signaalitiedustelua tai Suomen alueen havainnointia, mutta osin tähän liittyviä riskejä on mahdollista minimoida valvomalla suomalaisten harjoittamaa tai Suomesta käsin harjoitettavaa toimintaa. Ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämässä selvityksessä ”Satelliittikaukokartoitustoiminnan valvonta Suomessa ja eräissä muissa valtioissa” (3.6.2019) sekä sen pohjalta käydyissä poikkihallinnollisissa keskusteluissa on katsottu, että nykyinen järjestelmä, joka perustuu lähinnä vientivalvontasäädöksiin ja avaruustoimintaa koskevaan sääntelyyn, ei tarjoa sopivia välineitä satelliittikaukokartoituksen tehokkaaseen valvontaan.

Satelliittidataan liittyy paljon uusia liiketoiminnan ja tutkimuksen mahdollisuuksia, joten on löydettävä tasapaino kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden sekä liiketoiminnan ja tutkimuksen edistämisen välillä. Nyt kiertoradalla olevista 18 suomalaisesta satelliitista 13 on kaupalliseen käyttöön tarkoitettuja, yksityisen yrityksen omistamia ja operoimia kaukokartoitussatelliitteja, joiden tuottamaa dataa myydään sekä yksityisille että julkisille asiakkaille [Tilanne 10.3.2022].

Satelliittidatan vastaanottoon liittyvän toiminnan kannalta Suomen pohjoinen sijainti on otollinen erityisesti ns. polaariradoilla eli napojen yli kiertävillä radoilla olevien satelliittien kanssa kommunikointiin. Tiedossa onkin erilaisia liiketoimintamalleja satelliittien tuottamaa dataa vastaanottavien maa-asemien perustamiseksi Suomeen. Maa-asematoimintojen liiketoimintaan voi

kuulua esimerkiksi pitkäaikainen palvelu yhdelle tai muutamalle satelliittioperaattorille, maa-asemapaalvelu yhtä aikaa usealle, jopa kymmenille satelliittitoimijoille lyhytaikaisesti tai raketin laukaisun yhteydessä tapahtuva komentolinkkituki (LEOP-vaihe), joka voi kestää vain muutamman tunnin tai muutaman päivän.

Maa-asemat voivat olla riski kansalliselle turvallisuudelle tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisille eduille joko maa-aseman omistajuuden ja/tai sillä harjoitettavan toiminnan (datan vastaanotto, jakelu ja käyttö) kautta. Myös muut vastaanottavat radiojärjestelmät, joissa datan vastaanotto toteutetaan Suomessa, voivat muodostaa samanlaisia riskejä. Tällaisiksi radiovastaanottojärjestelmiksi voidaan katsoa esimerkiksi tutkajärjestelmät, joilla tuotettuun ja vastaanotettuun dataan liittyy riski sen kaksikäyttöisyydestä.

Nykyisellään vastaanottavia radiojärjestelmiä tai vastaanotetun datan jakelua tai käyttöä koskevaa lainsäädäntöä tai niihin sovellettavaa lainsäädäntöä ei ole. Kyseiset toiminnot eivät kuulu sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014, *viestintäpalvelulaki*) tai avaruustoinnasta annetun lain (63/2018, *avaruustoimintalaki*) soveltamisalaan. Asiaa koskevaa EU-lainsäädäntöä ei ole.

1.2 Valmistelu

Poikkihallinnollisissa keskusteluissa on nähty tarpeelliseksi kehittää kansallista lainsäädäntöä kattamaan vastaanottaviin maa-asemiin ja satelliittidatan käyttöön ja jakamiseen liittyviä kysymyksiä. Avaruusasiain neuvottelukunta suositteli 5.2.2021 kokouksessaan sääntelyhankkeen toteuttamista sekä ehdotti poikkihallinnollista työryhmää, jotta varmistetaan erityisesti kansallisten ja ulkopoliittisten turvallisuusintressien sekä teknisten kysymysten asiantuntemus.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 10.3.2021 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida satelliittidatan vastaanottoa, jakelua ja käyttöä koskevan kansallisen lainsäädännön tarve ja laajuus sekä määrittellä satelliitin, maa-aseman sekä tutkan tai muun välineen tuottaman tai vastaanotetun datan ja informaation jakelun ja käytön puitteet. Työryhmän tehtävänä oli myös määrittellä tarvittava lupa-, rekisteröinti- tai valvontamenettely sekä mahdollinen lupa-, rekisteröinti- tai valvontaviranomainen ottaen huomioon myös nykyisten lupa-viranomaisten (avaruustoimintalupa, radiolupa, vientivalvonta) tehtäväkenttä ja toimivalta. Lisäksi työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus uudeksi satelliittidatan tuottamista, vastaanottoa, jakelua ja käyttöä koskevaksi lainsäädännöksi perusteluineen sekä laatia muut tarvittavat esitykset työ- ja elinkeinoministeriölle päätöksentekoa varten. Työryhmän alkuperäinen toimikausi oli 1.3.–31.12.2021 ja toimikautta pidennettiin 31.5.2022 asti.

Työryhmä koottiin mahdollisimman laajapohjaiseksi kutsumalla eri ministeriöt nimeämään edustajansa työryhmään niin, että ministeriöt voivat nimetä oman jäsenensä lisäksi tai puolesta jäsenen myös hallinnonalansa virastosta. Työryhmässä oli työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, Business Finlandin, opetus- ja kulttuuriministeriön, Suomen Akatemian, Liikenne- ja viestintäviraston, Ilmatieteen laitoksen, puolustusministeriön, ympäristöministeriön, ulkoministeriön, valtiovarainministeriön, sisäministeriön, Suojelupoliisin ja Maanmittauslaitoksen edustus. Työ- ja elinkeinoministeriön avaruustiimi vastasi käytännössä säädösvalmistelun etenemisestä. Työryhmän työstä on raportoitu avaruusasiain neuvottelukunnalle ja sen asiaankuuluville valmistelujaostoille (kaukokartoitus-, turvallisuus-, tiede- ja tutkimus- sekä liiketoimintajaostot) näiden näkemysten saamiseksi säädösvalmistelun tueksi. Lisäksi työryhmä kuuli työnsä yhteydessä liiketoiminnan ja tutkimuksen edustajia asiantuntijoina. Työryhmän yrityskuulemisissa kuultiin suomalaisia yrityksiä ICEYE Oy, Reaktor Space Lab Oy (nykyinen Kuva Space Oy) ja Northbase Oy sekä tutkimuspuolelta EISCAT-organisaation edustajia.

Työryhmän julkiset asiakirjat ovat saatavissa työ- ja elinkeinoministeriön hankehaun kautta tunnuksesta TEM017:00/2021.

Esityksen valmistelun aikana työryhmän sihteeristö piti tapaamiset Euroopan avaruusjärjestön (ESA) avaruus oikeuden ja kaukokartoituksen asiantuntijoiden kanssa sekä sellaisten maiden kanssa, joilla on kansallista sääntelyä satelliittikaukokartoitusta tai maa-asematoimintaa koskien. Keskusteluja käytiin Norjan, Kanadan, Yhdysvaltojen, Ranskan ja Saksan edustajien kanssa.

2 Nykytila ja sen arviointi

Suomessa ei nykyisellään ole lainsäädäntöä, jonka nojalla satelliittikaukokartoitusinstrumenteilla, vastaanottavilla maa-aseilla tai tutkilla harjoitettava toiminta taikka siinä taltioidun datan ja tiedon jakelu ja käyttö olisivat sellaisenaan luvanvaraista toimintaa. Nykyjärjestelmä nojaa lähinnä vientivalvontasäädöksiin, avaruustoimintaa koskevaan sääntelyyn sekä viestintäpalvelulakiin, jossa säädetään radiolähettimien hallussapidon ja käytön luvanvaraisuudesta. Näiden soveltamisalan ulkopuolelle jää sellaisia satelliittidatan vastaanottoon, jakeluun ja käyttöön liittyviä toimintamalleja, joita sääntely ei kata, mutta joiden valvomiseksi ja tarvittaessa puuttumiseksi Suomella olisi kansalliseen turvallisuuteen sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisiin näkökulmiin perustuva intressi.

Kaksikäyttötuotteiden ja puolustustarvikkeiden vientivalvonta

Kaksikäyttötuotteilla tarkoitetaan tuotteita, joita voidaan siviilikäytön lisäksi käyttää myös sotilaallisiin tarkoituksiin. Kaksikäyttötuotteiden vientivalvontaa koskeva sääntely (Neuvoston asetus (EY) No 428/2009) ja laki kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta (562/1996) vaatii vientiluvan hakemista tilanteessa, jossa suomalainen toimija aikoo viedä kaksikäyttötuotteen Euroopan unionista sen ulkopuolelle. Valvonnanalaisena kaksikäyttötuotteena on asetuksen mukaan pidettävä avaruustoiminnan osalta muun muassa kaikenlaisia satelliitteja sekä tietynlaisia kaukokartoitukseen tarvittavia avaruusaluksen hyötykuormia (eli avaruusaluksen alustaan kiinnitettyjä laitteita, jotka on suunniteltu avaruudessa suoritettavaa tehtävää varten). Vientilupaa vaaditaan myös valvonnanalaisiin avaruusaluksiin ja hyötykuormiin liittyvien ohjelmistojen ja osaamisen siirtämiselle unionin ulkopuolelle. Jos laukaisu tapahtuu Euroopan unionin ulkopuolella, vienti edellyttää vientilupaa ulkoministeriöltä. Joissain tilanteissa vientiluvan myöntävät toisen maan viranomaiset. Vientilupa voidaan kirjata esimerkiksi kaukokartoitus-toimintaa koskevia ehtoja, mutta vientivalvontaan perustuva järjestelmä tavoittaa kuitenkin vain tilanteet, joissa laukaisu tapahtuu Euroopan unionin ulkopuolelta ja joissa vientilupaa haetaan nimenomaan Suomesta. Järjestelmän ulkopuolelle jää myös satelliittien tuottaman datan ja tiedon vastaanotto Suomen maaperällä.

Laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012) säätelee nimensä mukaisesti puolustustarvikkeiksi luettavien tuotteiden vientiä. Puolustustarvikkeiksi luetaan Suomessa tuotteet, jotka kuuluvat Euroopan unionin yhteiseen puolustustarvikeluetteloon. Näitä ovat erityisesti sotilaskäyttöön suunnitellut tuotteet ja niitä varten suunnitellut komponentit, lisälaitteet, lisävarusteet, varustus ja järjestelmät. Puolustustarvikkeella tarkoitetaan myös puolustustarvikkeen valmistukseen liittyvää tietotaitoa ja valmistusoikeutta. Muun muassa satelliitit, jotka on erityisesti suunniteltu tai muunneltu sotilaskäyttöön, katsotaan puolustustarvikkeiksi.

Puolustustarvikkeiden vienti, siirto ja välitys Suomesta Euroopan talousalueen ulkopuolelle on luvanvaraista toimintaa. Suomen alueen ulkopuolella suomalainen toimija saa välittää puolus-

tustarvikkeita vain välitykseen myönnettyllä luvalla. Myös Suomen kautta tapahtuva kauttakuljetus on luvanvaraista, jos viejä tai vastaanottaja tai molemmat ovat Euroopan talousalueen ulkopuolella. Useimmissa tapauksissa lupaviranomaisena toimii puolustusministeriö. Tietyissä tilanteissa lupa-asian ratkaisee valtioneuvoston yleisistunto. Puolustustarvikkeiden vientiä, siirtoa, välitystä tai kauttakuljetusta koskeva lupa myönnetään tai julkaistaan vain, jos se on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukaista eikä se vaaranna Suomen turvallisuutta. Valtioneuvoston puolustustarvikkeiden vientiä koskevan lupaharkinnan yleisistä edellytyksistä antaman asetuksen (70/2020) mukaan ulko- ja turvallisuuspoliittista harkintaa ei lupahakemusta käsiteltäessä tehdä, jos kyse on seuraavista valtioista: Euroopan unionin jäsenvaltio, Euroopan talousalueeseen kuuluva valtio taikka Australia, Japani, Kanada, Sveitsi, Uusi-Seelanti, Yhdistynyt kuningaskunta tai Yhdysvallat.

Suomessa luvitettujen yksityisten avaruustoiminnanharjoittajien satelliitteja tai niillä tuotettuja palveluja ei lähtökohtaisesti ole suunniteltu sotilaskäyttöön vaan kaupalliseen toimintaan ennalta rajoittamattomille asiakasryhmille. Tiedon ja datan loppukäyttö ja loppukäyttäjät eivät siten aina ole ennalta yksilöitävissä, mutta lähtökohtaisesti ne eivät kohdennu tai rajoitu sotilaalliseen loppukäyttöön.

Kaupallinen maa-asetoimintakaan ei oletettavasti perustuisi yksinomaan sotilaskäyttöön tarkoitettujen tuotteiden siirtämiseen tai välittämiseen, mutta tapauskohtaisesti maa-asetoimintaan voitaisiin soveltaa puolustustarvikkeita koskevia lupamenettelyjä, mikäli maa-asetaman kautta siirrettävä data tai tieto kohdentuisi sotilaskäyttöön ja data tai tieto välitettäisiin Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

Aluevalvonta

Aluevalvontalain (755/2000) mukaan Suomen alueella ei ilman lupaa saa lennon aikana ilma-aluksesta tai muusta ilmassa liikkuvasta laitteesta taltioida tietoa sähkömagneettisilla tai akustisilla kuvaamisen tai kuvantamisen menetelmillä, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Aluevalvontalaissa Suomen alueella tarkoitetaan valtakunnan maa- ja merirajojen sekä aluemerren ulkorajan sisäpuolella olevia maa- ja vesialueita sekä niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa. Kansallisen ja kansainvälisen sääntelyn kannalta selvää on, että avaruus ei ole minkään valtion aluetta. Aluevalvontalakia voidaan siis soveltaa Suomen valtion alueella liikkuviin kuvaamiseen tai kuvantamiseen käytettäviin aluksiin ja laitteisiin, kuten pseudosatelliitteihin eli HAPSeihin sekä droneihin, mutta ei avaruusesineisiin, kuten kaukokartoitusatelliitteihin.

Aluevalvontalain 14 §:n mukaan luvanvaraisuuden piiriin kuuluu muun muassa ilmailu valtion johtamisen, maanpuolustuksen, rajavalvonnan, pelastustehtävien tai varautumisen kannalta tärkeiden kohteiden ja alueiden yläpuolella taikka ympäristön suojelemisen kannalta valtakunnallisesti tärkeiden alueiden yläpuolella, joilla ilmailua on rajoitettu tai kielletty valtioneuvoston asetuksella. Aluevalvontalain 14 §:n nojalla luvanvaraisiin kuvauskohteisiin kuuluvat myös linnonitusalueet, linnakkeet tai kasarmialueet, sotasatamat tai sotilaslentokentät, puolustusvoimien varikot tai varastot, puolustusvoimien viestiasemat, antennikentät tai puolustuslaitteet tai -välineet sekä puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen maastoharjoitukset. Lisäksi maaperän magneettikentän tutkiminen alle 150 metrin lentokorkeudella on luvanvaraista aluevalvontalain 13 §:n perusteella.

Aluevalvontalain nojalla on siten mahdollista puuttua lentokoneilla tai muilla ilma-aluksilla harjoitettavaan kaukokartoitustoimintaan, kuten ilmakuvauksiin ja laserkeilaukseen, siltä osin kuin sitä harjoitetaan edellä mainittujen kohteiden yläpuolella tai alle 150 metrin lentokorkeudessa.

Avaruudesta käsin tehtävään kuvaukseen se ei kuitenkaan ulotu Suomen yläpuolellakaan. Onkin huomattava, että kansallinen laki ei voi tehokkaasti puuttua siihen, millaista tietoa Suomen alueesta kerätään avaruudesta käsin, ellei toimija muutoin kuulu Suomen lainkäyttöpiiriin (esim. Suomen kansalainen). Tällä hetkellä ei ole kansallista sääntelyä, joka nimenomaisesti rajoittaisi tai kieltäisi suomalaista satelliittitoimijaa kuvaamasta tiettyjä Suomen alueella sijaitsevia kohteita tai muutoin taltioimasta niistä tietoa avaruudesta käsin. Ulkomaisten toimijoiden avaruudessa tapahtuvaan kuvaamiseen puuttuminen puolestaan vaatisi toimia kansainvälisellä tasolla. Esimerkiksi YK:n alaisen kansainvälisen televiestintäliiton ITU (*International Telecommunications Union*) radio-ohjesäännön mukaan tiettyjen valtioiden (Algeria, Bahrain, Egypti, Indonesia, Iran, Libanon, Saudi-Arabia ja Tunisia) alueella tutkakuvauksella laajoilla kais-toilla ei ole sallittua, ellei taajuuksien käytöstä saada sovittua erikseen.

ITU:n radio-ohjesäännössä satelliiteista tapahtuvan tutkakuvauksen (*kaukokartoitussatelliittiliikenne*) taajuusmäärää on tietyillä taajuusalueilla rajoitettu, ellei lisätaajuuksien tarve ole perusteltavissa. Tämä kaukokartoitussatelliittiliikenteen tutkakaistoja koskeva taajuusmäärän rajoitus pätee myös Suomen aluetta kuvatessa. Radio-ohjesääntö ei spesifisti ota kantaa kuvantamisen tarkkuuteen ja käytännössä jo ilman edellä mainittujen lisäkaistojen käyttämistä voidaan päästä korkeaan kuvantamistarkkuuteen, johon taajuusmäärän ohella vaikuttaa olennaisesti myös kuvausteknologian kehitys. Näin ollen ITU-sääntelynkään kautta ei ole mahdollista täysimääräisesti taklata satelliittikaukokartoitukseen liittyviä riskejä aluevalvonnan näkökulmasta.

Kiinteistönomistuksen ja alueidenkäytön lakikokonaisuus kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi

Kiinteistönomistukseen liittyvä lakikokonaisuus tuli voimaan 1.1.2020. Viranomaisille säädettiin Suomen kansainväliset velvoitteet huomioon ottaen mahdollisuus valvoa nykyistä paremmin valtion turvallisuuden kannalta keskeisiä kiinteistönomistuksia, ehkäistä ennakoita kansallisen turvallisuuden näkökulmasta arveluttavaa kiinteistönomistusta sekä tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin kansallisen turvallisuuden näkökulmasta tarpeellisten alueiden lunastamiseksi valtiolle. Samalla maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) lisättiin säännös (467/2019), jonka mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä.

Eräiden kiinteistönhankintojen luvanvaraisuudesta annetun lain (470/2019) nojalla voidaan puuttua sellaiseen kansallista turvallisuutta vaarantavaan satelliittimaa-asematoimintaan, jossa hankkeeseen kuuluu kiinteistökauppa ja ostajana Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolinen toimija. Valtion etuosto-oikeudesta eräillä alueilla annetun lain (469/2019) nojalla voidaan puuttua kaikkiin sellaisiin hankkeisiin, joissa on mukana kiinteistökauppaa, ja joissa kiinteistö sijaitsee kyseisen lain mukaan määritetyllä etuostovyöhykkeellä.

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi (468/2019) mahdollistaa minkä tahansa kiinteistön ja erityisten oikeuksien lunastuksen tilanteessa, jossa kiinteistöllä tai erityisten oikeuksien kautta aiheutetaan uhka maanpuolustukselle, alueelliselle koskemattomuudelle, sisäiselle turvallisuudelle, valtion johtamiselle, rajaturvallisuudelle, rajavalvonnalle, huoltovarmuudelle, yhteiskunnan kannalta välttämättömän infrastruktuurin toiminnan varmistamiselle tai muulle näihin rinnastettavissa olevan yhteiskunnallisen edun turvaamiselle. Jos jokin edellä mainituista yleisistä tarpeista sitä vaatii, voi se ministeriö, jonka toimialaan jokin edellä tarkoitettujen edun turvaaminen kuuluu, myöntää viranomaiselle tai yhteisölle luvan lunastaa kiinteää omaisuutta tai erityisen oikeuden. Kiinteän

omaisuuden lunastamista koskevia säännöksiä sovelletaan myös toisen maalla olevan rakennuksen tai rakennelman omistusoikeuteen.

Kiinteistönomistuksen valvonta ja alueidenkäytön suunnittelu antavat yhtäältä hyvin rajalliset sekä toisaalta varsin jäykät mahdollisuudet satelliittikaukokartoitukseen sekä maa-asema- ja tutkatoimintaan liittyvien riskien torjuntaan. Esimerkiksi suomalaisten ulkomailla tai kansainvälisillä alueilla harjoittama toiminta ja liikuteltavat maa-asetat ovat kiinteistönomistusta koskevan lakikokonaisuuden ulottumattomissa. Lisäksi Suomen alueella harjoitettavaan toimintaan puuttumista kiinteään omaisuuteen, rakennelmaan tai rakennukseen kohdistuvan lunastusoikeuden kautta on pidettävä verraten järeänä ja kalliina keinona huomioiden, että lain mukaan lunastettavasta omaisuudesta on määrättävä omaisuuden korkeinta käypää hintaa vastaava täysi korvaus.

Ulkomaalaisten yritysostojen seuranta

Ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain (172/2012) tarkoituksena on seurata ja erittäin tärkeän kansallisen edun vaatiessa rajoittaa vaikutusvallan siirtymistä ulkomaalaisille sekä ulkomaisille yhteisöille ja säätiöille seurannan kohteena olevissa yrityksissä. Erittäin tärkeä kansallinen etu kattaa muun muassa sotilaallisen maanpuolustuksen, yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen, kansallisen turvallisuuden sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden turvaamisen.

Rikoslain maanpetosrikoksia koskevat säännökset

Suomen rikoslain (39/1889) maanpetosrikoksia koskevaan 12 lukuun (578/1995) sisältyy säännöksiä, jotka voivat olla eräissä tilanteissa merkityksellisiä kaukokartoitustoiminnan tai maa-asematoiminnan kannalta. Toimintaan voi liittyä menettelyjä, jotka voisivat täyttää esimerkiksi maanpetoksen, vakoilun, turvallisuussalaisuuden paljastamisen, luvattoman tiedustelutoiminnan tai maanpetoksellisen yhteydenpidon tunnusmerkistön.

Esimerkiksi rikoslain 12 luvun 5 §:n (578/1995) mukaan vakoilusta tuomitaan se, joka vierasta valtiota hyödyttääkseen tai Suomea vahingoittaakseen hankkii tiedon sellaisesta Suomen maanpuolustusta tai muuta poikkeuksellisiin oloihin varautumisesta, Suomen ulkomaansuhteita, valtiotaloutta, ulkomaankauppaa tai energiahuoltoa koskevasta taikka muusta niihin rinnastettavasta, Suomen turvallisuuteen vaikuttavasta seikasta, jonka tuleminen vieraan valtion tietoon voi aiheuttaa vahinkoa Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle. Vakoilusta tuomitaan myös se, joka vierasta valtiota hyödyttääkseen tai Suomea vahingoittaakseen toiselle välittää, luovuttaa tai ilmaisee taikka julkistaa edellä tarkoitettua tiedon.

Turvallisuussalaisuuden paljastamisesta tuomitaan rikoslain 12 luvun 7 §:n (578/1995) mukaisesti se, joka oikeudettomasti julkistaa tai toiselle välittää, luovuttaa tai ilmaisee taikka tällaista tarkoitusta varten oikeudettomasti hankkii tiedon seikasta, joka Suomen ulkoisen turvallisuuden vuoksi on säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi tai joka tekijän tieteen on sen laatuinen, että sen paljastuminen on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa Suomen maanpuolustukselle, turvallisuudelle, ulkomaansuhteille tai kansantaloudelle. Rikoslain 12 luvun 9 §:ssä tarkoitettua luvattomasta tiedustelutoiminnasta on kyse silloin, kun henkilö vierasta valtiota vahingoittaakseen tai toista vierasta valtiota hyödyttääkseen hankkii tietoja vieraan valtion maanpuolustuksesta, turvallisuudesta tai niihin välittömästi vaikuttavista seikoista ja siten aiheuttaa vahinkoa tai vaaraa Suomen ulkomaansuhteille.

Rikoslain 12 luvun 8 §:n (578/1995) tuottamuksellisen turvallisuussalaisuuden paljastamisen kriminalisointia lukuun ottamatta 12 luvussa tarkoitetut rikokset ovat rangaistavia vain tahallisuudella. Siten esimerkiksi Suomen kriittistä infrastruktuuria koskevan kuvan tai liittolaismaan joukkojen sijaintia koskevan datan hankkiminen ja luovuttaminen edelleen vihamieliselle toimijalle olisi rangaistavaa vakoiluna tai luvattomana tiedustelutoimintana vain, jos tiedon hankkinut tai luovuttanut taho olisi nimenomaan pyrkinyt aiheuttamaan Suomelle vahinkoa tai vähintäänkin pitänyt tätä toimintansa todennäköisenä seurauksena. On epätodennäköistä, että esimerkiksi kaupallisessa toiminnassa kenelle hyvänsä maksavalle asiakkaalle kaukokartoitustietoa luovuttava toimija syyllistyisi tahalliseen maanpetosrikokseen, vaikka joku sen asiakaskunnasta olisikin hankkimassa tietoja Suomen kannalta epäedullisiin tarkoituksiin. Tuottamuksellisen turvallisuussalaisuuden paljastamisen tunnusmerkistön täyttyminen taas edellyttää, että luovutettava tieto on erikseen säädetty tai määrätty salassa pidettäväksi – eli toisin kuin tahallisen tekemuodon osalta, kriminalisointi ei koske tietoa, joka vain luonteensa vuoksi olisi tullut tällaiseksi ymmärtää. Koska rikoslain 12 luvun kriminalisoinnit koskevat lähinnä Suomen etuja tahallisesti vahingoittavaa toimintaa, kattavat ne vain osan sellaisesta kaukokartoitus- ja maasematoiminnasta, johon voisi liittyä Suomen turvallisuuden ja ulkosuhteiden kannalta merkittäviä riskejä.

EU:n pakoteasetukset

Euroopan unioni voi ottaa käyttöön rajoittavia toimenpiteitä eli pakotteita tilanteissa, joissa se katsoo tämän olevan tarpeellista painavista ulko- ja turvallisuuspoliittisista syistä, mukaan lukien kansainvälisen rauhan turvaamiseksi, laajamittaisten ihmisoikeusloukkausten estämiseksi tai terrorismin vastustamiseksi. Pakotteilla voidaan rajoittaa tietynlaisten tuotteiden tai palveluiden vientiä tai tuontia taikka liiketoimia erikseen mainittujen henkilöiden ja yhteisöjen kanssa. EU:n pakoteasetukset ovat Suomessa suoraan sovellettavaa oikeutta, jota myös kaukokartoitustoimijoiden on noudatettava sellaisenaan.

Pakoteasetuksilla voitaisiin periaatteessa myös nimenomaisesti rajoittaa kaukokartoitustiedon luovuttamista tahoille, joiden EU:n neuvosto katsoisi toimivan sen etujen vastaisesti. Toistaiseksi tällaista nimenomaista sääntelyä ei ole. Kaukokartoitustiedon luovuttaminen pakotteiden kohteena olevalle taholle olisi kuitenkin yleensä pidettävä kiellettynä taloudellisten resursien saataville asettamisena. Lisäksi eräillä pakoteasetuksilla kielletään erikseen sotilaalliseen toimintaan liittyvän teknisen neuvonnan, avun tai koulutuksen antaminen, myyminen, toimittaminen tai siirtäminen suoraan tai epäsuorasti pakotteiden kohteena olevaan valtioon. Kaukokartoitustiedon toimittaminen tällaiseen valtioon nimenomaisesti sotilaallisen toiminnan tueksi voisi olla katsottavissa kielletyksi ”teknisen avun” tarjoamiseksi.

Kansainvälinen avaruusoikeus ja laki avaruustoiminnasta (avaruustoimintaluvat)

Suomi on osapuolena neljässä Yhdistyneiden kansakuntien (YK) kansainvälisessä avaruussopimuksessa:

- 1) Yleissopimus valtioiden toimintaa johtavista periaatteista niiden tutkiessa ja käyttäessä avaruutta, siihen luettuna kuu ja muut taivaankappaleet, jäljempänä *avaruusyleissopimus (Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and other Celestial Bodies; Outer Space Treaty)*; avattu allekirjoitukselle 27.1.1967 ja tullut kansainvälisesti voimaan 10.10.1967. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 56–57/1967).

- 2) Avaruuslentäjien pelastamista ja palauttamista sekä ulkoavaruuteen lähetettyjen esineiden palauttamista koskeva sopimus, jäljempänä *pelastussopimus (Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts and the Return of Objects Launched into Outer Space)*; avattu allekirjoitukselle 22.4.1968 ja tullut kansainvälisesti voimaan 3.12.1968. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 45 ja 46/1970) ja sopimus on saatettu voimaan lailla avaruuslentäjien pelastamisesta ja palauttamisesta sekä avaruusesineiden palauttamisesta (616/1970).
- 3) Kansainvälistä vastuuta avaruusesineiden aiheuttamasta vahingoista koskeva yleissopimus, jäljempänä *vastuusopimus (Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects; Liability Convention)*; avattu allekirjoitukselle 29.3.1972 ja tullut kansainvälisesti voimaan 1.9.1972. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 8 ja 9/1977).
- 4) Yleissopimus avaruuteen lähetettyjen esineiden rekisteröimisestä, jäljempänä *rekisteröintisopimus (Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space; Registration Convention)*; avattu allekirjoitukselle 14.1.1975 ja tullut kansainvälisesti voimaan 15.9.1976. Suomi on sopimuksen osapuoli (SopS 9/2018).

YK:n avaruussopimuksissa ei määritellä avaruustoimintaa. Niissä ei eritellä satelliiteilla tai muilla avaruusesineillä tehtäviä toimia, kuten paikannus- tai kaukokartoitussatelliittien toimintaa, vaan ne puhuvat yleisesti ulkoavaruuden tutkimisesta ja käyttämisestä sekä toiminnasta ulkoavaruudessa ja taivaankappaleilla. Keskiössä on vastuu avaruusesineistä, jollaisiksi myös laukaisuväline osineen luokitellaan vastuusopimuksen sekä rekisteröintisopimuksen 1 artikloissa. Avaruusyhteisön 6 artiklan mukaan valtioilla on kansainvälinen vastuu kansallisesta, sekä valtiollisten että ei-valtiollisten toimijoiden harjoittamasta, avaruustoiminnasta ja muiden kuin valtiollisten toimijoiden harjoittama avaruustoiminta edellyttää asianomaisen valtion lupaa ja jatkuvaa valvontaa.

Suomessa avaruustoiminnan lupamenettely ja valvonta nojaavat avaruustoimintalakiin. Avaruustoimintalaissa toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa avaruustoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta, ja tämän tulee hakea toiminnalle etukäteen lupa työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Avaruustoimintalaissa avaruustoiminnan käsite on määritelty vastaamaan YK:n avaruussopimusten soveltamisalaa YK:n yleiskokouksen kansallista avaruuslainsäädäntöä koskevan päätöslauselman (Resolution 68/74 of 2013: *Recommendations on National Legislation Relevant to the Peaceful Exploration and Use of Outer Space*), International Law Associationin niin kutsutun Sofia-mallilain sekä avaruustoimintalain valmisteluvaiheessa tehdyn kansainvälisen vertailun mukaisesti. Kansainvälisen linjan mukaisesti avaruustoimintalaissa avaruustoiminnalla tarkoitetaan avaruusesineen lähettämistä avaruuteen, avaruusesineen operointia ja muuta määräysvaltaa siihen avaruudessa sekä avaruusesineen palauttamista ja palautumista maahan. Esimerkiksi avaruusesineessä olevan tutkimuslaitteen valmistus ja sen tuottaman tiedon vastaanotto on avaruustoimintalain esitöissä nimenomaisesti rajattu avaruustoiminnan ulkopuolelle (HE 157/2017 vp, s. 39).

Avaruustoimintalain keskiössä on vastuu avaruusesineistä, joilla laissa tarkoitetaan esinettä, joka on lähetetty tai joka on tarkoitus lähettää avaruuteen, mukaan lukien tällaisen esineen osat, ja laitetta, jota on käytetty tai jota on tarkoitus käyttää esineen lähettämiseksi avaruuteen, mukaan lukien tällaisen laitteen osat. Avaruustoimintaan liittyvää maanpäällistä infrastruktuuria tai laitteistoa, kuten maa-asetat ja tutkat, ei katsota avaruusesineiksi eikä yksinään niiden ope-

rointia avaruustoiminnaksi. Niin ikään yksinään satelliitin hyötykuormaksi tarkoitettun kaukokartoitusinstrumentin valmistaminen taikka sellaisen operoiminen toisen toimijan satelliitin kyydissä ei ole luvanvaraista avaruustoimintaa. Näin ollen lain nykyisen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ne tahot, jotka operoivat tai tuottavat palveluita maanpäällisellä laitteistolla taikka avaruusesineen hyötykuormana olevalla laitteistolla ilman, että heidän määräysvallassaan olisi omia avaruusesineitä.

Kansainvälisten avaruussopimusten lisäksi YK:n yleiskokous on hyväksynyt useita periaatejulistuksia ja päätöslausemia. Nämä eivät kuitenkaan ole oikeudellisesti sitovia vaan suositusluontoisia. Näistä keskeisiä ovat muun muassa kaukokartoitusperiaatteet (Resolution 41/65 of 1986: *Principles Relating to Remote Sensing of the Earth from Outer Space*), joissa kaukokartoitus ("*remote sensing*") on määritelty tarkoittamaan Maan pinnan havainnointia avaruudesta käsin luonnonvarojen hallinnan, maankäytön ja ympäristönsuojelun parantamiseksi. Kaukokartoitusperiaatteiden mukaan kaukokartoitustoiminnan tulee edistää Maan luonnonympäristön suojelua (10. periaate) sekä ihmiskunnan suojautumista luonnonkatastrofeilta (11. periaate).

YK:n kaukokartoitusperiaatteiden mukaan kaukokartoitustoiminnalla ("*remote sensing activities*") tarkoitetaan kaukokartoitusjärjestelmien operointia, kaukokartoitussensoreilla hankitun raakadatan keräämiseen ja varastointiin käytettävien asemien operointia sekä prosessoidun datan käsittelyä ja välittämistä. Kaukokartoitustoiminnan on koiduttava kaikkien maiden eduksi ja hyödyksi kiinnittäen erityistä huomiota kehitysmaiden tarpeisiin (2. periaate). Kaukokartoitustoiminnassa on noudatettava kansainvälistä oikeutta, mukaan lukien avaruusyhteisöön ja ITU:n asianmukaiset instrumentit (3. periaate). Kaukokartoitusperiaatteet kiinnittävät huomiota myös niiden valtioiden oikeuksiin, joiden lainkäyttöpiiriin kuuluvia alueita kaukokartoitustoiminnassa havainnoidaan (4., 12. ja 13. periaate). Havainnoinnin kohteena olevilla valtiolla tulee esimerkiksi olla kohtuullisin kustannuksin pääsy siihen dataan ja informaation, jota kaukokartoitustoiminnassa on sen alueesta tuotettu (12. periaate). Avaruusyhteisöön kuuluvien valtioiden 14. periaate toteaa, että kaukokartoitussatelliitteja operoivilla valtiolla on kansainvälinen vastuu toiminnasta ja niiden tulee varmistaa, että toiminnassa noudatetaan kaukokartoitusperiaatteita ja kansainvälisen oikeuden sääntöjä riippumatta siitä, harjoittaako toimintaa valtiolliset vai ei-valtiolliset toimijat taikka harjoitetaanko toimintaa osana kansainvälistä järjestöä, jonka jäsen kyseinen valtio on.

Muiden YK:n avaruutta koskevien periaatejulistusten ja päätöslausemien tavoin kaukokartoitusperiaatteet eivät ole oikeudellisesti sitovia eikä Suomessa YK:n kaukokartoitusperiaatteita ole sellaisenaan toimeenpantu kansallisessa sääntelyssä. Avaruustoimintalain mukaisesti avaruustoiminnan luvanvaraisuus kuitenkin koskee muiden avaruusesineiden ohella myös kaukokartoitussatelliitteja.

Avaruustoimintaluvan myöntämisen edellytyksenä on muun muassa toiminnan turvallisuus eli se, että toiminnasta ei aiheudu erityistä vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai yleiselle turvallisuudelle. Lisäksi edellytetään, että avaruustoiminta ei ole ristiriidassa kansallisten turvallisuusasetusten, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulkopoliittisten etujen kanssa ja että toiminnassa noudatetaan ITU:n voimassa olevia sääntöjä. Työ- ja elinkeinoministeriön avaruustoiminnasta antaman asetuksen (74/2018, jäljempänä *avaruustoiminta-asetus*) mukaan toiminnanharjoittajan on luvan myöntämisen edellytysten arvioimiseksi annettava lupahakemuksessaan tiedot muun muassa suunnitelluista taajuuksista ja kommunikaatiotavasta sekä maa-asemien teknisistä tiedoista ja suunnitellusta sijainnista. Avaruustoiminta-asetuksen mukaisesti lupahakemuksessa on oltava tiedot myös avaruusesineen välittämän tai tuottaman datan käyttö-tarkoituksesta ja käyttäjistä tai käyttäjäryhmistä sekä mittauslaitteiston suorituskyvystä mukaan lukien kaukokartoitusaineiston erotuskyky, paikannustarkkuus, taajuuskaistat ja laatu. Kaukokartoitustoimintaa harjoittaville toiminnanharjoittajille myönnettyjen avaruustoimintalupien

ehtona on ollut esimerkiksi, että satelliitin tuottaman datan ja tiedon myynnissä, luovutuksessa ja välittämisessä on otettava huomioon Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, sitoumukset ja velvoitteet. Ehtona on myös ollut, että dataa ei suoraan tai epäsuoraan toimiteta sotilaallisille toimijoille tai sotilaalliseen toimintaan tietyissä maissa, eikä EU:n, YK:n tai Etyjin asevientikieltoon asettamaan maahan sotilaalliseen käyttöön tai muuhun EU:n, YK:n tai Etyjin pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja, kuten satelliittioperaattori, eroaa maa-asemaoperaattorista. Oman maa-aseman lisäksi tai sijaan avaruustoiminnan toiminnanharjoittajat voivat käyttää esimerkiksi kaupallisia maa-asemapalveluja, ja toiminnassa hyödynnettäviä maa-asemia voi olla ympäri maailmaa. Siten satelliittioperaattorilla ei välttämättä ole omaa maa-asematoimintaa. Vastaavasti maa-asemaoperaattori voi tarjota pelkästään maa-asemapalveluja ilman, että sillä olisi omaa avaruustoimintaa eli laukaisu- tai oman avaruusesineen käyttöä.

Avaruustoimintaa on lähtökohtaisesti pidettävä vaarallisena toimintana, johon liittyy riskejä merkittävistä vahingoista. YK:n kansainvälisten sopimusten mukaisesti valtiolla on kansainvälisoikeudellinen vastuu avaruustoiminnasta sekä vahingonkorvausvastuu avaruusesineiden aiheuttamista vahingoista. Tämä merkitsee sitä, että yhtäällä toiminnanharjoittajan sekä toisaalla lupa- ja valvontaviranomaisen varmistuksessa avaruustoiminnan turvallisuutta on kiinnitettävä huomiota hyvin erilaisiin seikkoihin ja kokonaisuuksiin kuin maa-asematoimintaan liittyviä huolenaiheita käsitellessä. Esimerkiksi epäonnistuneen laukaisun tai kiertoradalla törmäilevän avaruusesineen aiheuttama vaara eroaa siitä, millainen riski maa-asemien kautta tapahtuva datan vastaanotto ja siirto voivat olla kansalliselle turvallisuudelle. Avaruustoimintalupaprosessi edellyttää siten erilaista selvitystä ja harkintaa kuin mitä maa-asemia koskevassa prosessissa olisi tarkoituksenmukaista vaatia.

Kansainvälisen televiestintäliiton säännöt ja laki sähköisen viestinnän palveluista (radioluvat)

Kansainvälinen televiestintäliitto, ITU, on YK:n alainen televiestintäverkkoja ja -palveluja kansainvälisesti koordinoiva erityisjärjestö. ITU:lla on 193 jäsenvaltiota ja lähes 800 sektori- ja liitännäisjäsentä. Toimintaa ohjaa joka neljäs vuosi kokoontuva konferenssi, jossa jäsenvaltiot päättävät järjestön linjauksista, rahoituksista ja rakenteista.

ITU:n päätehtäviä ovat viestintäverkkojen standardointi, radiotaajuuksien hallinnointi ja puhe- ja linverkkoyhteyskäytöjen organisointi. Radiotaajuuksien osalta ITU:n tehtäviin kuuluu radiotaajuisen spektrin ja satelliittien ratapaikkojen jakaminen ja hallinnointi globaalilla tasolla. Radiotaajuuksien globaalia käyttöä ja käyttöjen ehtoja säännellään eri maiden hallintojen välisellä sopimuksella, ITU:n radio-ohjesäännöllä, jota päivitetään 3–4 vuoden välein maailman radioviestintäkonferensseissa (*World Radiocommunication Conference, WRC*). Radiotaajuuksien käytöstä on välttämätöntä sopia kansainvälisesti, jotta radiotaajuudet rajallisena ja niukke- nevana resurssina saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön ja jotta radiotaajuuksilla toimivat erilaiset radiojärjestelmät voivat toimia ilman radiohäiriöitä. Avaruustoiminnassa käytetyt radiotaajuudet etenevät useiden valtioiden alueelle, ja jotta radiohäiriöitä voidaan välttää, on avaruustoiminnan radiotaajuuksien käytöstä sovittava kansainvälisellä tasolla. Satelliittijärjestelmien maa-asemien lähettämät signaalit etenevät vastaavasti ympäristöön, ilmakehään ja avaruuteen, jolloin myös ne voivat aiheuttaa radiohäiriöitä ilman toimivaa sääntelyä ja taajuuksien käytöstä sopimista.

Liikenne- ja viestintävirasto vastaa Suomessa kansallisesta radiotaajuuksien käytön suunnittelusta sisältäen kansainvälisen taajuuksien käytöstä sopimisen kansainvälisesti ITU:n tasolla, EU-tasolla tai kahdensivolisesti sovittujen menettelyiden mukaisesti. Liikenne- ja viestintävirasto

valvoo myös taajuuksien käyttöä sekä selvittää ja puuttuu radioviestinnän häiriöihin. Kansainvälisessä radiohäiriötapauksessa Liikenne- ja viestintävirasto toimii ITU:n Radio-ohjesäännössä sekä ITU:n peruskirjassa ("*Constitution*") määriteltyjen menettelyiden mukaisesti.

Viestintäpalvelulain 6 luvussa säädetään radioluvasta, joka pääsääntöisesti tarvitaan radiolähettimien hallussapitoon ja käyttöön. Radiolähettimellä tarkoitetaan laitetta ja sen olennaista osaa, joka on tarkoitettu radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen lähettämiseen radioviestintää tai muuta tarkoitusta varten. Suomessa radiolähettimien hallussapito ja käyttö edellyttävät lain 39 §:n mukaan Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa. Radiolähettimen hallussapitoon ja käyttöön ei tarvita radiolupaa, jos radiolähetintä käytetään ainoastaan Liikenne- ja viestintäviraston sille määräämällä yhteistaajuudella ja sen vaatimustenmukaisuus on varmistettu, eli radiolähetin on vapautettu luvanvaraisuudesta. Radiovastaanotto ei edellytä laissa säädettyä radiolupaa. Liikenne- ja viestintävirasto voi radiotaajuuksien käyttäjän hakemuksesta päättää toimenpiteistä kiinteän radiovastaanottoaseman suojaamiseksi häiriöiltä, jos päätös voidaan tehdä tuottamatta muille radiotaajuuksien käyttäjille suojauksella saavutettavaan etuun nähden kohtuutonta taloudellista tai muuta vahinkoa. Suojauspäätöksessä, joka on voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan, voidaan asettaa suojattavan aseman rakennetta, sijaintia ja käyttöä koskevia ehtoja. Päätös voidaan peruuttaa tai sen ehtoja muuttaa, jos päätöstä tehtäessä vallinneet olosuhteet muuttuvat olennaisesti.

Avaruussektorilla radiolähettimiä käytetään satelliiteissa sekä satelliitteja palvelevilla lähetävillä maa-asemilla. Kiertoradalla olevassa satelliitissa radiolähettimiä käytetään muun muassa hyötykuormana olevissa laitteistoissa sekä satelliittien komento- ja ohjausyhteyksissä. Kaukokartoitustoiminnassa radiolähettimiä, esimerkiksi erilaisia tutkia, voidaan käyttää kuvantamiseen. Tutkakuvantamisessa saavutettava tarkkuus riippuu osaltaan käytettävän taajuuskaistan laajuudesta. Radiotaajuuksilla välitettäviä signaaleja hyödynnetään myös esimerkiksi radionavigointisatelliittien paikkatiedon muodostamiseen, tietoliikenteeseen ja ohjausdatan tai komentojen siirtoon joko maasta avaruuteen tai avaruudesta maahan. Lähetettävä informaatio voi olla yleistä tietoliikennettä, satelliittien ohjaus-dataa tai esimerkiksi ohjelmistopäivityksiä satelliiteille tai satelliittien kautta muille maanpäällisille järjestelmille.

Ennen radioluvan myöntämistä Liikenne- ja viestintävirasto hakee satelliittijärjestelmässä käytettäväksi suunnitelluille taajuuksille hyväksyntää ITU:n radio-ohjesäännön mukaisesti. ITU:n koordinointi-, notifiointi-, ja rekisteröintimenettelyn kautta Traficom varmistaa, etteivät satelliittijärjestelmän käyttöön suunnitellut taajuudet aiheuta häiriöitä muille radiojärjestelmille ja että ne ovat linjassa ITU:n Radio-ohjesäännön sekä kansallisen taajuuksien käytön suhteen. ITU-menettelyä ei tarvita niissä tapauksissa, joissa jonkin muun maan hallinto on jo sopinut kyseisen satelliittijärjestelmän taajuuksien käytöstä. Maa-asemien tai radiotaajuuksia käyttävien tutkien osalta taajuuksien käytöstä sopiminen rajoittuu tyypillisesti Suomen naapurimaihin. Tapauskohtaisesti maa-asemat ja tutkat pitää kuitenkin koordinoida naapurimaiden kanssa, jotta radiohäiriöitä välttyttäisiin. Lain 97 §:n nojalla radiolähetintä käyttävä suomalainen satelliitti edellyttää Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän radioluvan käytettiinpä satelliittia Suomen alueen sisällä tai sen ulkopuolella. Satelliittimaa-asemalta puolestaan edellytetään Liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa silloin, kun maa-asema on Suomen alueella tai Suomessa rekisteröidyssä aluksessa tai ilma-aluksessa. Radiolupa tarvitaan, vaikka maa-asema ei olisi suomalaisessa omistuksessa. Sama sääntö pätee radiolähetintä käyttäviin tutkiin.

Viestintäpalvelulain 40 §:n 1 momentin mukaan radioluvan myöntää Liikenne- ja viestintävirasto. Jos radioluvan myöntämisellä on ilmeisesti vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, siirtyy lupa-asia Liikenne- ja viestintävirastolta valtioneuvoston ratkaistavaksi lain 40 §:n 3 momentin nojalla.

Radiolupa on myönnettävä, mikäli hakemus täyttää laissa säädetyt radioluvan myöntämisen edellytykset, eikä radioluvan myöntämiselle ole säädettyjä esteitä. Lain 41 §:ssä säädetään radioluvan myöntämisen edellytyksistä. Radiolupa on myönnettävä, jos 1) sitä haetaan taajuusalueelle, joka lain 95 §:n 1 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tai 96 §:n 1 momentin nojalla annetussa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä on osoitettu hakemuksessa tarkoitettuun käyttöön; 2) taajuusalueelta on osoitettavissa teknisesti tarkoituksenmukaisia radiotaajuuksia hakijan käytettäväksi tai varattavaksi; 3) radiolähettimen vaatimustenmukaisuus on varmistettu; ja 4) ei ole perusteltua syytä epäillä hakijan rikkovan radioviestintää koskevia säännöksiä, määräyksiä tai radiolupaan liitettyjä ehtoja tai vaarantavan ilmeisesti kansallista turvallisuutta.

Radiolupa myönnetään enintään 10 vuodeksi kerrallaan. Liikenne- ja viestintävirasto voi liittää radiolupaan taajuuksien tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen käytön, viestintämarkkinoiden tehokkuuden ja radioviestintään häiriöiden estämisen tai poistamisen kannalta tarpeellisia ehtoja. Radiolupaa myönnettäessä ei tarkastella, eikä radioluvassa voida määrätä lähetettävän tiedon sisältöä tai asettaa lähetykselle muita kuin lähetysteknisiä rajoitteita tai ehtoja.

3 Tavoitteet

Satelliittidata mahdollistaa sekä tutkimusta että uutta liiketoimintaa, joten on löydettävä tasapaino kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden intressien sekä liiketoiminnan ja tutkimuksen edistämisen välillä. Tavoitteena on ennustettavan ja oikeudellisesti selkeän toimintaympäristön luominen alan kilpailukyvyyn ja kasvun edistämiseksi teknologian nopea kehitys ja teknologia-neutraliteetti huomioon ottaen. Kansallisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen kannalta keskeistä on kyetä kontrolloimaan sitä, että Suomen kannalta ei-toivotuille tahoille ei päätyisi dataa tai tietoa, jota voitaisiin käyttää Suomen intressien vastaisesti. Asianmukainen sääntely ja siihen nojaavat valvontamekanismit myös lähettäisivät turvallisuuspoliittisen signaalin siitä, että Suomi toimii vastuullisesti ja on luotettava kumppani myös satelliittikaukokartoituksen sekä maa-asema- ja tutkatoiminnan saralla.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki maa-asemista ja eräistä tutkista. Lakia sovellettaisiin Suomen lainkäyttöpiiriin kuuluvaan maa-asema- ja tutkatoimintaan. Suomalaisten viranomaisten toimintaan lakia sovellettaisiin rajoitetuin osin.

Laissa säädettäisiin maa-asema- ja tutkatoiminnan luvanvaraisuudesta. Maa-aseman tai tutkan perustamiseen sekä maa-asematoiminnan tai tutkatoiminnan harjoittamiseen tarvittaisiin lupa Liikenne- ja viestintävirastolta. Valtioneuvosto ratkaisisi lupa-asian silloin, kun luvan myöntäminen ilmeisesti vaikuttaisi kansalliseen turvallisuuteen. Lupa voitaisiin myöntää, jos laissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset täyttyisivät. Erityisesti toiminnan turvallisuus varmistettaisiin dataan liittyvien riskien kannalta. Maa-asema- tai tutkatoiminnan siirtäminen vaatisi ilmoituksen tekemistä lupaviranomaiselle, jotta voidaan varmistaa, että toimintaa voidaan siirron jälkeenkin jatkaa lain ja luvan ehtojen mukaisesti. Maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnettyä lupaa voitaisiin muuttaa tai se voitaisiin peruuttaa tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai lakia tai luvan ehtoja ei ole noudatettu.

Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamista. Valvonnan keinoina olisivat toiminnanharjoittajan tiedonantovelvollisuus

toimintaan liittyvistä muutoksista, vuosittainen raportointivelvollisuus sekä Liikenne- ja viestintäviraston oikeus saada tietoja pyydettyä. Valvontaa tehostettaisiin säätämällä laissa Liikenne- ja viestintäviraston oikeudesta antaa huomautus toimintaa koskevista rikkomuksista tai laiminlyönneistä sekä asettaa velvoitteita virheiden tai laiminlyöntien korjaamiseksi. Velvoitteen tehosteeksi voitaisiin asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että toiminta keskeytetään taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Ilman lupaa harjoitettava maa-asema- tai tutkatoiminta voitaisiin keskeyttää välittömästi. Liikenne- ja viestintävirasto voisi myös antaa väliaikaisen päätöksen toiminnan keskeyttämiseksi tai rajoittamiseksi taikka muista tarvittavista väliaikaisista toimituksista, jos maa-asema- tai tutkatoiminta aiheuttaa välitöntä vaaraa kansalliselle turvallisuudelle tai maanpuolustukselle. Liikenne- ja viestintävirasto voi määrätä toiminnanharjoittajalle myös seuraamusmaksun, jos maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoitetaan ilman lupaa tai vastoin luvan ehtoja tai toiminnanharjoittaja muutoin rikkoo lain säännöksiä eikä kehotuksesta huolimatta oikaise menettelyään.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi avaruustoimintalakia siten, että siihen lisättäisiin säännökset satelliittikaukokartoituksesta. Laissa säädettäisiin satelliittikaukokartoituksesta, jonka tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien laitteiden tai laitteiston suorituskyky ylittää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa säädetyt raja-arvot. Näiltä osin kiinnitettäisiin huomiota dataan liittyviin riskeihin, joiden kannalta merkitystä on muun muassa laitteiden tai laitteiston erotuskyvyllä, paikannustarkkuudella, taajuuskaistoilla ja laadulla sekä sillä, kuinka usein ja nopeasti tietystä paikasta saadaan kuvaa. Suomalaisten viranomaisten toimintaan satelliittikaukokartoitusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin rajoitetuin osin.

Ehdotuksen mukaan avaruustoimintalaissa säädettäisiin avaruustoiminnan lisäksi myös satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudesta. Kaukokartoitustoimijan tulisi hakea lupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä. Lupa voitaisiin myöntää, jos laissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset täyttyisivät. Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudella ja luvan ehoilla pyrittäisiin hallitsemaan dataan liittyviä riskejä. Dataa saisi luovuttaa vain kaukokartoitustoimijan tunnistamille ja tuntemille asiakkaille. Dataa ei saisi luovuttaa sotilaalliseen käyttöön EU:n tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön. Avaruustoimintalaissa säädettäisiin myös kaukokartoitustoimijan velvollisuudesta ilmoittaa viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä, että dataa on päätyntä väärin käsiin tai ei-toivottuihin tarkoituksiin. Lisäksi kaukokartoitustoimijalla olisi tietyissä, esimerkiksi poikkeusoloissa vastaavissa tilanteissa velvollisuus turvata datan luovuttamisessa etuoikeus asianmukaisille Suomen viranomaisille kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- tai turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi.

Satelliittikaukokartoitukseen myönnettyä lupaa voitaisiin muuttaa tai se voitaisiin peruuttaa tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai lakia tai luvan ehtoja ei ole noudatettu. Työ- ja elinkeinoministeriö valvoisi, että satelliittikaukokartoituksessa noudatetaan avaruustoimintalakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä ja päätöksiä. Avaruustoimintaa vastaavin tavoin valvonnan keinoina olisivat kaukokartoitustoimijan tiedonantovelvollisuus toimintaan liittyvistä muutoksista, vuosittainen raportointivelvollisuus, ministeriön oikeus saada tietoja pyydettyä ja ministeriön tarkastusoikeus. Valvontaa tehostettaisiin säätämällä laissa sakkorangaistus tietyistä tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella tehdyistä rikkomuksista tai laiminlyönneistä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset yrityksiin ja muihin toiminnanharjoittajiin

Tällä hetkellä kaksi yritystä harjoittaa Suomessa kaupallista satelliittikaukokartoitusta omilla satelliiteillaan. Avaruustoimintaa harjoittavilla yrityksillä on omaa satelliittiaan varten maa-asema, joka vastaanottaa dataa ja lähettää satelliitille dataa sen kulkiessa maa-aseman yli. Avaruustoiminnassa hyödynnetään myös kolmansien osapuolien tarjoamia maa-asemapalveluita. Maa-asemaliiketoiminta on verrattain uutta liiketoimintaa eikä kyseisellä liiketoiminta-alueella ole yksityissektorilla yhtään vain maa-asematoiminnasta tuloja saavaa yritystä. Myös muutamilla viranomaisilla on maa-asematoimintaa, samoin joillakin yliopistoilla tai niiden erillislaitoksilla. Siten ainakin alkuvaiheessa kummankin lain soveltamisalaan kuuluisi vain pieni määrä toiminnanharjoittajia. Suomessakin on kuitenkin syytä varautua siihen, että toiminnanharjoittajien määrä kasvaa alan kehittyessä, kun toisaalta useammat tahot harjoittavat kaukokartoitustoimintaa tai perustavat Suomeen maa-aseman kaupallista tai viranomaiskäyttöä varten.

Koska toiminta on Suomessa verraten vähäistä, on vaikea tehdä sääntelytaakan yritysvaikutusten arviointia muuten kuin vertaamalla sitä avaruustoiminnan lupaprosessiin. Tällä hetkellä tiedossa olevien toimijoiden kautta onkin katsottavissa, että satelliittikaukokartoitusta harjoitettaisiin osana omaa avaruustoimintaa. Avaruustoimintalaki asettaa jo nyt toiminnanharjoittajalle velvoitteen hakea avaruustoiminnan harjoittamiseen lupa etukäteen työ- ja elinkeinoministeriöltä. Lisäksi toiminnanharjoittajalla on velvoite antaa tietoa toimintaan ja lupaan liittyvistä muutoksista sekä valvontaa varten. Näiden velvoitteiden täyttäminen edellyttää toiminnanharjoittajilta hallinnollista työtä. Voidaan arvioida, että työn määrä ei merkittävästi lisääntyisi, vaikka toiminnanharjoittaja joutuisi hakemaan lupaa ja antamaan tietoa kaukokartoitustoiminnastaan, sillä tyypillisesti kyse on tiedoista, joita toiminnanharjoittaja kuvaa jo nykyisin avaruustoiminnan lupahakemuksessaan ja vuosiraportoinnissaan. Pääosa lupahakemuksen valmistelusta on työtä, jota yritys tekisi joka tapauksessa avaruustoimintalupaa ja radiolupaa hakiessaan. Osa satelliittikaukokartoitusluvan myöntämisen edellytyksistä kuitenkin edellyttää tarkempaa valmistelua kuin mitä yritys ilman esityksessä ehdotetun lain vaatimuksia tekisi.

Avaruustoimintalakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 157/2017 vp) arvioitiin, että huolelliseen avaruustoimintalupahakemuksen tekemiseen menisi ensimmäisellä kerralla noin 1–2 viikkoa. Lupahakemus edellyttäisi pääasiassa alan asiantuntijan tai erityisasiantuntijan sekä pienessä määrin avustavan henkilökunnan työtä. Lainvalmistelussa arvioitiin, että tämä tarkoittaisi yritykselle keskimäärin noin 1 500–3 000 euroa palkkakustannuksina lupahakemusta kohti. Toiminnan vuosiraportointi arvioitiin edellyttävän 1,5–3 päivän työpanosta mukaan lukien raportin laatiminen ja yhteydenpito lupaviranomaiseen. Tämä tarkoittaisi 500–1 000 euron kustannusta yritykselle vuosittain. Lisäksi yrityksille syntyisi satunnaisia kuluja sen ilmoittaessa toimintaan liittyvistä muutoksista ja rekisteriin kirjattujen tietojen muutoksista. Luvut perustuivat työ- ja elinkeinoministeriössä laadittuun viranomaisarvioon, joka tehtiin ministeriössä käytössä olevan Yksi yhdestä -mallin mukaisesti. Tähän mennessä annettujen lupapäätösten perusteella voidaan arvioida, että yritysten työ määrä on ollut pitkälti arvioidun mukainen.

Sekä satelliittikaukokartoituksen että maa-asematoiminnan lupamenettelyissä vaaditaan tietoa mahdollisista asiakkaista. Tietojen katsotaan olevan osa normaalia liiketoimintaan kuuluvaa asiakastietoa, jota toimijat keräävät ja säilyttävät jo toiminnan luonteesta johtuen esimerkiksi periäkseen maksuja tarjoamistaan palveluista tai tuotteista. Siten esityksessä ehdotetut asiakkaiden tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvät vaatimukset eivät merkittävässä määrin lisää yritysten hallinnollista taakkaa vaan ovat normaalia huolellista liiketoimintaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön sääntelytaakkalaskuria apuna käyttäen on arvioitu, että maa-asemalupaprosessiin kuluu 1–2 työpäivää yrityksen asiantuntijatasolla. Toiminnanharjoittajan vuosittainen selvitys harjoittamastaan maa-asema- tai tutkatoiminnasta on arvioitu vievän aikaa muutamista tunneista yhteen työpäivään, mikäli yrityksen asiakasrekisterit ovat kunnossa.

Mahdolliseen viranomaisen tarkastukseen on varattava myös useampia arkipäiviä. Viranomais-tarkastus ei kuitenkaan ole säännöllistä, vaan sitä toteutettaisiin kohdennetusti tai mikäli ilme-nee jotain poikkeuksellista toimintaa.

Hallinnollisten kustannusten lisäksi toiminnanharjoittajille syntyisi lupamenettelystä suoria kustannuksia lupamaksuista. Työ- ja elinkeinoministeriö perii avaruustoimintaluvasta maksun valtion maksuperustelain (150/1992) 4 ja 6 §:n nojalla. Lupamaksu on määritelty työ- ja elin-keinoministeriön asetuksessa työ- ja elinkeinoministeriön maksullisista suoritteista, ja se on tällä hetkellä 7 000 euroa. Myös satelliittikaukokartoitusta sekä maa-asema- ja tutkatoimintaa koskevista lupakäsittelyistä perittäisiin lupamaksu.

Vaikutukset valtiontalouteen

Esityksellä ei ole suoria vaikutuksia valtiontalouteen.

Avaruustoimintalakiin tehtävät muutokset koskevat satelliittikaukokartoitusta, joka esityksessä on erotettu erilliseksi osa-alueeksi siitä lain tarkoittamasta avaruustoiminnasta, johon liittyy YK:n avaruussopimusten mukaiset kansainvälisoikeudelliset velvoitteet, mukaan lukien vahin-gonkorvausvastuu avaruusesineiden aiheuttamista vahingoista. Näin ollen satelliittikaukokar-toitusta koskevan sääntelyn taustalla ei vaikuta kansainväliset vastuut, joista koituisi valtion hallinnoitavaksi taloudellisia riskejä laissa tarkoitetun avaruustoiminnan tavoin.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Lailla maa-asemista ja eräistä tutkista annettaisiin Liikenne- ja viestintävirastolle uusia tehtäviä: toimiminen maa-asema- ja tutkatoiminnan lupa- ja valvontaviranomaisena. Tehtävät liittyisivät kuitenkin läheisesti jo viraston tehtävänä olevaan radiolupamenettelyyn.

Lailla avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta annettaisiin myös työ- ja elinkeinomis-teriölle uusia tehtäviä: toimiminen satelliittikaukokartoituksen lupa- ja valvontaviranomaisena. Tehtävät liittyisivät jo nyt ministeriön tehtävänä olevaan avaruustoimintalupa- ja valvontavi-ranomaisena toimimiseen. Ehdotuksessa on otettu huomioon, että tiedossa olevat suomalaiset kaukokartoitustoimijat ovat myös avaruustoiminnan toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat sa-telliittikaukokartoitusta omilla satelliiteillaan. Tällaisissa tilanteissa molemmat luvat voitaisiin käsitellä yhtenä prosessina. Satelliittikaukokartoituksen teknisen ja tietoturvallisuuden selvittä-minen tuo lupa- ja valvontaprosesseihin kuitenkin uusia tehtäviä, jotka vaativat uutta osaamista ja osaamisen ylläpitoa, mukaan lukien alan kansainvälisen ja teknologisen kehityksen seuraaminen. Asiantuntemuksen tarve kohdistuu hakemusten käsittelyyn ja toiminnan valvontaan sekä lupa- ja valvontamenettelyihin liittyvään ohjeistukseen ja neuvontaan.

Lakiehdotusten hallinnolliset ja henkilöstövaikutukset koskevat työ- ja elinkeinoministeriötä ja Liikenne- ja viestintävirastoa, joille laissa osoitetaan uusia hallinnollisia tehtäviä. Lisäksi tur-vallisuusviranomaisten, erityisesti ulkoministeriön, puolustusministeriön ja Suojelupoliisin te-kevät arviot kansalliseen turvallisuuteen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvistä riskeistä edellyttäisivät organisaatioissa käytettävissä olevia resursseja. Muilta osin ministeriöiden väli-set toimivaltasuhteet ja hallinnolliset vastuut säilyvät ennallaan.

Kumpakaan ehdotettua lakia ei sovellettaisi viranomaisten satelliittikaukokartoitukseen tai maa-asema- tai tutkatoimintaan lukuun ottamatta niiden harjoittamaa kaupallista toimintaa. Vi-ranomaisilla olisi kuitenkin ilmoitusvelvollisuus harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta tai maa-asema- tai tutkatoiminnasta. Ilmoitusvelvollisuuden aiheuttama työmäärä ei olettavasti

olisi merkittävä. Jos viranomaisen harjoittama satelliittikaukokartoitus tai maa-asema- tai tutkatoiminta kuitenkin olisi kaupallista toimintaa, siihen sovellettaisiin asianomaisen lain säännöksiä täysimääräisesti, jolloin vaikutukset viranomaiseen vastaisivat pitkälti yritysvaikutuksia.

Molemmissa ehdotetuissa laeissa luvan myöntämisen edellytyksenä on, että toiminta ei ole ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sekä satelliittikaukokartoitukseen että maa-asema- ja tutkatoimintaan katsotaan liittyvän riskejä satelliiteilla tuotetun tai maa-asemalla tai tutkalla lähetetyn tai vastaanotetun datan, signaalien tai laserpulssien päätyemisestä ei-toivotuille tahoille tai ei-toivottuun käyttöön. Arvioimalla ennen luvan myöntämistä kansallisen turvallisuuden mukaisuutta, voitaisiin varmistaa, että tällaisia riskejä toiminnassa ei ole. Vastaavasti valvonnan kautta voitaisiin saada selville sellaiset muutokset toiminnassa tai toiminnan asiakkuuksissa, jotka voisivat aiheuttaa turvallisuusriskejä.

Ympäristövaikutukset

Ehdotetuilla laeilla ei ole ympäristövaikutuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Tähän saakka satelliittidataan liittyviä riskejä on voitu huomioida avaruustoiminnan lupaprosesseissa sekä vientivalvonnassa silloin, kun satelliitti laukaistaan EU-alueen ulkopuolelta ja vientilupaa haetaan nimenomaan Suomesta. Lisäksi 1.1.2021 alkaen radiolähettille (lähettävät maa-asemat ja tutkat) vaadittujen radiolupien myöntämisen edellytyksenä on huomioitu kansallinen turvallisuus. Datan käytön ja luovuttamisen valvonnan yhtenä vaihtoehtona olisi jatkossakin nojata vain sanottujen lupajärjestelmien varaan. Tällöin toimet toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi näyttäytyisivät yksittäisen lupaprosessin kohdalla tehtävänä selvityksenä siitä, kuinka luvanhakija hallinnoi dataan liittyviä riskejä sekä tapauskohtaisesti asetettavissa lupaehtoisissa.

Lupaharkintaan ja tapauskohtaisesti asetettaviin lupaehtoihin perustuva järjestelmä on toimintaympäristön ennakoitavuuden kannalta ongelmallinen. Ennakoitavuuden puute voi lisätä toiminnan aloittamiseen liittyviä epävarmuuksia ja vaikeuttaa toiminnan pitkäjänteistä suunnittelamista sekä heikentää suomalaistoimijoiden kilpailukykyä suhteessa selkeämpien järjestelmien piirissä toimiviin kilpailijoihin. Lisäksi viranomaisten reagointimahdollisuudet jäävät osittain rajallisiksi nykysääntelyn jättäessä aukkoja siihen, millaiseen toimintaan avaruustoimintalupien, vientivalvonnan ja radiolupien nojalla voidaan puuttua. Nykysääntelyä ja siinä todettuja puutteita dataan liittyvien riskien torjumiseksi on kuvattu tarkemmin luvussa ”2 Nykytila ja sen arviointi”.

Toimijoilla on myös käytössään erilaisia ns. omavalvonnan tai itsesääntelyn keinoja. Niiden avulla toimijat voivat edistää liiketoimintaa ja tutkimusta näyttäytymällä vastuullisena ja luotettavana kumppanina, joka huomioi myös toimintaansa liittyvät ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutukset ja riskit. Toimijoiden ja kilpailun lisääntyessä ei voida kuitenkaan jättäytyä sen olettamuksen varaan, että kaikki tulisivat itseohjautuvasti toimimaan Suomen kannalta hyväksyttävillä tavoilla.

Nykyisten lupajärjestelmien sekä toimijoiden itsesääntelyn varaan jättäytyminen tarkoittaisi epävarmuuksia Suomen turvallisuusintressien kannalta, mitä ei avaruusalaan liittyvien lisääntyvien puolustus- ja turvallisuuspoliittisten liitännäisyyksien vuoksi voi pitää kestävässä ratkaisuna. Nykyjärjestelmää ei voida pitää perusteltuna ratkaisuna myöskään toimintaympäristön selkeyden ja ennustettavuuden kannalta. Toimijoiden oikeuksien, velvollisuuksien ja vastuiden määrittely laissa katsotaan selkeyttävän alan toimintaa ja hallinnollisia menettelytapoja, millä edesautetaan alan teollisuuden kilpailukykyä, kasvua ja turvallista toimintaympäristöä sekä edistetään uusien toimijoiden ja investointien saamista Suomeen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Vain harvalla valtiolla on satelliittikaukokartoitusta tai maa-asematoimintaa koskevat erillislait. Yhdysvalloissa, Kanadassa, Saksassa, Ranskassa ja Japanissa on nimenomaista sääntelyä satelliittikaukokartoitusta koskien. Norjan yleinen turvallisuuslaki voi tietyin edellytyksin tulla sovellettavaksi Norjan mannermaalla tapahtuvaan satelliittikaukokartoitus- tai maa-asematoimintaan. Norja on myös toimeenpannut Etelämannerta koskevan sopimuksen sekä Huippuvuoria koskevan sopimuksen mukaiset kansainväliset velvoitteensa säätämällä näillä alueilla toimivien maa-asemien luvanvaraisuudesta. Lisäksi ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämän selvityksen mukaan Iso-Britanniassa ja Espanjassa on satelliittikaukokartoitustoimintaa, joihin liittyviä riskejä sanotut valtiot ovat pyrkineet kontrolloimaan vientivalvontalainsäädännön ja vientilupien nojalla.

Yhdysvallat

Yhdysvalloissa satelliiteille ja radiolähettimille vaaditaan lupa Yhdysvaltain telehallintovirastolta (*Federal Communications Commission, FCC*). Lisäksi yksityisten operoimille satelliittikaukokartoitusjärjestelmille tarvitaan lupa Yhdysvaltain liittovaltion sää- ja valtamerentutkimusorganisaatiolta (*National Oceanic and Atmospheric Administration, NOAA*), joka tässä tehtävässään toimii Yhdysvaltain kauppaministeriön alaisuudessa (*Department of Commerce*).

Yhdysvaltain satelliittikaukokartoitustoimintaa koskevaa sääntelyä (*15 CFR part 960 – Licensing of private remote sensing space systems*; tullut voimaan 2020) varten on otettu huomioon niin sanotut rideshare-missiot eli tilanteet, joissa satelliittia operoi eri taho kuin sen kyydissä olevaa kaukokartoitusinstrumenttia. Yksityisellä satelliittikaukokartoitusjärjestelmällä (*“private remote sensing space system”*) tarkoitetaan järjestelmää, joka ei ole Yhdysvaltain viraston tai viranomaisen omistuksessa ja johon sisältyy kaukokartoitusinstrumentti ja tämän operointia tukevat lisäkomponentit sekä komponentit instrumentin tuottaman parantelemattoman datan vastaanottoon ja esikäsittelyyn. Satelliittikaukokartoituksen katsotaan kuuluvan Yhdysvaltain lainkäyttöpiiriin, kun kaukokartoitusjärjestelmän operointi tapahtuu Yhdysvaltojen alueelta käsin tai kun Yhdysvaltojen kansalainen operoi kaukokartoitusjärjestelmää. Maa-asemien sijainti ei määritä sitä, katsotaanko toiminta tapahtuvaksi Yhdysvaltain alueella, vaan merkityksellistä on, missä toiminnan ohjauskeskus (*“mission control center”*) sijaitsee. Operoinnilla (*“operate”*) tarkoitetaan kaukokartoitusinstrumentin toimintaan kohdistuvaa päätöksentekovaltaa. Mikäli toimintaan liittyy useampia tahoja, operoijaksi katsotaan se taho, jolla on ylin päätösvalta siihen, mitä parantelematonta dataa (*“unenhanced data”*) kaukokartoitusinstrumentilla kerätään, sekä valta toimeenpanna tämä päätös joko suoraan taikka kolmannen osapuolen, kuten maa-aseman tai satelliittialustan omistajan, kanssa tehtyjen oikeudellisten järjestelyiden kautta.

Yhdysvalloissa datan laatua arvioidaan kolmiportaisella systeemillä (Tier 1–3) sen mukaisesti, millaista kilpailua vastaavalla datalla kotimaassa tai muualla maailmassa on. Kolmas taso (Tier 3) on lupamenettelyltään raskain ja koskee sellaista satelliittikaukokartoitusjärjestelmää, jonka

kyvykkyys tuottaa dataa on uudenlaista ja vertaansa vailla. Luokittelu tehdään käsittelemättömän raaka- tai primääridatan (*"unenanced data"*) laadun perusteella. Arvio kolmanteen tasoon kuulumisesta nojaa siihen, onko vastaavanlaista dataa jo saatavilla. Kolmannen tason raskaampi lupaprosessi perustuu siihen, että uusien, kyvykkäiden järjestelmien kohdalla Yhdysvaltain viranomaiset eivät todennäköisesti ole vielä saaneet mahdollisuutta arvioida uudenlaiseen kyvykkyteen liittyviä riskejä ja toimia riskien minimoimiseksi. Asianmukaisen tason määrittäminen sekä tätä seuraavat lupamenettelyt ovat poikkihallinnollisia prosesseja, joissa lupaviranomaisen tulee konsultoida ainakin puolustusministeriötä (*Department of Defense*) ja ulkoministeriötä (*Department of State*).

Kaikilla tasoilla (Tier 1–3) luvan myöntämisen edellytyksenä on Yhdysvaltain kansallisen sääntelyn, luvan sekä Yhdysvaltain kansainvälisten velvoitteiden noudattaminen ja kaukokartoitusjärjestelmän operoiminen tavalla, joka ei vaaranna kansallista turvallisuutta sekä huomioi kansainväliset velvoitteet ja politiikan. Lisäksi edellytetään, että pyynnöstä operaattori tarjoaa viivytyksettä ja kohtuullisin ehdoin käsittelemättömän raaka- tai primääridatan (*"unenanced data"*) sille valtiolle, jonka alueelta data on kerätty, ellei laki tai luvan ehdot kiellä tätä tekemästä. Edellytyksenä on myös se, että kaukokartoitustoiminnan loppuessa avaruudessa olevista satelliiteista huolehditaan riittävällä tavalla, esim. FCC:n lupaehtojen mukaisesti. Operaattorin tulee seitsemän päivän kuluessa ilmoittaa asianmukaiselle viranomaiselle järjestelmän komponenttien laukaisusta ja käyttöönotosta sen varmistamiseksi, että kiertorataparametrit ja datan keruuoimaisuudet vastaavat myönnettyä lupaa. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kiertoradalla olevien komponenttien poistamista käytöstä ja järjestelmässä havaittuja poikkeavuuksia sekä operaattorin maksukyvyttömyysmenettelyitä ja purkamista. Operaattorin tulee saada viranomaisen etukäteinen hyväksyntä muutoksille, jotka olennaisesti poikkeavat myönnetystä luvasta. Operaattorin on myös vuosittain varmistettava, että luvan myöntämisen aikaiset olosuhteet ja seikat eivät ole olennaisesti muuttuneet. Operaattorin tulee tehdä yhteistyötä valvontaviranomaisten kanssa, ja viranomaisella on mihin tahansa kaukokartoitusjärjestelmän komponenttiin kohdistuva tarkastusoikeus. Operaattorien on myös pidättäydyttävä välittämästä dataa tai niistä johdettuja tuotteita Israelin valtion alueesta, mikäli resoluutio ylittää tietyin väliajoin päivitettävän Yhdysvalloissa säädetyin kynnysarvon.

Lisäksi tason 2 ja 3 järjestelmien operaattoreilta voidaan väliaikaisesti vaatia datan keruun ja/tai datan välittämisen rajoittamista ajanjaksoina, jolloin huoli kansallisesta turvallisuudesta on lisääntynyt sekä silloin, kun se on välttämätöntä kansainvälisten velvoitteiden tai ulkopoliittisten intressien täyttämiseksi. Operaattorin on voitava kaikkina aikoina noudattaa toimintojen rajoittamista koskevia toimintaohjeita, joihin lukeutuvat muun muassa signaalien salaukseen sekä järjestelmään kohdistuvaan oikeudettomaan pääsyyn liittyviä toimenpiteitä. Yhdysvaltain sääntelyssä on kiinnitetty huomioita myös muiden kiertoradalla olevien avaruusesineiden kuvaamiseen, mihin vaaditaan kyseisen avaruusesineen omistajan kirjallinen suostumus sekä etukäteinen ilmoitus lupaviranomaiselle, mikäli kuvan resoluutio on 3 x 3 pikseliä tai parempi. Tason 3 järjestelmiä ja operaattoria koskeviin lupiin voidaan lisäksi liittää kansallisen turvallisuuden, kansainvälisten velvoitteiden tai ulkopoliittikan kannalta tarpeellisia lupaehtoja.

Kanada

Kanadan satelliittikaukokartoituslain (*Remote Sensing Space Systems Act*; hyväksytty 2005) mukaan satelliittikaukokartoitusjärjestelmän suoraan ja epäsuoraan operointiin tarvitaan lupa. Luvanvaraisuus koskee myös Kanadan ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa, jos toimintaa harjoittaa Kanadan kansalainen tai Kanadassa pysyvästi asuva henkilö taikka Kanadaan sijoittautunut organisaatio tai muu kaukokartoitusjärjestelmään liittyvä henkilö, jolla on olennainen yhteys

Kanadaan. Lupaviranomaisena toimii Kanadan ulkoministeriön alainen kansainvälisten asioiden yksikkö (*Global Affairs Canada, GAC*). Lupaprosessissa GAC konsultoi kansallisesta turvallisuudesta ja yleisestä turvallisuudesta vastaavia viranomaisia sekä tieteestä, innovaatio- ja elinkeinotoiminnasta vastaavaa liittovaltion laitosta ja Kanadan avaruusvirastoa.

Satelliittikaukokartoitusjärjestelmällä tarkoitetaan yhtä tai useampaa kaukokartoitussatelliittia, toiminnan ohjauskeskusta ("*mission control centre*") ja muita tiloja tai laitteita, joita käytetään kaukokartoitussatelliittien operointiin sekä niiden tuottaman raakadatan vastaanottoon, varastointiin, käsittelyyn ja välittämiseen. Kaukokartoitussatelliitilla tarkoitetaan satelliittia, joka kykenee sähkömagneettisten aaltojen avulla havainnoimaan Maata ja raakadatalla dataa kaukokartoitussatelliitin sensorista.

Lupaviranomainen voi myöntää luvan satelliittikaukokartoitukseen ottaen huomioon kansallinen turvallisuus, Kanadan puolustus, Kanadan joukkojen turvallisuus sekä Kanadan kansainväliset suhteet ja kansainväliset velvoitteet. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että luvanhaltija vastaa luvitetun järjestelmän sekä sillä tuotetun raakadatan ja kaukokartoitustuotteiden valvonnasta eikä salli muiden henkilöiden suorittaa järjestelmää koskevia toimia muilta osin kuin mitä myönnetty lupa kattaa. Lisäksi edellytetään, että raakadata tai sellaiset kaukokartoitustuotteet, joita ei vielä ole paranneltu tai käsitelty lisäarvoa tuottaen on tarjottava kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin hinnoin sen valtion saataville, jonka alueelta data on kerätty, mutta vain myönnetyn luvan sallimissa rajoissa. Raakadataa ei saa luovuttaa muille kuin lain ja luvan sallimille tahoille. Luvassa voidaan asettaa erillisiä rajoituksia tai vaatimuksia datan käyttäjiä tai käyttäjäryhmiä koskien taikka lisäedellytyksiä datan käsittelylle ja luovuttamiselle. Luvanhaltijan edellytetään myös edistävän dataa vastaanottavien sopimuskumppaniensa noudattavan tämän kanssa tekemiä lain edellytykset täyttäviä raakadataa ja kaukokartoitustuotteita koskevia sopimuksia. Lupaan voidaan liittää myös erillisiä turvallisuusvaatimuksia, esimerkiksi tarvittavien salaus- ja tiedonvarmistustoimenpiteiden käyttöön liittyen. Luvan myöntämistä varten lupaviranomaisen on hyväksyttävä myös satelliittikaukokartoitusjärjestelmää sekä sen raakadataa ja kaukokartoitustuotteita koskevan hävittämissuunnitelman, jolla varmistetaan muun ohella ympäristön-, ihmisten ja omaisuuden sekä yleisen turvallisuuden suojaaminen.

Lupa voidaan väliaikaisesti keskeyttää taikka luvanhaltija määrätä keskeyttämään tai rajoittamaan kaukokartoitusjärjestelmän toimintaa, jos järjestelmän operoinnin jatkaminen olisi vahingollista kansallisen turvallisuuden, Kanadan puolustuksen, Kanadan joukkojen turvallisuuden tai Kanadan kansainvälisesti suhteiden kannalta taikka vastoin Kanadan kansainvälisiä velvoitteita. Lupaa voidaan myös muuttaa tai tarvittaessa peruuttaa kokonaan. Kanadan sääntelyn nojalla luvanhaltija voidaan myös määrätä tarjoamaan mitä tahansa kaukokartoitusjärjestelmän tuottamista palveluista Kanadan tietyille viranomaisille, mikäli sen katsotaan olevan tarpeen Kanadan kansainvälisten suhteiden tai kansainvälisten velvoitteiden, Kanadan puolustuksen tai Kanadan joukkojen turvallisuuden taikka yleisen turvallisuuden tai hätätilannevalmiuksien kannalta. Kanadan laissa säädetään myös lupa- ja valvontatehtäviä suorittavien viranomaisten tarkastus- ja tiedonsaantioikeudesta.

Ranska

Ranskan avaruustoimintalakiin (*LOI n° 2008-518 du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales*) sisältyy avaruusdataa käsittelevä lukunsa (*TITRE VII: DONNEES D'ORIGINE SPATIALE*), joka koostuu kolmesta pykälästä. Nämä koskevat avaruusdataan liittyvää ensisijaista toimijaa ("*Exploitant primaire de données d'origine spatiale*"), jolla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka vastaa maanhavainnointisatelliittijärjestelmän ohjelmoinnista tai luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka vastaa maanhavainnointidatan vastaanottamisesta.

Lain mukaan Rankassa tapahtuva datan keruuseen ja vastaanottoon liittyvä toiminta, joka täyttää erillisessä asetuksessa säädetyt tekniset ominaisuudet, vaatii toimintaa koskevan ennakoilmoituksen tekemistä toimivaltaiselle viranomaiselle. Laissa tarkoitettut tekniset ominaisuudet liittyvät erityisesti asianomaisen satelliittijärjestelmän tuottaman maanhavainnointidatan ja -tietojen resoluutioon, paikannustarkkuuteen, taajuuskaistoihin ja laatuun.

Avaruusdataan liittyvää toimintaa koskevassa ennakoilmoitusmenettelyssä toimivaltainen viranomainen on puolustuksesta ja kansallisesta turvallisuudesta vastaava pääsihteeri (*Secrétariat Général pour la Défense et la Sécurité Nationale, SGDSN*), joka konsultoi työssään muita viranomaisia, kuten ulkosuhdeasioiden, puolustuksen, elinkeinotoiminnan ja tutkimuksen hallinnonaloista vastaavia ministeriöitä. Lain mukaan viranomaisen on huolehdittava siitä, että avaruusdataan liittyvä ensisijainen toimija ja tämän toiminta eivät aiheuta haittaa Ranskan eduille, erityisesti kansalliselle puolustukselle, kansainvälisille suhteille ja kansainvälisille velvoitteille. Viranomainen voi määrätä toimintaan kohdistuvia rajoituksia, joilla varmistetaan näiden etujen turvaaminen. Ennakoilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä ja viranomaisen määräämien rajoitustoimien noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä sakkoa enintään 200 000 euroa.

Ranskan avaruustoimintalain nojalla annetussa täytäntöönpanoasetuksessa (*Décret n° 2009-640 du 9 juin 2009 portant application des dispositions prévues au titre VII de la loi n° 2008-518 du 3 juin 2008 relative aux opérations spatiales*) säädetään niistä teknisistä ominaisuuksista, joiden täytyessä avaruusdata luetaan valvottavan datan piiriin. Asetuksen ajantasaisuutta arvioidaan säännöllisesti. Kesäkuussa 2021 voimassa olleen asetustekstin mukaan ennakoilmoitusvelvollisuus koskee seuraavia:

- a) Data, joka saadaan sellaisten pankromaattisten optisten sensorien avulla, joiden resoluutio satelliitissa on korkeintaan kaksi metriä;
- b) Data, joka saadaan sellaisten monispektristen optisten sensorien avulla, joiden resoluutio satelliitissa on korkeintaan kahdeksan metriä tai joiden spektrikaistojen lukumäärä on vähintään kymmenen;
- c) Data, joka saadaan sellaisten stereoskooppisten optisten sensorien avulla, joiden resoluutio on korkeintaan kymmenen metriä tai korkeustarkkuus on korkeintaan kymmenen metriä suhteellisenä arvona (15 metriä absoluuttisena arvona);
- d) Data, joka saadaan sellaisten infrapunasensorien avulla, joiden resoluutio on korkeintaan viisi metriä;
- e) Data, joka saadaan sellaisten tutkasensorien avulla, joiden resoluutio on alle kolme metriä;
- f) Data, jonka paikannustarkkuus on alle kymmenen metriä (virheympyrä 90 prosentin varmuudella).

Asetuksen mukaan ilmoitus on lähetettävä toimivaltaiselle viranomaiselle (SGDSN) vähintään kaksi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Mahdollisia Ranskan maanpuolustuslaissa tarkoitettujen turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittelyä varten on saatava valtuutus ennen ennakoilmoituksen toimittamista. Viranomainen voi pyytää täydennyksiä ja lisätietoja saamaansa ennakoilmoitukseen. Käytännössä ennakoilmoitusmenettelyssä käydään hallinnon sisäisten keskustelujen lisäksi keskusteluja myös toimijan kanssa. Viranomainen voi esimerkiksi selvit-

tää, tunteeko toimija asiakkaansa ja pyytää lista tunnetuista asiakkaista. Ennakoilmoitusvelvollisuus koskee myös kaikkia muutoksia, jotka avaruusdataan liittyvä ensisijainen toimija suunnittelee tekevänsä toimintatapoihinsa.

SGDSN voi määrätä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan sille ilmoitettua toimintaa. Näitä voivat olla esimerkiksi tiettyjä maantieteellisiä alueita koskevan datan jakelun väliaikainen keskeyttäminen tai lykkääminen taikka tiettyjä maantieteellisiä alueita koskevan jaetun datan teknisen laadun väliaikainen rajoittaminen väliaikaisesti tai tiettyjä valtion alueita koskevan jaetun datan teknisen laadun pysyvä rajoittaminen tai kuvattavien alueiden maantieteellinen rajoittaminen. Väliaikaiset keskeytykset ja rajoitukset voidaan tarvittaessa uusia. Viranomaisen voi määrätä myös maanhavainnointisatelliittijärjestelmän ohjelmointia tai datan vastaanottamista koskevia pysyviä kieltoja. Rajoittamispäätökset voidaan määrätä salassa pidettäviksi kansalliseen turvallisuuteen liittyvien salassa pidettävien tietojen suojaa koskevien säännösten mukaisesti.

Saksa

Saksan satelliittikaukokartoitusta koskevaan lakiin (*Satellitendatensicherheitsgesetz — SatDSiG*; tullut voimaan 2007) perustuva lupajärjestelmä on kaksitahoinen. Lain mukaan korkeatasoisen kaukokartoitusjärjestelmän operointiin vaaditaan operointilupa (*„Genehmigung“*) ja datan välittämiseen oma lupansa (*„Zulassung“*). Laki kuuluu Saksan talous- ja energiaministeriön hallinnonalaan ja lupaviranomaisena toimii elinkeinotoiminnasta ja vientivalvonnasta vastaava toimisto, *BAFA (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle)*.

Korkeatasoisella kaukokartoitusjärjestelmällä tarkoitetaan avaruudessa toimivaa järjestelmää, sen maasegmentti mukaan lukien, jonka sensori kykenee yksin tai muiden sensorien kanssa tuottamaan Maasta dataa erityisen korkealla tietosisällöllä (*„Daten mit besonders hohem Informationsgehalt“*). Datalla tarkoitetaan signaaleja kaukokartoitusjärjestelmän sensoreista sekä kaikkia niistä johdettuja tuotteita. Lähtökohtaisesti sääntely kuitenkin soveltuu primääridatan jakeluun eikä yleisesti ottaen palveluihin, jotka perustuvat datan jalostamiseen ja jälleenmyyntiin. Erillisessä asetuksessa (*Satellitendatensicherheitsverordnung – SatDSiV*, 2008) säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä kyseessä katsotaan olevan erityisen korkea tietosisällön dataa. Huomioon otetaan tällaisen datan jakelun mahdolliset vaikutukset Saksan turvallisuussetujen ja kansainvälisten suhteiden kannalta. Tietosisältö määritellään geometrisen erotuskyvyn, spektrikattavuuden, spektrikanavien lukumäärän ja spektrisen erotuskyvyn sekä radiometrisen erotuskyvyn ja ajallisen erotuskyvyn perusteella. Määrittelyyn vaikuttavat myös sensorien polarisaatio ja signaalin vaihe.

Saksan kaukokartoituslakia sovelletaan toimintaan, jossa korkeatasoista kaukokartoitusjärjestelmää operoi Saksan kansalainen taikka sen lainkäyttöpiiriin kuuluva tai sen alueelle sijoittautunut henkilö taikka kun komennot kaukokartoitusjärjestelmän ohjaamiseksi lähetetään Saksan alueelta. Luvanvaraisuuden piiriin kuuluva operaattori (*„Betreiber“*) on henkilö, joka omalla vastuullaan kontrolloi kaukokartoitusjärjestelmää. Lupa operointiin (*„Genehmigung“*) voidaan myöntää, jos operaattori on luotettava ja järjestelmän ohjaus sekä sensorit, datan lähettäminen järjestelmästä maasegmentille ja järjestelmän tuottaman datan välittäminen on riittävin ja testatuin tavoin suojattu luvattomalta pääsylvä, käytöltä, muunteluilta ja tietojen paljastumiselta. Operaattorin on teetettävä suppea turvallisuusselvitys niistä henkilöistä, joilla on pääsy kaukokartoitusjärjestelmän ohjauksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin sekä järjestelmän tuottaman datan vastaanottamiseen, käsittelemiseen ja varastointiin käytettäviin laitteisiin ja tiloihin.

Saksan kaukokartoituslain mukaan operaattorin on arkistoitava vähintään viideksi vuodeksi järjestelmälle ja sensoreille annetut komentokäskyt, salausmenetelmät ja toiminnassa käytetyt

koodit sekä komentoketjujen aika ja reitit. Laissa säädetään myös operaattorin ilmoitusvelvollisuudesta, joka koskee muun muassa muutoksia toimintaa harjoittavan organisaation vastuuhenkilöissä tai omistussuhteissa ja tilanteita, joissa kaukokartoitusjärjestelmään tai datan vastaanottoon kohdistuu luvaton käyttöä tai sellaisen yritys. Lisäksi operaattorilla on velvollisuus antaa tiedot, joita viranomaisen tarvitsee valvoakseen lain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamista ja viranomaisella on kaukokartoitustoiminnassa käytettyihin tiloihin kohdistuva tarkastusoikeus. Viranomaisen voi myös määrätä toimia, jotka ovat välttämättömiä operaattorin velvoitteiden riittäväksi hoitamiseksi. Datan lähettäminen maasegmentille tai luvitetulle datan tarjoajalle voidaan väliaikaisesti kieltää tai määrätä toiminta kokonaan tai osittain siirrettäväksi toisen hoidettavaksi operaattorin kustannuksella.

Saksan kaukokartoituslaissa datan tarjoajalla (*„Datenanbieter“*) tarkoitetaan henkilöä, joka välittää kaukokartoitusjärjestelmän tuottamaa dataa eli saattaa sen jakeluun tai kolmansien osapuolien saataville. Luvanvaraisuus koskee ensisijaisia datan jakelijoita, eli niitä jotka välittävät dataa ensivaiheessa. Lakia sovelletaan datan käsittelyyn Saksan kansalaisen taikka sen lainkäyttöpiiriin kuuluvan tai sen alueelle sijoittautuneen henkilön toimesta taikka kun datan ensivaiheen välittäminen tapahtuu Saksan alueelta. Datan tarjoaja tarvitsee luvan datan välittämiseen (*„Zulassung“*). Luvan myöntämisen edellytykset ovat samanlaiset kuin operointiluvassa: datan tarjoajan luotettavuus, tarvittavat toimet luvattoman käytön ja pääsyn sekä tietojen paljastumisen estämiseksi ja suppean turvallisuusselvityksen teettäminen henkilöistä, joilla on pääsy toiminnassa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin. Myös datan tarjoajalla on toimintaa koskeva ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuus, ja viranomaisella toimintaan kohdistuva tarkastusoikeus. Lisäksi viranomaisen voi määrätä toimia datan tarjoajan velvollisuuksien täyttämisen varmistamiseksi, kuten vaatia datan välittämisen muokkaamista viimeisintä kehitystasoa vastaavaksi taikka väliaikaisesti kieltää datan välittäminen.

Datan tarjoajan on suoritettava saamiensa datapyyntöjä koskeva sensitiivisyystarkastus (*„Sensitivitätsprüfung“*). BAFA:n edustajien mukaan kyse on automatisoidusta ja algoritmeihin perustuvasta prosessista, joka ei siten vaadi datan tarjoajalta kiperiä päätöksiä tai rajanvetoa siitä, onko käsillä sensitiiviseksi katsottava datapyyntö vai ei. Saksan kaukokartoituslain mukaan pyyntö on sensitiivinen, jos data tietosisältönsä, havaintokohteen tai -alueen ja datapyynnön mukaisten tietojen toimittamiseen kuluvan aikaviiveen sekä dataa vastaanottavan maasegmentin perusteella on kokonaisuutena arvostellen sellainen, että se voi haitata Saksan turvallisuus-etuja tai kansainvälisiä suhteita. Myös datapyynnön tekijän henkilöön liittyvät seikat otetaan huomioon. Lain mukaan datan tarjoajan on tunnistettava pyynnön tekijä sekä henkilöt, joiden on tarkoitus saada data käyttöönsä. Erillisessä asetuksessa (*Satellitendatensicherheitsverordnung – SatDSiV, 2008*) tarkennetaan niitä edellytyksiä, joiden perusteella pyyntö on katsottava sensitiiviseksi. Teknisten seikkojen lisäksi näihin lukeutuu se, jos data välitetään maasegmenttiin, joka sijaitsee asetuksen liitteessä lueteltujen valtioiden alueella (mm. Armenia, Pohjois-Korea, Irak, Iran, Libanon, Ruanda, Somalia, Sudan, Syyria) ellei kyseistä maasegmenttiä operoi NATO:n tai Euroopan unionin jäsenvaltio, Australia, Japani, Uusi-Seelanti tai Sveitsi. Jos sensitiivisyystarkastuksen tuloksena ilmenee, että kyseinen datapyyntö on sensitiivinen, täytyy sen toteuttamiseksi saada lupa. Lupamenettely on poikkihallinnollinen prosessi, jossa turvallisuusviranomaisella on merkittävä rooli. Datapyynnöt on arkistoitava vähintään viideksi vuodeksi datan välittämisen hetkestä lukien. Viranomaisella on tietoihin kohdistuva tarkastusoikeus.

Norja

Norjan mannermaalla sijaitsevia maa-aseimia koskee laki sähköisestä viestinnästä (*Lov om elektronisk kommunikasjon*; tullut voimaan 2003), johon sisältyy taajuuksien käyttöä koskevaa sääntelyä. Tämä koskee kuitenkin vain lähetettäviä maa-aseimia. Tämän lisäksi Norjassa on kansallista sääntelyä Huippuvuorilla ja Etelämantereella sijaitsevia maa-aseimia koskien, jonka mukaan maa-aseman perustaminen edellä mainituille alueille sekä tietojen lataaminen jokaisesta satelliitista, jonka kanssa kommunikoidaan, on luvanvaraista toimintaa.

Sääntelyllä ja siihen nojaavalla lupamenettelyllä Norja pyrkii varmistamaan kansainvälisten velvoitteidensa noudattamisen Etelämannerta koskevan sopimuksen (*Antarctic Treaty*) sekä Huippuvuoria koskevan kansainvälisen sopimuksen (*Svalbard Treaty*) mukaisesti: Etelämannerta koskevan sopimuksen I artiklan mukaan Etelämannerta käytetään vain rauhanomaisiin tarkoituksiin ja muun muassa kaikki sotilaallinen toiminta, kuten sotilastukikohtien ja linnoitusten perustaminen, sotaharjoitusten pitäminen sekä kaikenlaisten aseiden kokeilu, on kielletty. Huippuvuoria koskevan kansainvälisen sopimuksen mukaisia alueita ei koskaan saa käyttää sotatarkoituksiin (9. artikla). Tämän mukaisesti näillä alueilla sijaitsevien maa-asemien kommunikointi sotilassatelliittien kanssa ei ole sallittua.

Norjassa ei ole erikseen kaukokartoitustoimintaa koskevaa sääntelyä, mutta yleinen kansallista turvallisuutta koskeva laki (*Lov om nasjonal sikkerhet*; tullut voimaan 2019) voi soveltua Norjassa harjoitettavaan kaukokartoitustoimintaan tai maa-asematoimintaan. Lain tarkoituksena on muun muassa Norjan suvereniteetin, alueellisen koskemattomuuden ja demokraattisen hallitusjärjestelmän sekä muiden kansallisten turvallisuusintressien suojaaminen sekä turvallisuusuhkia aiheuttavan toiminnan ehkäiseminen, havaitseminen ja torjuminen. Laki mahdollistaa toimenpiteet turvallisuusuhan muodostavan toiminnan estämiseksi tai siihen puuttumiseksi, mutta soveltamiskynnys on korkea edellyttäen merkittävää riskiä kansalliselle tai kansainväliselle turvallisuudelle.

Norjan turvallisuuslain mukainen valvontavastuu on kansallisella turvallisuusviranomaisella joko yksin tai jaetusti asianmukaisen ministeriön kanssa. Valvontaviranomaisella on tarkastusoikeus lain soveltamisalan piiriin kuuluvan yrityksen tiloihin, tietoihin ja järjestelmiin. Yrityksillä on velvollisuus toteuttaa toimenpiteet turvallisuusuhan muodostavan toiminnan estämiseksi tai siihen liittyvien riskien minimoimiseksi, mukaan lukien asianmukaiset salausmenetelmät, turvatoimet ja riskiarvioinnit sekä turvallisuusselvitykset. Toiminnanharjoittajan tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvat havaituista tai epäillyistä turvallisuusuhista sekä vakavista turvatoimien tai -vaatimusten rikkomuksista ilmoittaminen. Myös yritysostoja valvotaan turvallisuuslain nojalla. Jos yritysosto on merkittävä riski kansalliselle turvallisuudelle, se voidaan kieltää tai sille voidaan asettaa ehtoja.

Iso-Britannia

Ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämän selvityksen mukaan Isossa-Britanniassa ei ole satelliittikaukokartoitustietoa koskevaa erityissääntelyä, vaan toimintaan liittyviä riskejä pyritään hallitsemaan yhtäältä vientivalvontalainsäädännön ja vientilupiin kirjattavien ehtojen, toisaalta yritysten omavalvonnan ja sitä koskevan raportoinnin avulla. Vientivalvontaviranomaisena toimii ulkomaankauppaministeriön yhteydessä toimiva vientivalvontayksikkö. Viranomaiset vaativat toimijoilta sisäisen *due diligence* -proessin, jossa yritys arvioi muun muassa asiakkaisiinsa ja luovutettavaan tietoon liittyviä riskejä ja pidättäytyy luovuttamisesta silloin, kun riski on liian suuri eikä sitä voida hallita. Yrityksen on pidettävä kirjaa paitsi menettelyistään, myös yksittäisistä asiakkuuksista ja luovutetusta tiedosta, jotta viranomaiset voivat tarkastella yritysten kirjanpitoa jälkikäteen arvioidakseen yrityksen toimintaa ja riskien hallintaa.

Espanja

Ulkoministeriön vientivalvontayksikön 2019 teettämän selvityksen mukaan Espanjassa ei ole nimenomaista sääntelyä kaukokartoitustiedon luovuttamisen valvonnasta, mutta Espanja pyrkii kontrolloimaan tiedon luovuttamista kaksikäyttötuotteiden vientivalvontalainsäädännön nojalla. Vientivalvontaviranomaisena Espanjassa toimii talousministeriön vientivalvontaosasto. Euroopan unionin vientivalvonta-asetuksen nojalla muun muassa satelliittien, eräiden kaukokartoitusjärjestelmien ja niiden komponenttien sekä niiden käyttämien ohjelmistojen vienti Euroopan unionin ulkopuolelle edellyttää toimivaltaisen kansallisen viranomaisen myöntämää vientilupaa silloin kun espanjalainen operaattori on oikeissa viedä satelliitin unionin ulkopuolelle laukaisua varten. Vaadittavaan vientilupaan voidaan liittää myös satelliitin tuottaman tiedon luovuttamiseen liittyviä ehtoja ja rajoituksia. Lupa- ja siihen liittyvään loppukäyttäjätodistukseen kirjatulla ehdoilla voidaan esimerkiksi rajoittaa muun muassa kaukokartoitustiedon luovuttamista erikseen määrätyille vastaanottajaryhmille.

Valvonnanalaisena kaksikäyttötuotteena pidetään vientivalvonta-asetuksen mukaan yleensä vain sellaista tietoa, joka koskee asetuksen liitteen määritelmät täyttävän kaksikäyttötuotteen kehittämistä, tuotantoa tai käyttöä. Siten edes sensitiivistä informaatiota sisältävää, kaukokartoituksen avulla tuotettua tietoa ei yleensä voi pitää tuotteena, jonka vientiä voitaisiin valvoa vientivalvonta-asetuksen nojalla. Käytännössä ongelmallisia ovatkin erityisesti tilanteet, joissa satelliitti laukaistaan avaruuteen Euroopan unionin alueelta: tämä ei edellytä minkäänlaista lupaa tai ennakkollista viranomaishyväksyntää. Espanja pyrkii kontrolloimaan tällaisia tilanteita turvaluokiteltua tietoa koskevan lainsäädännön avulla. Sen perusteella on mahdollista luokitella kansallisen turvallisuuden kannalta sensitiivinen kaukokartoitustieto turvaluokitelluksi, jolloin operaattori ei saa luovuttaa sitä edelleen ilman tiedusteluviranomaisen myötäväikutusta.

6 Lausuntopalaute

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki maa-aseamista ja eräistä tutkista

1 §. Soveltamisala. Pykälän *1 momentin* mukaan lakia sovellettaisiin maa-aseaman tai tutkan perustamiseen ja maa-aseama- ja tutkatoimintaan Suomen valtion alueella tai Suomessa rekisteröidyssä ajoneuvossa tai aluksessa.

Valtion toimivalta, joka yleensä jaetaan lainsäädäntö-, tuomio- ja täytäntöönpanovaltaan, liittyy läheisesti valtion suvereenisuuden käsitteeseen. Lähtökohtana on alueperiaate, jonka mukaan kukin valtio on lähtökohtaisesti laajasti ja muut valtiot poissulkevasti toimivaltainen omalla alueellaan. Alueeseen kuuluvat sisäiset ja ulkoiset aluevedet. Valtion toimivaltaan kuuluvat myös sen rekisterissä olevat alukset. Valtio on lisäksi voinut perustaa toimivaltansa kansalaisuusperiaatteeseen ja eräiden kansainvälisen rikosten osalta myös universaaliperiaatteeseen. Halutesaan käyttää nk. ekstraterritoriaalista toimivaltaa valtion tulee yleensä osoittaa todellinen yhteys kyseisen asian ja toimivallan käytön välillä, ottaen myös huomioon muiden valtioiden oikeudet.

Suomen valtion alue kattaisi valtion maa-alueet, aluevedet ja ilmatilan. Suomella on alueeseensa välittömästi liittyvällä talousvyöhykkeellä kansainvälisen oikeuden mukainen lainkäyttövalta tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien rakentamisessa ja käytössä samoin kuin

muut kansainvälisen oikeuden mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Näitä koskeva sääntely sisältyy lakiin Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004). Lain 17 §:n mukaan lain mukaisesti rakennetuilla tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmissa sovelletaan Suomen lakia samalla tavoin kuin jos rakennelma sijaitaisi lähinnä olevalla Suomen alueella. Tällaisissa erityistilanteissa sovellettaisiin siis Suomen lakia, vaikka talousvyöhyke ei valtion alueeseen kuulukaan.

Lakia sovellettaisiin Suomessa rekisteröidyssä aluksessa tai ajoneuvossa harjoitettuun maa-asema- ja tutkatoimintaan. Aluksella tarkoitettaisiin sekä laivoja että lentokoneita ja muita ilma-aluksia. Kyseeseen tulisivat erityisesti erilaiset laivoista tai ajoneuvoista operoitavat maa-asemat ja avaruutta tai yläilmakehää seuraavat tutkat tai avaruudesta tai yläilmakehästä heijastuvien tutkapulssien tai signaalien lähetys ja/tai vastaanotto. Suomessa rekisteröidyt alukset ja ajoneuvot kuuluisivat lain soveltamisalaan myös ollessaan Suomen valtion rajojen ulkopuolella toisen valtion lainkäyttöalueella, kansainvälisessä ilmatilassa, aavalla merellä tai muilla valtioiden suvereniteetin ulkopuolisilla alueilla kuten Etelämantereella. Näissä tapauksissa toiminnanharjoittajat saattavat olla velvollisia noudattamaan toiminnassaan useamman valtion lainsäädäntöä.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi viestintäpalvelulain 136 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettua radioviestinnän lähetykseen ja vastaanottoon, lyhytaikaisiin ohjelmantuotantoyhteyksiin tai lyhytaikaiseen koeluonteiseen käyttöön, jolle on myönnetty radiolupa. Lakia ei myöskään sovellettaisi viestintäpalvelulain 39 §:n 3 momentin nojalla luvasta vapaan päätelaitteen käyttöön sekä vastaavan päätelaitteen käyttöön kansainvälisessä liikenteessä olevissa aluksissa ja ilma-aluksissa.

Pykälän 3 momentin mukaan lakia sovelletaan kuitenkin muulla kuin tavanomaisella päätelaitteella tapahtuvaan radiopaikannussatelliittiviestinnän vastaanottoon, jonka pääasiallisena tarkoituksena on muu kuin viestintäverkkojen synkronointi, radionavigointi tai muu tavanomainen aika- tai paikkatiedon hyödyntäminen.

Lakia ei näin ollen sovellettaisi satelliitin välityksellä yleisesti vapaasti vastaanotettaviin sisältöihin, kuten satelliittitelevisioon, satelliittien kautta välitettäviin hätäkutsuihin ja radioamatööriviestintään. Lakia ei myöskään sovellettaisi erilaisten tapahtumien uutis- tai ajankohtaisohjelmantuotannossa tyypillisesti käytettäviin lyhytaikaisiin satelliittipohjaisiin ohjelmantuotantoyhteyksiin (*satellite news gathering*), mitä käytetään tyypillisesti ohjelmantuotantoyhtiöiden tapahtumapaikalle lähetettävissä kuvausautoissa. Toiminnassa radiolähtäjälle myönnetään lyhytaikainen radiolupa. Vastaavasti lakia ei sovellettaisi myöskään lyhytaikaiseen koeluonteiseen satelliittilähtäjien testaustoimintaan, joissa radiolähtäjille on myönnetty radiolupa. Tällainen koeluontoinen testaus voi liittyä mm. laitteistojen tekniseen kehitykseen tai massalaitteiden testaamiseen ennen radioluvasta vapautuksen voimaan saattamista. Lisäksi lakia ei sovellettaisi niin sanottuihin massalaitteisiin eli Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä radioluvasta vapautetuilla taajuusalueilla määräyksen ehtojen mukaisesti toimiviin satelliittiradioliikenteen päätelaitteisiin kuten satelliittiradiopuhelimiin, satelliittilaajakaistan päätelaitteisiin tai näiden välityksellä tapahtuvan tiedon tai datan vastaanottoon määräyksen tarkoittamilla vaatimustenmukaisilla päätelaitteilla, joissa vastaanotto voi kohdistua myös muuhun kuin määräyksessä lähetykseen osoitetulla yhteistaajuudella. Jos tällainen päätelaite liitetään kiinteästi muuhun radiojärjestelmään tai sen radio-osia teknisesti muokataan, päätelaite ei enää ole vaatimustenmukainen määräyksen edellyttämässä tarkoituksessa.

Lakia ei myöskään sovellettaisi Suomen valtion alueella radioluvasta vapautettuihin satelliittipäätelaitteisiin, jotka sijaitsevat kansainvälisessä liikenteessä olevissa aluksissa tai ilma-aluk-

sisä. Käytännössä jälkimmäisessä tapauksessa kyseessä ovat kansallisesti samat luvasta vapautetuilla taajuuksilla toimivat radiolaitteet, jotka kansainvälisessä liikenteessä kuitenkin lisätään aina alusten radiolupiin.

Radionavigointisatelliittien vastaanoton osalta lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät vastaavasti massasovellukset tai tavanomaiset vastaanottimet, jotka tarjoavat signaalien aika- tai paikkatietoon pohjaavia palveluita, kuten viestintäverkkojen synkronointi, esimerkiksi matkaviestinverkoissa tai televisioverkoissa, tai erilaiset paikkatietosovellukset. Tällaisia sovelluksia ovat esimerkiksi älylaitteiden paikkatietoa hyödyntävät sovellukset tai erilaiset navigaattorit, maanmittauksessa käytettävät tarkkuuspaikannussovellukset tai massapäätelaitteissa, kuten älypuhelimissa tarjolla olevat satelliittisignaalien seurantasovellukset. Soveltamisalaan kuitenkin kuuluisivat radionavigointisignaalien ammattimaisemmat ja tarkemmat vastaanottojärjestelmät, jotka tähtäävät muuhun kuin aika- ja paikkatiedon hyödyntämiseen, kuten radionavigointisignaalien laadun, tarkkuuden tai häiriötilanteiden monitorointiin tai esimerkiksi korjaussignaalien muodostamiseen.

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisen kannalta keskeiset käsitteet.

1 kohdan mukaan maa-asemalla tarkoitettaisiin Suomen valtion alueella tai Suomessa rekisteröidyssä aluksessa tai ajoneuvossa sijaitsevaa lähetintä, joka voi lähettää dataa tai signaaleja avaruudessa sijaitsevaan järjestelmään, tai vastaanotinta, joka voi vastaanottaa dataa tai signaaleja avaruudessa sijaitsevasta järjestelmästä, sekä tällaisen datan tai signaalien käsittelyyn, kuten säilyttämiseen, prosessointiin ja siirtämiseen tarkoitettua laitteistoa.

2 kohdan mukaan maa-asematoiminnalla tarkoitettaisiin datan tai signaalien lähettämistä avaruuteen tai vastaanottamista avaruudesta maa-asemaa käyttäen sekä lähetettävän tai vastaanotetun datan käsittelyä, kuten säilyttämistä, prosessointia ja siirtämistä.

3 kohdan mukaan tutkalla tarkoitettaisiin laitetta, jolla lähetetään kohteeseen suunnattu radio- taajuuinen pulssi tai valopulssi (LIDAR = valotaajuudella toimiva tutka) ja vastaanotinta, joka havaitsee kohteesta heijastuneen tai sironneen signaalin (monostaattinen tutka) tai laiteyhdistelmää, jossa lähetin ja vastaanotin sijaitsevat eri sijainnissa (bistaattinen tai multistaattinen tutka). Tutkan täytyy myös teknisiltä ja fysikaalisilta ominaisuuksiltaan olla sellainen, että sillä voidaan lähettää signaaleja ja vastaanottaa signaaleja satelliittien kiertoratakorkeuksilta.

4 kohdan mukaan tutkatoiminnalla tarkoitetaan radiosignaalien tai laserpulssien lähettämistä avaruuteen tai yläilmakehään tai vastaanottamista avaruudesta tai yläilmakehästä tutkaa käyttäen sekä radiosignaalien tai laserpulssien käsittelyä, kuten säilyttämistä, prosessointia ja siirtämistä.

5 kohdan mukaan toiminnanharjoittajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa maa-asema- ja tutkatoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta.

6 kohdan mukaan datalla tarkoitettaisiin toiminnanharjoittajan hallussa olevia maa-aseman tai tutkan välittämiä ja vastaanottamia signaaleita sekä siitä johdettuja tuotteita signaalien ja taltioidujen tietojen käsittely- tai varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavasta riippumatta. Näin ollen määritelmä kattaisi sekä raakadatan että jalostetun datan, jolloin datan käsitteen alle katsotaan kuuluvan niin maa-aseman tai tutkan taltioidut tiedot kuin niistä järjestetty tai johdettu informaatio. Ehdotettu datan määritelmä kuitenkin sisältää rajoituksen, jonka mukaisesti laki soveltuu vain siihen dataan, joka toiminnanharjoittajalla on hallussaan. Toiminnanharjoit-

tajalla on näin vastuu datan turvallisesta säilyttämisestä sekä sen luovuttamisesta vain tunnisteituille asiakkaille, jonka perusteet datan käytölle toiminnanharjoittaja tuntee, mutta sen vastuulle ei katsota kuuluvaksi asiakkaidensa datan käsittelytoimet, kuten uusien palveluiden ja tuotteiden tuottaminen dataa edelleen jalostamalla. Rajauksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että ns. loputon tai rajaamaton vastuu datan liikkumisesta toisi toiminnanharjoittajalle ylimääräistä riskinkantoa tai kustannuksia.

Käytännössä esitetyssä datan määritelmässä on kyse teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä olevasta, sinne tulevasta tai sieltä lähtevästä tiedosta, mikä vastaa sitä, kuinka data on määritelty tietoverkkodirektiivissä (EPNDir 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäättöksen 2005/222/YOS korvaamisesta 12.8.2013) sekä sen vaikutuspiiriin kuuluvissa kansallisissa laeissa (rikoslaki ja pakkokeinolaki 806/2011). Tietoverkkodirektiivin mukaan data on esimerkiksi sellaisessa muodossa olevien tosiseikkojen, tietojen tai käsitteiden esitystä, että se soveltuu käsiteltäväksi tietojärjestelmässä. Sama määritelmä on otettu myös rikoslain tieto- ja viestintärikoksia käsittelevään 38 lukuun. Pakkokeinolaissa data on katsottu tiedoksi, joka on teknisessä laitteessa tai muussa vastaavassa tietojärjestelmässä taikka sen tallennusalustalla.

3 §. Viranomaisen maa-asema- ja tutkatoiminta. Pykälässä säädettäisiin suomalaisen viranomaisen harjoittamasta maa-asema- ja tutkatoiminnasta. Viranomaisella tarkoitettaisiin vastavia tahoja kuin laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) ja hallintolaissa (434/2003).

Pykälän *1 momentin* mukaan lain toiminnan luvanvaraisuutta, lupaehtoja, maa-asema- ja tutkimatoiminnan siirtämistä, luvan muuttamista ja peruuttamista, luvasta luopumista sekä tiedonantovelvollisuutta koskevia 4, 7–9, 11 ja 15–20 §:ää ei sovellettaisi suomalaisten viranomaisten harjoittamaan maa-asema- ja tutkatoimintaan. Poikkeuksena olisi viranomaisen harjoittama kaupallinen maa-asema- ja tutkatoiminta, johon sovellettaisiin myös edellä ehdotettuja säännöksiä samalla tavalla kuin yksityisten toimijoiden harjoittamaan maa-asema- ja tutkatoimintaan. Sen sijaan esimerkiksi lain turvallisuusvaatimuksia, valvontaa ja tarkastusoikeutta koskevia 6, 11 ja 12 §:ää sovellettaisiin myös viranomaisen harjoittamaan toimintaan.

Pykälän 1 momentissa viranomaisen harjoittamalla kaupallisella toiminnalla tarkoitettaisiin viranomaisen ansiotarkoituksessa tekemää taloudellista toimintaa. Tällöin viranomaisen harjoittama maa-asema- tai tutkatoiminta tai tuottamat palvelut toteutetaan kolmannen osapuolen tilauksesta tai muusta toimeksiannosta tai toimenpiteestä johtuen vastiketta vastaan. Se, onko kyseessä viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta voi joissain tilanteissa vaatia tapauskohtaista harkintaa ja rajanvetoa. Viranomaisen maa-asema- ja tutkatoimintaan voi liittyä viranomaistehtävien ohella mahdollisuus kerryttää viranomaisen maksullisen toiminnan tuottoja, jolloin toiminta olisi sekä viranomaistoimintaa että kaupallista toimintaa. Mikäli viranomainen myy liiketaloudellisia suoritteita muulle kuin viranomaiselle, voivat sovellettavaksi tulla ehdotetun lain luvanvaraisuutta koskevat säännökset kuten yksityistenkin toimijoiden kohdalla, vaikka kysymys olisikin alansa viranomaistehtäviin liittyvistä asiantuntijapalveluista. Siltä osin kuin toimintaa harjoitetaan sopimusvapauden piirissä eikä kansainvälisoikeudellisen velvoitteen taikka EU-säädöksestä tai kansallisesta laista johtuvan tehtävän hoitamiseksi, voidaan kyseessä katsoa olevan viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta. Siten esimerkiksi viranomaisyhteistyötä, jossa toinen viranomainen korvaa palvelusta syntyneitä kuluja ei katsottaisi kaupalliseksi toiminnaksi.

Viranomaistoiminnalla tarkoitettaisiin puolestaan viranomaisen lakisääteisiin tehtäviin liittyvää maa-asema- ja tutkatoimintaa. Viranomaistoiminnaksi katsottaisiin esimerkiksi maa-asema- ja

tutkatoiminnan harjoittaminen viranomaisen lakisääteistä tutkimus- tai tuotantotoimintaa varten, kun toimintaa harjoitetaan ensi sijaisesti lainmukaisen virkatoimen hoitamiseksi markkinaehtoisen palvelun tuottamisen sijaan. Näin esimerkiksi valtion maksuperustelain (150/1992) mukaiset valtion viranomaisen julkisoikeudelliset suoritteet, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus, jäisivät pääosin satelliittikaukokartoitusta koskevan sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi esimerkiksi viranomaisen maa-asemalla ja tutkalla vastaanotetun datan luovuttaminen edelleen sähköisessä muodossa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 2 momentin niin sanottujen dynaamista dataa koskevien säännösten perusteella katsottaisiin säännöksessä tarkoitetuksi viranomaistoiminnaksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viranomaisten harjoittamaa maa-asema- ja tutkatoimintaa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Momentin mukaan maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle harjoittamastaan maa-asema- ja tutkatoiminnasta ja mahdollisista muutoksista tällaisessa toiminnassa. Maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee myös ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle. Lain 11 §:n 1 momentissa tarkoitettua vuosittaista Liikenne- ja viestintävirastolle toimitettavaa selvitystä koskevaa velvollisuutta ei ole tarpeen soveltaa viranomaisiin, koska viranomaiset ovat muutoinkin velvollisia raportoimaan toiminnastaan yleisten vuosiraportointia koskevien periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

4 §. Toiminnan luvanvaraisuus. Pykälässä säädettäisiin maa-asematoiminnan luvanvaraisuudesta.

1 momentin mukaan maa-aseman tai tutkan saisi perustaa ja maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittaa vain, jos Liikenne- ja viestintävirasto on myöntänyt etukäteen luvan toiminnalle. Lupa voitaisiin myöntää määräajaksi. Lupaan voitaisiin liittää maa-asematoiminnan harjoittamisen turvallisuuden ja toiminnan valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Tässä turvallisuus merkitsisi erityisesti tietoturvallisuuden liittyviä seikkoja sekä kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kautta myös kansainvälisen turvallisuuden kannalta olennaisia huomioita. Toiminnan luvanvaraisuudella ja luvan ehdoilla pyritään hallitsemaan ennen kaikkea dataan liittyviä riskejä. Lupaan voidaan liittää ehtoja myös toiminnan harjoittajan asiakkaista ja asiakasryhmistä. Ehdossa voidaan esimerkiksi määrätä, että palvelua tulee tarjota ainoastaan lupahakemuksessa mainituille asiakasryhmille.

Jos luvan myöntämisellä voisi olla ilmeisesti vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, valtioneuvosto myöntäisi luvan. Viestintäpalvelulaissa säädetään vastaavasti radioluvan myöntämisestä.

2 momentissa säädettäisiin, mitä edellytyksiä toiminnanharjoittajan on täytettävä, jotta Liikenne- ja viestintävirasto voi myöntää maa-asematoiminnalle luvan 1 momentin mukaisesti.

Momentin 1 kohdan mukaan luvan edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja noudattaa 5 §:ssä säädettyjä turvallisuusvaatimuksia. Toiminnanharjoittajan tulee hakemuksessaan esittää selvitys siitä, miten toiminnan fyysinen, henkilö- ja tietoturvallisuus varmistetaan koko toiminnan ajan.

Momentin 2 kohdan mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että toiminnanharjoittaja on antanut Liikenne- ja viestintävirastolle selvityksen sen käytössä olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista. Toiminnanharjoittajan tulisi tunnistaa asiakkaansa asiakassuhdetta perustettaessa taikka entuudestaan tuntemattoman asiakkaan satunnaista tai yksittäistä datapyyntöä täyttäessään. Asiakkaan tunnistaminen tarkoittaa menettelyjä, joilla selvitetään luonnollisten tai oikeushenkilöiden henkilöllisyyden asiakkaan tai sellaiseksi aikovan toimittamien tietojen perusteella. Toiminnanharjoittajan käytössä olevien asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvien menettelytapojen arvioinnissa voitaisiin huomioida tämän mahdollisuus henkilöllisyyden todentamiseen, millä tarkoitetaan tunnistamisen yhteydessä saatujen henkilötietojen oikeellisuuden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä.

Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen perustuu ajantasaiseen kaupparekisteriotteeseen tai vastaavaan muuhun viranomaisen rekisteristä saatuun rekisteriotteeseen, joka selvittää oikeushenkilön olemassaolon ja oikeustoimikelpoisuuden sekä sen hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenet. Asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista toiminnanharjoittajalta tulisi voida edellyttää ainakin tietoja asiakkaan toiminnasta, esimerkiksi oikeushenkilön toimialasta ja liiketoiminnasta sekä perusteista toiminnanharjoittajan palveluiden ja datan käytölle.

Momentin 3 kohdan mukaan maa-asema- ja tutkatoiminta ei saisi olla ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Esimerkiksi viestintäpalvelulaissa sekä tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetussa laissa (582/2019) puhutaan kansallisesta turvallisuudesta, jonka katsotaan sisällöllisesti kattavan vanhemman termin ”kansalliset turvallisuusedut”. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on katsottavissa vakiintuneeksi termipariksi mm. EU-oikeudessa, jossa esimerkiksi Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) ja Euroopan unionista tehty sopimus (SEU) puhuvat ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Termiparia käytetään myös Suomen perustuslaissa (731/1999) ja esimerkiksi sotilastiedustelussa annetussa laissa (590/2019) puhutaan ulko- ja turvallisuuspoliittisista vaikutuksista sekä puolustustarvikkeiden viennistä annetussa laissa ulko- ja turvallisuuspoliittisesta merkityksestä tai ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjasta.

Suomen kansallisten turvallisuuden, kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisuutta arvioitaisiin tapauskohtaisesti jokaisen hakijan ja hakemuksen osalta erikseen senhetkisen tilanteen pohjalta. Toiminnan voitaisiin katsoa olevan ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa, jos on syytä epäillä, että maa-aseman tai tutkan käyttäminen tai näillä harjoitettava toiminta ilmeisesti vaarantaisi kansallista turvallisuutta tai maanpuolustusta siten, että käytöllä mahdollistettaisiin ulkomainen tiedustelutoiminta tai toiminta, jolla häirittäisiin, lamautettaisiin tai muuten vahingollisella tavalla vaikutettaisiin Suomen tärkeisiin etuihin, yhteiskunnan perustoimintoihin tai kansanvaltaiseen yhteiskuntajärjestykseen. Kansallinen turvallisuus sisältää suomalaisen yhteiskunnan ja demokraattisen valtiojärjestelmän toiminnan ja toimintaedellytysten, valtiosuvereniteetin suojaamisen kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhilta. Kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia ovat ilmiöt tai toiminnot, jotka vakavasti uhkaavat nyt tai tulevaisuudessa kansanvaltaista valtio- ja yhteiskuntajärjестystä, yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja, valtiosuvereniteettia, suuren ihmismäärän henkeä ja terveyttä, Suomen taloudellisia tai muita tärkeitä etuja.

Liikenne- ja viestintävirasto pyytäisi toimivaltaisilta viranomaisilta, erityisesti ulkoasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä ja Suojelupoliisilta lausunnot arvioinnin tueksi.

4 kohdassa edellytettäisiin, että lähettävällä maa-asemalla on Liikenne- ja viestintäviraston myöntämä radiolupa siten kuin viestintäpalvelulain 39 §:ssä säädetään. Radiolupamenettely on

tässä laissa esitetystä lupamenettelystä erillinen menettely. Lupamenettelyjen mahdolliset ristiriitaisuudet ja tarpeeton päällekkäisyys tulisi välttää. Muun muassa päällekkäisen tiedonkeruun välttämiseksi voi Liikenne- ja viestintävirasto maa-asema- tai tutkatoimintalupaa myöntäessään hyödyntää radiolupamenettelyn yhteydessä annettuja tietoja ja selvityksiä.

3 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on lupahakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Hakemuksessa on lisäksi esitettävä selvitys maa-asema- tai tutkatoiminnan asiakkaista ja asiakasryhmistä. Selvitys on esitettävä sekä lupahakemusta tehtäessä tiedossa olevista että mahdollisesti myöhemmin tulevista asiakkaista sekä asiakasryhmistä. Asiakasryhmällä tarkoitetaan sitä, millaisille asiakkaille ja millaiseen toimintaan palvelua on suunniteltu tarjottavan. Hakemuksesta on käytävä ilmi, tarjotaanko palvelua esimerkiksi tutkimustoimintaan, viranomaistoimintaan tai kaupallisille asiakkaille. Liikenne- ja viestintävirasto voi pyytää asian käsittelyn kannalta tarvittavia tietoja aina siihen saakka, kunnes hakemuksessa toimitettujen tietojen voidaan katsoa olevan riittäviä päätöksentekoa varten. Selvityksen tulisi kattaa myös tiedot suunnitellusta vastaanotettavan, prosessoidun ja siirrettävän datan luonteesta (esim. kaukokartoitus-tiedon tarkkuus ja ajantasaisuus, tai tietoliikenteen luonne), millä voi olla merkitystä arvioitaessa erityisesti toiminnan 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä.

Lupahakemuksessa on annettava selvitys toiminnanharjoittajan omistussuhteista, jotka otetaan huomioon luvan myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa. Selvitys voi olla esimerkiksi osakasluettelo. Omistussuhteilla voi olla merkitystä erityisesti arvioitaessa 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja luvan myöntämisen edellytyksiä.

4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

5 §. Toiminnanharjoittajan luotettavuus. Pykälän *1 momentin* mukaan toiminnanharjoittajan tulisi olla luotettava. Jos tämä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa.

Pykälän *2 momentin 1 kohdan* mukaan henkilöä ei pidettäisi luotettavana, jos hänet on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta. Luotettavuusvaatimuksen täyttymistä olisi perusteltua epäillä, jos henkilöllä olisi lainvoimainen tuomio edeltäneen viiden vuoden aikana esimerkiksi rikoslain 12 luvun valtionpetosrikoksesta taikka 34 a luvun terrorismirikoksista. Lainvoimainen tuomio rikoslain 16 luvun 7 §:ssä säädetystä rekisterimerkintärikoksesta tai rikoslain 16 luvun 8 §:ssä säädetystä väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle antaisi syyn epäillä toimijan antamien tietojen luotettavuutta sekä tämän kykyä huolehtia lupa-, ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuksistaan.

Momentin 2 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi sitä, joka on muutoin aikaisemmallalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaa.

Momentin 3 kohdan mukaan myös toiminnanharjoittajaa koskevat viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin merkityt liiketoimintakiellot olisivat este luotettavuuden vaatimuksen täyttymiselle.

Momentin 4 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi henkilöä, joka on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Momentin 5 kohdan mukaan luotettavuus edellyttää myös, että henkilön toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Pykälän 3 momentissa täsmennettäisiin, että edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika olisi laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen. Jos tuomio ei ole saanut lainvoimaa, tuomittu voisi kuitenkin jatkaa omistussuhteensa kuuluvan päätösvallan käyttämistä, jos sitä on hänen aikaisempi toimintansa, tuomioon johtaneet olosuhteet ja muut asiaan vaikuttavat seikat kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen perusteltuna.

Pykälän 4 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot luvan hakijasta ja toiminnanharjoittajasta, hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenten ja varajäsenten, toimitusjohtajan, vastuunalaisen yhtiömiehen sekä muussa näihin rinnastettavassa asemassa [ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettusta organisaatiohenkilöstä ja mainitun pykälän 1 kohdassa tarkoitettusta organisaatiosta, jossa hakijan organisaatiohenkilö on tai on ollut organisaatiohenkilöasemassa]. Tiedonsaantioikeus koskisi myös rikosrekisteriä ja sakkorekisteriä.

6 §. Turvallisuusvaatimukset. Pykälässä säädettäisiin maa-asema- ja tutkatoiminnan turvallisuusvaatimuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on huolehdittava maa-asemaan tai tutkaan ja maa-asema- ja tutkatoimintaan kohdistuvien riskien hallinnasta ja täytettävä momentissa asetetut turvallisuusvaatimukset, jotka koskevat sekä toiminnanharjoittajaa että sen mahdollisesti käyttämiä alihankkijoita. Riskien hallinnalla tarkoitettaisiin samaa kuin NIS-direktiivissä ja sen voimaantulolainsäädännössä.

Riskienhallinnalla tarkoitettaisiin viestintäpalvelulain 247 a §:ää vastaavasti (HE 192/2017 vp) asianmukaisia organisatorisia ja teknisiä toimenpiteitä, joilla varmistettaisiin viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien kyky suojautua tietyllä varmuudella toimilta, jotka vaarantavat tallennettujen tai siirrettyjen tai käsiteltyjen tietojen taikka muiden kyseisissä järjestelmissä tarjottujen tai niiden välityksellä saatavilla olevien palvelujen saatavuuden, aitouden, eheyden tai luottamuksellisuuden. Riskienhallinnan tulisi sisältää asianmukaiset toimenpiteet, joilla ehkäistään ja minimoidaan palvelujen tarjoamisessa käytettyjen järjestelmien tietoturvallisuuden liittyvien häiriöiden vaikutus palvelujen jatkuvuuteen. Riskienhallintaan kuuluvia toimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi turvallisuussuunnitelmien laatiminen, testaaminen käytännössä tai auditointi, tiedon suojaus- ja salaustuotteiden käyttö sekä tiettyjen tunnettujen tietoturvallisuusstandardien, kuten ISO/IEC 27001:2013 -standardin, noudattaminen. Riskillä tarkoitettaisiin mitä tahansa kohtuullisesti tunnistettavissa olevaa tilannetta tai tapahtumaa, joka saattaa vaikuttaa haitallisesti viestintäverkkojen ja tietojärjestelmien turvallisuuteen.

Momentin 1 kohdan mukaan maa-asema- ja tutkatoiminnassa on huolehdittava siitä, että datan tai signaalien lähetys ja vastaanotto sekä käsittely, kuten säilyttäminen, prosessointi ja siirtäminen, on tietoturvallista. Toimenpiteet, joilla huolehditaan tietoturvasta, tarkoittavat toimia toiminnan turvallisuuden, tietoliikenneturvallisuuden, laitteisto- ja ohjelmistoturvallisuuden sekä tietoaineistoturvallisuuden varmistamiseksi. Vastaavaa sääntelyä sisältyy viestintäpalvelulain 243 §:ään. Toiminnanharjoittajan on huolehdittava myös siitä, että toiminnassa käytetyt järjestelmät ja laitteet on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvauhilta. Maa-aseman tai tutkan tulee kestää normaalit odotettavissa olevat ulkoiset häiriöt sekä tietoturvauhat.

Momentin 2 kohdan mukaan ulkopuolisilla tahoilla ei saa olla oikeudetonta pääsyä tiloihin, joista maa-asemaa tai tutkaa ohjataan tai joita käytetään datan hallintaan.

Momentin 3 kohdan mukaan toiminnanharjoittajan on voitava seurata maa-aseman tai tutkan suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta.

Momentin 4 kohdan mukaan toiminnanharjoittajan on varmistettava, että maa-asemaan tai tutkaan kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat sekä sen toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt voidaan havaita ja että häiriöistä palautumiseen on varauduttu.

Momentin 5 kohdan mukaan maa-aseman tai tutkan lokitiedot tulisi kerätä ja säilyttää 10 vuotta. Lokitiedot sisältävät järjestelmälle ja sensoreille annetut komentokäskyt, salausten menetelmät ja toiminnassa käytetyt koodit sekä komentoketjujen aika ja reitit, säilytetään 10 vuotta.

Momentin 6 kohdassa säädettäisiin, ettei maa-asemalla tai tutkalla vastaanotettua dataa tai signaaleja suoraan tai epäsuoraan toimiteta sotilaalliseen käyttöön EU:n, tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään viranomaisen asiakirjojen julkisuudesta ja muun muassa tiedon antamisesta viranomaisen asiakirjoista. Lain 1 §:n 1 momentin nojalla viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, jollei kyseisessä laissa tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Lain 5 §:n 1 momentin nojalla asiakirjalla tarkoitetaan myös sähköisesti talletettuja ja yhteenkuuluviksi tarkoitettuja merkintöjä. Ehdotukseen sisältyvää 6 §:ää sovelletaan myös viranomaisten harjoittamaan maa-asema- ja tutkatoimintaan. Kyseisen pykälän 1 momentin 6 kohdassa säädettäisiin edellä kuvatusta vastaanotettua dataa tai signaaleja koskevasta luovutusrajoituksesta. Tätä luovutusrajoitusta ei sovelleta siltä osin, kuin on kysymys maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen velvollisuudesta antaa tietoa viranomaisen julkisesta asiakirjasta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella.

Momentin 7 kohdassa säädettäisiin, että toiminnan kannalta keskeisten sähköisten järjestelmien toimitusketjujen turvallisuus tulee olla varmistettu.

Momentin 8 kohdassa säädettäisiin, että riskienhallintamenettelyä ja tietojärjestelmäturvallisuuden varmistamista koskevat käytännöt tulee dokumentoida. Dokumentoinnin tavoite on edistää riskien johdonmukaista hallintaa ja toimijan tietoisia ratkaisuja siitä, miten riskien hallitsemiseen tarvittavat toimet mitoitetaan. Dokumentointi mahdollistaisi myös sen, että viranomaisen voi tarvittaessa jälkikäteen arvioida pykälän velvoitteiden noudattamista. Dokumentointi voisi tarkoittaa esimerkiksi kirjallisessa muodossa laadittavien riskiarvioiden, turvallisuusohjeiden tai toimintasuunnitelmien laadintaa taikka todistuksia turvallisuustarkastusten suorittamisesta. Dokumentointi voitaisiin ottaa osaksi muita turvallisuusriskienhallintaa tai varautumista koskevia suunnitelmia.

Pykälän 2 momentin mukaan yllä mainitut toimenpiteet tulisi suhteuttaa toiminnan luonteeseen, toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin sekä käytettävissä oleviin teknisiin mahdollisuuksiin torjua uhka. Tarvittavat toimenpiteet riippuvat toimintaan kohdistuvista riskeistä ja tekniikan tasosta. Vastaavaa sääntelyä sisältyy viestintäpalvelulain 243 §:n 2 ja 3 momenttiin.

Pykälän 3 momentin mukaan toiminnanharjoittaja tulisi ilmoittaa viipymättä lupaviranomaiselle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa dataa ei-toivotulle taholle tai tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallista turvallisuutta tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamista taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskisi tilanteita, joissa toiminnanharjoittaja havaitsee, että dataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla

ei siihen ole oikeutta. Ilmoitusvelvollisuus mahdollistaisi viranomaisille sen, että ne voisivat ryhtyä tarvittaviin toimiin mahdollisten haittojen estämiseksi. Kansallisesta turvallisuudesta vastaavat viranomaiset voisivat huomioida heidän kannaltaan merkityksellisten tietojen paljastumisen tai väärin käsiin joutumisen varautumisessaan. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta voi olla tarpeen ilmoittaa datavuodosta sellaiselle valtiolle, jonka kannalta data tai sen käsiinsä saanut taho voisi olla merkityksellinen.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä maa-asematoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden ja toimintojen sekä henkilöstön osaamisen ja kokemuksen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

7 §. Maa-asema- tai tutkatoiminnan siirtäminen. Pykälässä säädettäisiin maa-asema- tai tutkatoiminnan siirtämisestä toiselle. 1 momentin mukaan maa-asema- tai tutkatoimintaa koskevaa lupaa ei saa siirtää muulle kuin samaan kirjanpitolain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvalle yritykselle. Konsernin sisäisestä siirrosta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta tai vastaava tosiasiallinen määräysvalta luvan haltijaan nähden muuttuu, määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle, jonka on päätettävä kahden kuukauden kuluessa ilmoituksesta, peruuttaako se luvan määräysvallassa tapahtuneen muutoksen vuoksi.

Pykälän 3 momentin mukaan lupaviranomainen voi jättää luvan peruuttamatta, jos on ilmeistä, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja toiminta jatkuu luvan ehtojen mukaisena. Lupaviranomainen voi liittää hyväksymispäätökseensä maa-asematoiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Pykälän 4 momentin mukaan luvan haltija voi pyytää lupaviranomaiselta ennakkopäätöksen määräysvallan muutoksen vaikutuksesta lupaan. Liikenne- ja viestintäviraston on annettava päätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut.

8 §. Luvan muuttaminen ja peruuttaminen. Lain noudattamisen varmistamiseksi olisi syytä säätää maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnetyn luvan muuttamisesta ja peruuttamisesta niissä tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai luvan ehtoja ei ole noudatettu, tai jos luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai sopimusvelvoitteiden vuoksi. Perusteet luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle arvioidaan tapauskohtaisesti. Ensi sijassa lupaa olisi pyrittävä muuttamaan uuden tilanteen mukaiseksi.

Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomainen voisi muuttaa maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan tietyillä edellytyksillä. Lupaviranomaisella tarkoitetaan joko Liikenne- ja viestintävirastoa tai valtioneuvostoa, joka on ratkaissut lupasian lain 4 § 1 momentin mukaisessa tilanteessa.

Momentin 1 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen on mahdollista, jos lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat vaikuttaneet lupaharkintaan.

Momentin 2 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen on mahdollista, jos toiminnanharjoittaja ei enää täytä olennaisia 4 pykälässä säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä.

Muuttaminen tai peruuttaminen voisi tällä perusteella tulla kyseeseen esimerkiksi, jos toiminnan turvallisuutta ei enää pystytä takaamaan 5 pykälän mukaisesti.

Momentin 3 kohdan mukaan lupaa voidaan muuttaa tai se voidaan peruuttaa, jos toiminnanharjoittaja on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja.

Momentin 4 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen voi olla välttämätöntä Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vuoksi.

Momentin 5 kohdan mukaan luvan muuttaminen tai peruuttaminen on mahdollista, jos toiminnanharjoittaja siirtää luvan ilman 6 §:ssä säädettyä hyväksyntää.

Pykälän 2 momentin mukaan lupaviranomaisen on ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä asetettava toiminnanharjoittajalle kohtuullinen määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. Jos kyse on kuitenkin ensimmäisen momentin 4 kohdassa tarkoitetuista kansallisesta turvallisuudesta tai Suomen kansainvälisistä velvoitteista, toiminta voitaisiin määrätä keskeytettäväksi välittömästi.

Pykälän 3 momentin mukaan lupaviranomainen voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja maa-asematoiminnan turvallisesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Peruuttaessaan luvan lupaviranomainen voi myös määrätä, että toiminnanharjoittajan on siirrettävä maa-asema- ja tutkatoiminta toisen toiminnanharjoittajan tai viranomaisen jatkettavaksi.

9 §. Luvasta luopuminen. Pykälässä säädettäisiin, että luvanhaltija voisi omasta aloitteestaan luopua luvasta ilmoittamalla siitä lupaviranomaiselle.

10 §. Valvonta. Pykälässä säädettäisiin toiminnan valvonnasta. Valvovana viranomaisena toimisi Liikenne- ja viestintävirasto, joka valvoo säännösten noudattamista myös niissä tapauksissa, joissa luvan toimintaan on myöntänyt valtioneuvosto.

11 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta antaa tietoja luvan myöntäneelle viranomaiselle sekä Liikenne- ja viestintävirastolle.

Pykälän 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan olisi toimitettava vuosittain Liikenne- ja viestintävirastolle raportti harjoittamastaan maa-asema- ja tutkatoiminnasta sisältäen tiedon toiminnan asiakkaista.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnanharjoittajan olisi viipymättä annettava luvan myöntäneelle viranomaiselle sekä Liikenne- ja viestintävirastolle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 4 §:ssä säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös maa-asema- tai tutkatoiminnan asiakas- ja omistussuhteiden muutoksista. Omistajuuden ja asiakkuuksien muutokset voivat vaikuttaa esimerkiksi kansalliseen turvallisuuteen tai Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun selvityksen sisällöstä ja annettavista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

12 §. Häiriöilmoitukset Liikenne- ja viestintävirastolle. Pykälässä säädettäisiin pitkälti viestintäpalvelulain 275 §:ää vastaavasti toiminnanharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa sen toimintaan kohdistuneesta merkittävästä tietoturvaloukkauksesta taikka muusta tapahtumasta, joka estää toiminnanharjoittajan palvelun toimivuuden tai häiritsee sitä olennaisesti. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös ilman aiheetonta viivästystä häiriön tai sen uhan arvioitu kesto ja vaikutukset, korjaustoimenpiteet sekä ne toimenpiteet, joilla häiriön toistuminen pyritään estämään. Sääntelyllä varaudutaan osaltaan valmisteilla olevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin toimenpiteistä yhteisen korkean kyberturvataso varmistamiseksi koko unionissa ja direktiivin (EU) 2016/1148 kumoamisesta, eli *NIS2-direktiiviehdotukseen*, jonka mukaan häiriöilmoitusvelvollisuus koskisi tiettyjä maa-aseματοimijoita.

13 §. Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeus.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toiminnan harjoittajan yleisestä tiedonantovelvollisuudesta. Säännöksen mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus saada toiminnanharjoittajalta tai sen lukuun toimivalta salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä tarpeelliset tiedot tehtäviensä suorittamiseksi.

14 §. Tarkastusoikeus. Valvonta voi myös edellyttää toiminnanharjoittajan fyysisten toimitilojen, laitteiden tai toiminnan tarkastamista siltä osin kuin niillä on merkitystä maa-aseματοiminnan kannalta. Pykälän 1 momentin mukaan lupaviranomaisella olisi oikeus suorittaa tarpeellisia toiminnanharjoittajaan ja maa-asema- ja tutkatoimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Säännöstä voidaan soveltaa sekä ennakoiviin valvontatehtäviin että jälkikäteisvalvontaan, johon useimmiten ryhdytään ulkoisten tapahtumien (kuten onnettomuuksien tai toimintahäiriöiden) perusteella tai epäiltäessä tällaista tapahtumaa (esimerkiksi ilmoituksen perusteella). Kyse voi olla tilanteista, joissa toiminnanharjoittaja ei ole antanut vaadittuja tietoja maa-aseματοiminnastaan. Lupaviranomaisella on oikeus teettää tarkastus riippumattomalla asiantuntijalla. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusta suorittavalla virkamiehellä tai riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan hallinnassa tai käytössä oleviin maa-aseματοiminnan harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joilla on merkitystä maa-aseματοiminnan valvonnassa, sekä saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta tarpeellisessa laajuudessa data sekä tarpeelliset asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tarkastuksen suorittajalla olisi oikeus päästä myös toiminnanharjoittajan tietojärjestelmään ja dataan sen varmistamiseksi, että toiminnanharjoittajan ilmoittamat tiedot vastaavat tosiasiallista toimintaa ja että sen toiminta ja käsittelemä data ovat 4 ja 6 §:n ja lupaehtojen mukaisia. Säännös mahdollistaisi virastolle itselleen kytkeytyä tarkastuksella toiminnanharjoittajan viestintäverkkoon tai laitteisiin ja tutkia niiden ohjelmistoja ja tietoliikennettä toteuttaa turvallisuusskannauksia. Tämän kaltaisesta oikeudesta säädetään nykyisin viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annetun lain (1406/2011) 6 §:ssä. Lain 15 §:n 3 ja 5 momentissa säädettäisiin tähän liittyvästä mahdollisesta luottamuksellisen viestinnän käsittelystä.

Pykälän 4 momentin mukaan pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tätä lakia rikottun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu.

15 §. Sähköistä viestintää koskevien tietojen käsittely.

Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla olisi salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada välitystiedot, sijaintitiedot ja viestit, jos ne ovat tarpeen tämän lain 4 ja 6 §:n velvoitteiden ja lupaehtojen valvomista varten.

Etenkin maa-asematoiminta voisi joissain tilanteissa olla myös viestintäpalvelulaissa tarkoitettua teletoittoa. Toiminnanharjoittaja voisi toimia myös yhteisötilaajan tai muun viestinnän välittäjän roolissa. Näissä tilanteissa toiminnanharjoittaja voi käsitellä sivullisena luottamuksellista viestintää, johon puuttumisen rajoitusten tulee täyttää perusoikeuksien rajoittamisen edellytykset. Sääntely on tarpeen sen varmistamiseksi, että valvonta voi kohdistua täysimääräisesti erityisesti tapauksiin, joissa maa-asematoimintaan liittyy luottamuksellisen viestinnän välittämistä. Sääntely liittyy myös tilanteisiin, jossa välitystietoja ja muita tietoja on käsiteltävä maa-asema- tai tutkatoimintaan viestintäverkkojen välityksellä kohdistuvien tietoturvahäiriöiden ja niiden uhkien selvittämiseen.

Valvontaviranomaisen tehtävänä ei ole rikosten selvittäminen vaan varmistaa mm. maa-asema- tai tutkatoiminnan tietoturvaluus. Tiedot ovat ehdotetun 15 §:n 4 momentin nojalla salassa pidettäviä eikä niitä saisi luovuttaa kuin rajoitetuin edellytyksin. Sääntelyn tarkoituksena ei ole selvittää luottamuksellisen viestin sisältöä sinänsä, vaan esimerkiksi varmistaa, että toiminnanharjoittajan käsittelemä data on tyyppiltään lupaehtojen mukaista samoin kuin että asiakkaat, joille tietoa välitetään, vastaavat luvan edellytyksiä.

Liikenne- ja viestintävirastolla olisi oikeus saada nämä tiedot myös merkittävien tietoturvaloukkausten tai -uhkien selvittämiseksi. Tämä vastaisi viestintäpalvelulain 316 §:n 2 momentissa säädettyä kyseisessä laissa tarkoitettujen toimijoiden osalta sillä erotuksella, että tiedonsaantioikeuden edellytyksenä ei olisi syytä epäillä jonkun luetellun rikoksen tunnusmerkistön täyttymistä. Koska lueteltujen rikosten piiri on mainituksessa laissa ollut laaja, ei sen arviointi ei erityisesti korota tiedonsaantioikeuden kynnystä eikä kyseinen arviointi luontevasti sovi viranomaisen tehtäväksi, kun kyse ei ole rikoksen tutkinnasta. Tämän johdosta vastaavaa edellytystä ei ehdoteta otettavaksi tähän lakiin.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla ja riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus tarkkailla ja käyttää myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettujen radiolähetysten välitystietoja ja sisältöä, jos se on tarpeen tämän lain 4 ja 6 §:n tai niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lupaehtojen valvomista varten. Tämä mahdollistaisi maa-aseman tai tutkan radioliikenteen käsittelyn lain velvoitteiden valvomista varten. Mahdollisten radioviestinnän häiriöiden selvittämiseen sovellettaisiin viestintäpalvelulain 317 §:ää ilman eri viittaustakin.

Pykälän 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettussa tarkkailussa ja käytössä taikka 14 §:n 3 momentissa tarkoitettussa dataan tai tietojärjestelmään kohdistuvassa tarkastuksessa ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä.

Pykälän 4 momentin mukaan viestintäpalvelulain 319 §:ssä ja 316 §:n 4 momentissa säädettyä sovellettaisiin myös Liikenne- ja viestintäviraston tämän pykälän nojalla saamiin ja hankkimiin tietoihin. Viittauksen johdosta tiedot olisivat salassa pidettäviä, eikä esimerkiksi poliisilla olisi oikeutta saada niistä tietoa 16 §:ssä käsiteltyjä tilanteita lukuun ottamatta. Tietoturvaloukkauksiin liittyvien tietojen osalta tietoja olisi välttämättömässä laajuudessa mahdollista luovuttaa viestintäpalvelulain 319 §:n 2 momentin mukaisissa tilanteissa esimerkiksi tahoille, joihin voi kohdistua vastaava tietoturvaloukkaus, jotta uhkaan voidaan ennalta varautua. Viittauksesta

seuraisi myös, että Liikenne- ja viestintäviraston on hävitettävä tämän pykälän nojalla saamansa tiedot viesteistä, välitystiedoista ja sijaintitiedoista, kun ne eivät enää ole tarpeen tässä pykälässä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi tai niitä koskevan rikosasian käsittelemiseksi. Tiedot viesteistä, välitystiedoista ja sijaintitiedoista on hävitettävä viimeistään kymmenen vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tiedot saatiin tai rikosasiaa koskeva päätös taikka tuomio sai lainvoiman.

16 §. Tietojen luovuttaminen ja virka-apu. Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla sekä muilla tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitavilla viranomaisilla, kuten puolustusministeriöllä, ulkoministeriöllä, Suojelupoliisilla ja Puolustusvoimilla olisi salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisilleen, jos se on näille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Pykälän 2 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta ja puolustusvoimilta virka-apua.

Pykälän 3 momentin mukaan luovuttamisoikeus koskee myös 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tiedon luovuttaminen on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaarantumisen arvioimiseksi. Tämä voisi olla tarpeellista 4 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan näiden luvan myöntämisen edellytyksenä olevien seikkojen arvioimista varten. Tietojen luovuttamisella ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä. Momentin nojalla voitaisiin esimerkiksi luovuttaa tieto siitä, mille taholle tietoa on maa-asemasta siirretty, silloinkin kun kyse olisi luottamuksellisesta viestinnästä, jos tämä tieto olisi välttämätön arvion tekemiseksi vaarantumisesta.

Pykälän 4 momentin mukaan lain 15 §:n 4 momentissa tietojen salassapidosta säädetyn estämättä Liikenne- ja viestintävirasto voisi antaa toiselle viranomaiselle tietoja, jos se on tarpeen maa-asema- ja tutkatoimintaan liittyvän rikoksen selvittämistä tai syytteeseen panoa varten. Radiohäiriöiden aiheuttamista koskevan rikoksen osalta vastaavaa sääntelyä sisältyy nykyisin viestintäpalvelulain 319 §:n 4 momenttiin.

Lain 15 §:n 4 momentissa viestintäpalvelulain 319 §:ään tehdyn viittauksen nojalla olisi lisäksi mahdollista antaa välitystieto toiselle viranomaiselle, jos se on tarpeen radiohäiriön aiheuttamista koskevan rikoksen selvittämistä tai syytteeseen panoa varten taikka radioviestinnän häiriön poistamiseksi tai rajoittamiseksi.

17 §. Valvontapäätös. Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa huomautuksen sille, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä, päätöksiä ja lupaehtoja, sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Liikenne- ja viestintävirasto voi välittömästi keskeyttää ilman lupaa harjoitetun maa-asematoiminnan.

Pykälän 2 momentin mukaan veloitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että toiminta keskeytetään taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Pykälän 3 momentin mukaan uhkasakosta, keskeyttämisuhasta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa. Teettämällä suoritettujen toimenpiteiden kustannukset maksetaan etukäteen valtion

varoista ja peritään takaisin laiminlyöjältä. Takaisin perittävät kustannukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

18 §. Väliaikainen päätös. Pykälän *1 momentin* mukaan, jos tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä, määräystä, päätöstä tai lupaehtoaa koskeva virhe tai laiminlyönti aiheuttaa [välitöntä vaaraa kansalliselle turvallisuudelle tai maanpuolustukselle], Liikenne- ja viestintävirasto voi väliaikaisena toimenä keskeyttää vaaraa aiheuttavan maa-asematoiminnan tai rajoittaa sitä taikka määrätä muista tarvittavista väliaikaisista toiminna.

Pykälän *2 momentin* mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on ennen väliaikaisia toimia koskevan päätöksen antamista varattava sen saajalle tilaisuus tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Pykälän *3 momentin* mukaan väliaikaiset toimet voivat olla voimassa enintään kolme kuukautta. Liikenne- ja viestintävirasto voi jatkaa väliaikaisia toimia enintään kolmella kuukaudella, jos virhettä tai laiminlyöntiä ei ole määräajassa korjattu.

19 §. Seuraamusmaksu. Pykälässä säädetäisiin toiminnanharjoittajalle määrättävästä seuraamusmaksusta. Pykälän *1 momentin* mukaan seuraamusmaksu voitaisiin määrätä toiminnanharjoittajalle, joka harjoittaa maa-asema- tai tutkatoimintaa ilman lupaa tai muutoin rikkoo lain säännöksiä. Seuraamusmaksun määrääminen edellyttää sitä, että toiminnanharjoittajaa ensin huomautetaan taloudellisen rangaistusseuraamuksen todennäköisyydestä ja varataan aikaa oikeista menettelynsä. Kehotuksen tarkoituksena on varoittaa toiminnanharjoittajaa siitä, että sen toiminta lähestyy sellaista tahallisuutta ja piittaamattomuutta lain säännöksistä, että toiminnasta voi seurata taloudellisia sanktioita. Kehotuksessa tulisi eritellä miten toiminnanharjoittaja on rikkinut velvollisuuttaan ja millä tavoin sen tulisi korjata menettelyään.

Pykälän *2 momentin* mukaan seuraamusmaksua ei voida määrätä, jos menettely on ainoastaan vähäinen tai seuraamusmaksun määrääminen on muutoin perusteetonta. Menettelyä voidaan pitää vähäisenä, jos sen vaikutukset ovat ainoastaan tilapäisiä ja korjaantuvat toiminnanharjoittajan muuttaessa menettelyään. Seuraamusmaksun määrääminen on ilmeisen perusteetonta esimerkiksi silloin, jos menettely on johtunut toiminnanharjoittajan ilmeisestä erehdyksestä tai väärästä lain tulkinnasta. Vähäisissä rikkomuksissa Liikenne- ja viestintävirasto voi asettaa toiminnanharjoittajalle 14 §:ssä tarkoitetun uhkasakon ja teettämis- tai keskeyttämisuhan ja pyrkiä sillä korjaamaan tilannetta.

Pykälän *3 momentin* mukaan seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja sen kesto aika. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon toiminnasta aiheutuneet haittavaikutukset kuten kansallisen turvallisuuden vaarantuminen sekä toiminnan pitkäkestoisuus.

Pykälän *4 momentissa* määrätään seuraamusmaksun suuruudesta. Seuraamusmaksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 2 000 000 euroa. Seuraamusmaksu saa olla enintään kymmenen prosenttia toiminnanharjoittajan edellisen vuoden maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta. Seuraamusmaksu määrätään toiminnanharjoittajan maksun määräämistä edeltävän tilikauden maailmanlaajuisen kokonaisliikevaihdon perusteella. Seuraamusmaksun määräisi Liikenne- ja viestintävirasto.

Pykälän *5 momentissa* säädetään ajasta, jonka jälkeen seuraamusmaksua ei voi enää määrätä. Säännöksen mukaan seuraamusmaksua ei saa määrätä, ellei rikkomuksesta tai laiminlyönnistä epäilty ole saanut tietoa häntä koskevan tutkinnan aloittamisesta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun laiminlyönnin taikka rikkomuksen

osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Liikenne- ja viestintäviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittavat vanhentumisajan kulumisen alusta.

Pykälän *6 momentin* mukaan Seuraamusmaksu olisi suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa. Maksun täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus.

Pykälän *7 momentissa* olisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa säännöksiä seuraamusmaksun täytäntöönpanon kannalta merkityksellisestä viranomaisen ilmoitusvelvollisuudesta, seuraamusmaksun palauttamisesta ja muista vastaavista, maksun täytäntöönpanon kannalta välttämättömistä seikoista sekä tarkempia säännöksiä seuraamusmaksun täytäntöönpanosta.

20 §. Viranomaismaksut. Pykälässä säädettäisiin toiminnanharjoittajalle määrättävistä viranomaismaksuista. Pykälän *1 momentin* mukaan luvan hakija on velvollinen suorittamaan Liikenne- ja viestintävirastolle maa-asema- tai tutkatoimintahakemuksen yhteydessä maksun, jonka määrä on 2000 euroa. Hakemusmaksua ei palauteta, vaikka lupahakemuksesta luovuttaisiin tai se hylättäisiin. Saman suuruinen maksu perittäisiin myös toiminnanharjoittajan hakiessa ennakkopäätöstä määräysvallan muutoksen vaikutuksesta lupaan. Määräysvallan vaikutuksen arvioinnissa käsitteilyltä edellytetään käytännössä samat toimenpiteet kuin ensihakemuksessa.

Pykälän *2 momentin* mukaan luvan haltija on velvollinen suorittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaluvan vuosittaisen valvontamaksun. Valvontamaksua ei palauteta, vaikka maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittaja lopettaa toimintansa kesken kalenterivuotta.

Pykälän *3 momentin* mukaan kaupallisesta liiketoimintatarkoituksessa harjoitetusta maa-asema- tai tutkatoiminnasta vuosittain perittävä maksu olisi 900 euroa. Ei-liiketoiminnallisiin tavoitteisiin tähtäävässä tutkimus- tai koulutustoimintatarkoituksessa, missä dataa, tietoa tai palveluita ei myydä asiakkaille, valvottava toimintakenttä on suppeampi ja harjoitetusta maa-asema- tai tutkatoiminnasta perittävä valvontamaksu olisi 300 euroa.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin valvontamaksun perimisestä vuosittain. Maksu määrätään maksettavaksi Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä.

21 §. Muutoksenhaku. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta Liikenne- ja viestintäviraston ja valtioneuvoston päätöksiin.

2 momentin mukaan lupaviranomaisen päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

22 §. Voimaantulo. Pykälän *1 momenttiin* on otettu tavanomainen voimaantulosäännös. Laki tulisi voimaan x päivänä kuuta 2022. Pykälän *2 momenttiin* otettaisiin siirtymäsäännös, jonka mukaan lain soveltamisalaan kuuluvaa maa-asema- ja tutkatoimintaa, joka on aloitettu ennen lain voimaantuloa, voidaan jatkaa ilman erillistä lupaa x kuukauden ajan lain voimaantulopäivästä lukien. Lupamenettely myös ennen lain voimaantuloa aloitetun toiminnan osalta olisi Suomen kansallisten ja kansainvälisten turvallisuusintressien ja toiminnan lainmukaisuuden osoittamisen näkökulmasta perusteltua.

7.2 Laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin *uusi 3 momentti*, jonka mukaan laissa säädettäisiin myös satelliittikaukokartoituksesta, jonka tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien laitteiden tai laitteiston suorituskyky ylittää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa säädetyt raja-arvot. 11a, 12-15, 17 ja 17a §:n säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi suomalaisten viranomaisten harjoittamaan satelliittikaukokartoitukseen, lukuun ottamatta viranomaisen harjoittamaa kaupallista toimintaa.

Valtion toimivalta, joka yleensä jaetaan lainsäädäntö-, tuomio- ja täytäntöönpanovaltaan, liittyy läheisesti valtion suvereenisuuden käsitteeseen. Lähtökohtana on alueperiaate, jonka mukaan kukin valtio on lähtökohtaisesti laajasti ja muut valtiot poissulkevasti toimivaltainen omalla alueellaan. Alueeseen kuuluvat sisäiset ja ulkoiset aluevedet. Valtion toimivaltaan kuuluvat myös sen rekisterissä olevat alukset. Valtio on lisäksi voinut perustaa toimivaltansa kansalaisuusperiaatteeseen ja eräiden kansainvälisen rikosten osalta myös universaaliperiaatteeseen. Halutesaan käyttää nk. ekstraterritoriaalista toimivaltaa valtion tulee yleensä osoittaa todellinen yhteys kyseisen asian ja toimivallan käytön välillä, ottaen myös huomioon muiden valtioiden oikeudet.

Suomen valtion alue kattaisi valtion maa-alueet, aluevedet ja ilmatilan. Suomella on alueeseensa välittömästi liittyvällä talousvyöhykkeellä kansainvälisen oikeuden mukainen lainkäyttövalta tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien rakentamisessa ja käytössä samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Näitä koskeva sääntely sisältyy lakiin Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004). Lain 17 §:n mukaan lain mukaisesti rakennetuilla tekosaarilla, laitteilla ja muilla rakennelmissa sovelletaan Suomen lakia samalla tavoin kuin jos rakennelma sijaitisi lähinnä olevalla Suomen alueella. Tällaisissa erityistilanteissa sovellettaisiin siis Suomen lakia, vaikka talousvyöhyke ei valtion alueeseen kuulukaan.

Lain soveltamisen edellytyksenä on, että vastuu satelliittikaukokartoituksesta, ts. kaukokartoituslaitteiden operoinnista ja niillä kerättävien tietojen taltioinnista, on Suomessa tai suomalaisella toimijalla. Näin on ensinnäkin silloin, kun toimintaa harjoitetaan Suomen alueella tai Suomessa rekisteröidyssä aluksessa. Aluksella tarkoitettaisiin sekä laivoja että lentokoneita ja muita ilma-aluksia. Esimerkiksi satelliittikaukokartoitus, jota harjoitetaan Suomessa rekisteröidyssä laivassa kuuluisi lain soveltamisalaan, vaikka alus liikkuisi toisen valtion aluevesillä taikka kansainvälisillä vesillä.

Satelliittikaukokartoitusta koskevat säännökset voisivat tulla sovellettavaksi Suomen ulkopuolella harjoitettavaan toimintaan myös silloin, jos toimintaa harjoittaa Suomen kansalainen tai oikeushenkilö, jolla on Suomessa kotipaikka. Useamman eri valtion toimivaltakysymysten päällekkäisyyksien poissulkemiseksi soveltamisalan ulkopuolelle on kuitenkin syytä rajata tilanteet, joissa asianomaisen toiminnan ja Suomen toimivallan käytöllä ei ole yhtä vahvaa yhteyttä toisen valtion oikeudet huomioon ottaen. Esimerkiksi jos organisaation emoyhtiö on Suomessa, mutta satelliittikaukokartoitusta harjoitetaan toisen valtion lainsäädännön nojalla järjestäytyneessä tytäryhtiössä muualla kuin Suomessa tai Suomeen rekisteröidyssä aluksessa. Toiminnan valvonnan ja siihen puuttumisen kannalta voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, että pääsääntöisesti sen valtion viranomaisen, mihin toimija on sijoittautunut, valvoo toimintaa.

Avaruusesinettä operoiva taho (avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja) voi olla eri kuin kaukokartoitusinstrumenttia operoiva taho (kaukokartoitustoimija). Ehdotetussa lakimuutoksessa on huomioitu nk. rideshare-missioiden mahdollisuus, joista esimerkiksi Yhdysvalloissa on kokemusta. Näissä tapauksissa avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja voi tarjota satelliittialustan käytön palveluna asiakkaalle. Asiakkaan kaukokartoitusinstrumentti voi siten olla satelliitin hyötykuormana ilman, että asiakkaalla itsellään on vastuuta varsinaisesta avaruustoiminnasta

kuten avaruusesineen lähettämisestä ja operoimisesta. Vastaavasti avaruustoiminnan toiminnanharjoittajalla ei välttämättä ole määräysvaltaa siihen, mitä tietoja satelliittikaukokartoitukseen kykenevillä laitteilla tai laitteistolla kerätään ja taltioidaan sekä kuinka tietoja käsitellään. Näin ollen avaruustoiminnan toiminnanharjoittajaa ei voitaisi täysimääräisesti tai tehokkaasti velvoittaa satelliittikaukokartoitusta koskevien säännösten nojalla. Kun hyötykuorman ohjaus kuitenkin tapahtuu satelliitin päälinkin kautta, voidaan avaruustoiminnan toiminnanharjoittajalta vaatia avaruustoimintalain muiden säännösten mukaisesti, että tämä keskeyttäisi satelliittialustansa liittyvän palvelun tarjoamisen, mikäli toiminta esimerkiksi aiheuttaisi olennaisen ristiriidan kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Se, että toiminta kuuluisi myös satelliittikaukokartoitusta koskevan sääntelyn piiriin edellyttäisi kuitenkin sitä, että tosiasiallinen määräysvalta satelliittikaukokartoituslaitteilla harjoitettavasta toiminnasta on Suomessa tai suomalaisella toimijalla.

Maa-asemien sijainti ei määritä sitä, sovellettaisiinko satelliittikaukokartoitukseen tämän lain säännöksiä, vaan merkityksellistä on, sijaitseeko toiminnan ohjauskeskus (*“mission control center”*) Suomen lainkäyttöpiiriin kuuluvalla alueella tai aluksessa. Toiminnassa voidaan käyttää useita maa-asemia, jopa globaalia maa-asemaverkostoa, ja kolmansien osapuolien tarjoamia maa-asemapalveluita, joten se, missä datan vastaanotto teknisesti tapahtuu tai mistä Maasta lähetettävä komento lähtee kaukokartoitusinstrumenttiin kulkemaan ei välttämättä kerro sitä, missä toiminnan tosiasiallinen määräysvalta sijaitsee. Ohjauskeskuksen sijainti voi auttaa tämän määrittämisessä. Maa-asemien sijainti voi kuitenkin tarkoittaa sitä, että toimintaan sovellettaisiin ehdotettua lakia maa-asemista ja eräistä tutkista.

Lain soveltamisalaa ei ulotettaisi mihin tahansa satelliittikaukokartoitukseen, vaan sellaiseen toimintaan, jossa käytettävät laitteet tai laitteistot ovat kyvykkyydeltään sellaisia, että niiden tuottamalla datalla voi olla haitallisia vaikutuksia kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta. Näistä raja-arvoista säädettäisiin erikseen työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa. Näiltä osin merkittäviksi teknisiksi ominaisuuksiksi lukeutuvat mm. laitteiden tai laitteiston erotuskyky, paikannustarkkuus, taajuuskaistat ja laatu sekä aikaresoluutio eli se, kuinka usein ja nopeasti tietystä paikasta saadaan kuvaa.

Satelliittikaukokartoitusta koskevia säännöksiä ei pääosin sovellettaisi suomalaisten viranomaisten harjoittamaan toimintaan muilta osin kuin niiden harjoittamaan kaupalliseen toimintaan. Viranomaistoiminnaksi katsottaisiin esimerkiksi satelliittikaukokartoituksen harjoittaminen viranomaisen lakisääteistä tutkimus- tai tuotantotoimintaa varten, kun toimintaa harjoitetaan ensi sijaisesta lainmukaisen virkatoimen hoitamiseksi markkinaehtoisen palvelun tuottamisen sijaan. Näin esimerkiksi valtion maksuperustelain mukaiset valtion viranomaisen julkisoikeudelliset suoritteet, jonka kysyntä perustuu lakiin tai asetukseen ja jonka tuottamiseen viranomaisella on tosiasiallinen yksinoikeus, jäisivät pääosin satelliittikaukokartoitusta koskevan sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle.

Viranomaisen harjoittamalla kaupallisella toiminnalla tarkoitettaisiin viranomaisen ansiotarkoituksessa tekemää taloudellista toimintaa. Tällöin viranomaisen harjoittama satelliittikaukokartoitus tai tuottamat satelliittikaukokartoituspalvelut toteutetaan kolmannen osapuolen tilauksesta tai muusta toimeksiannosta tai toimenpiteestä johtuen vastiketta vastaan. Se, onko kyseessä viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta voi joissain tilanteissa vaatia tapauskohtaista harkintaa ja rajanvetoa. Viranomaisen satelliittikaukokartoitukseen voi liittyä viranomais tehtävien ohella mahdollisuus kerryttää viranomaisen maksullisen toiminnan tuottoja, jolloin toiminta olisi sekä viranomaistoimintaa että kaupallista toimintaa. Mikäli viranomainen myy liiketaloudellisia suoritteita muulle kuin viranomaiselle, voivat sovellettavaksi tulla avaruustoimintalain satelliittikaukokartoitusta koskevat säännökset kuten yksityistenkin toimijoiden kohdalla, vaikka kysymys olisikin alansa viranomaistehtäviin liittyvistä asiantuntijapalveluista.

Siltä osin kuin toimintaa harjoitetaan sopimusvapauden piirissä eikä kansainvälisoikeudellisen velvoitteen taikka EU-säädöksestä tai kansallisesta laista johtuvan tehtävän hoitamiseksi, voidaan kyseessä katsoa olevan viranomaisen harjoittama kaupallinen toiminta.

4 §. Määritelmät. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin satelliittikaukokartoituksen (4 kohta), kaukokartoitustoimijan (5 kohta) sekä datan määritelmät (6 kohta). Pykälän *1 momentin 4 kohdan* mukaan satelliittikaukokartoituksella tarkoitettaisiin avaruusesineessä olevan sellaisen laitteen tai laitteiston operointia, joka kykenee havaitsemaan Maan tai veden pinnalla tai niiden alapuolella tai ilmassa olevista kohteista taikka toisista avaruusesineistä säteilevää tai heijastuvaa sähkömagneettista säteilyä ja taltioimaan siitä tietoa. Lain piiriin kuuluisi siten avaruudesta käsin tapahtuva maapallon olosuhteiden taikka toisten avaruusesineiden kuvaaminen millä tahansa kuvaamiseen ja tietojen taltioimiseen kykenevällä laitteella. Siitä, millaista kyvykkyyttä laitteilta vaaditaan lain soveltamiskynnyksen ylittymiseksi, säädettäisiin erikseen työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

Pykälän *1 momentin 5 kohdan* mukaan kaukokartoitustoimijalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jolla on määräysvalta siihen, mitä tietoja satelliittikaukokartoitukseen kykenevillä laitteilla tai laitteistolla kerätään ja taltioidaan. Tällä tarkoitettaisiin toimijaa, joka tekee satelliittikaukokartoitusta koskevat päätökset sekä toimeenpanee nämä päätökset joko suoraan tai kolmannen osapuolen kautta tehdyin oikeudellisin järjestelyin. Kyseeseen tulisi siten toimija, jolla on määräysvalta satelliittikaukokartoitukseen juridisesti tarkasteltuna. Tämä on syytä erottaa avaruusesineeseen kohdistuvasta määräysvallasta, mikä katsotaan luvanvaraiseksi avaruustoiminnaksi YK:n kansainvälisten avaruussopimusten mukaisten velvoitteiden noudattamiseksi. Kaukokartoitustoimija voi olla joko sama tai eri toimija kuin avaruustoiminnan toiminnanharjoittaja. Jälkimmäisessä tapauksessa kaukokartoitustoimija hyödyntäisi toisen omistamaa tai operoimaa satelliittialustaa palveluna (nk. rideshare), jolloin satelliittikaukokartoituksessa käytettävät laitteet tai laitteistot olisivat toisen määräysvallassa olevan avaruusesineen hyötykuormana. Myös toiminnassa käytettävät maa-asetat voivat olla muiden omistamia tai operoimia. Kaukokartoitustoimijan ei siten ole välttämätöntä olla itse se henkilö, joka toteuttaa tekniset toimenpiteet komentojen lähettämiseksi kaukokartoitusinstrumentille, vaan se voi hankkia tämän palveluna.

Pykälän *1 momentin 6 kohdan* mukaan datalla tarkoitettaisiin kaukokartoitustoimijan hallussa olevia satelliittikaukokartoituksessa käytetyn laitteen tai laitteiston välittämiä signaaleita sekä siitä johdettuja tuotteita signaalien ja taltioitujen tietojen käsittely- tai varastointivaiheesta taikka lähetyk- tai esitystavasta riippumatta. Näin ollen määritelmä kattaisi sekä raakadatan että jalostetun datan, jolloin datan käsitteen alle katsotaan kuuluvan niin satelliittikaukokartoituslaitteen tai -laitteiston taltioimat tiedot kuin niistä järjestetty tai johdettu informaatio. Ehdotettu datan määritelmä kuitenkin sisältää rajoituksen, jonka mukaisesti laki soveltuu vain siihen dataan, joka toiminnanharjoittajalla on hallussaan. Kaukokartoitustoimijalla on vastuu datan turvallisuudesta säilyttämisestä sekä luovuttamisesta vain tunnistetuille asiakkaille, jonka perusteet datan käytölle kaukokartoitustoimija tuntee, mutta sen vastuulle ei katsota kuuluvaksi asiakaidensa datan käsittelytoimet, kuten uusien palveluiden ja tuotteiden tuottaminen dataa edelleen jalostamalla. Rajauksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että ns. loputon tai rajaamaton vastuu datan liikkumisesta toisi toiminnanharjoittajalle ylimääräistä riskinkantoa tai kustannuksia.

Käytännössä esitetyssä datan määritelmässä on kyse teknisessä laitteessa tai tietojärjestelmässä olevasta, sinne tulevasta tai sieltä lähtevästä tiedosta, mikä vastaa sitä, kuinka data on määritelty tietoverkkodirektiivissä (EPNDir 2013/40/EU tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS korvaamisesta 12.8.2013) sekä sen vaikutuspiiriin kuuluvissa kansallisissa laeissa (rikoslaki ja pakkokeinolaki). Tietoverkkodirektiivin mukaan data on esimerkiksi sellaisessa muodossa olevien tosiseikkojen, tietojen tai käsitteiden esitystä,

että se soveltuu käsiteltäväksi tietojärjestelmässä. Sama määritelmä on otettu myös rikoslain tieto- ja viestintärikoksia käsittelevään 38 lukuun. Pakkokeinolaissa data on katsottu tiedoksi, joka on teknisessä laitteessa tai muussa vastaavassa tietojärjestelmässä taikka sen tallennusalueella.

5 §. Avaruustoiminnan luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi 5 kohdassa käytetyn sanamuodon osalta. Ehdotetun sanamuodon mukaan 5 kohdan mukaisena avaruustoimintaluvan myöntämisen edellytyksenä olisi se, että avaruustoiminta ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Ehdotettu sanamuoto vastaisi paremmin nyky-lainsäädännön muotoiluja ja vakiintuneita termejä, joita ehdotetaan käytettäväksi myös uuden satelliittikaukokartoitusta sekä maa-asematoimintaa ja tutkia koskevan sääntelyn yhteydessä. Sanamuodon tulisi olla johdonmukainen koko avaruustoimintalaissa.

Avaruustoimintalain nykyinen sanamuoto viittaa kansallisiin turvallisuusetuihin sekä Suomen ulkopoliittisiin etuihin. Esimerkiksi viestintäpalvelulaissa sekä tietoliikennetiedustelusta siviilitiedustelussa annetussa laissa puhutaan kansallisesta turvallisuudesta, jonka katsotaan sisällöllisesti kattavan vanhemman termin ”kansalliset turvallisuusedut”. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on katsottavissa vakiintuneeksi termipariksi mm. EU-oikeudessa, jossa esimerkiksi Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) ja Euroopan unionista tehty sopimus (SEU) puhuvat ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Termiparia käytetään myös Suomen perustuslaissa ja esimerkiksi sotilastiedustelussa annetussa laissa puhutaan ulko- ja turvallisuuspoliittisista vaikutuksista sekä puolustustarvikkeiden viennistä annetussa laissa ulko- ja turvallisuuspoliittisesta merkityksestä tai ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjasta.

Avaruustoimintalain sanamuodon muuttaminen poistaa Suomen etujen määrittelyyn liittyvää tulkinnanvaraisuutta, mutta samalla myös tiukentaa lain edellytyksiä siinä, että lähtökohtaisesti kiinnostuksen kohteena ei ole vain Suomen etujen kanssa ristiriidassa oleva toiminta vaan myös hyväksytyt ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjan vastainen toiminta. Tämä on kuitenkin perusteltua, sillä ehdotettu sanamuoto antaisi turvallisuuspoliittisen signaalin siitä, että Suomi toimii vastuullisesti ja myös sen kanssa samanmielisten valtioiden edut huomioiden, mikä osaltaan edesauttaa myös Suomen ja suomalaisten toimijoiden näkymistä luotettavana yhteistyökumppanina liiketoiminnan ja tutkimuksen mahdollisuuksia edistäen. Uusi muotoilu vastaisi myös maa-asemista ja eräistä tutkista annettavaksi ehdotetun lain vastaavaa säännöstä.

Käytännössä ehdotettu sanamuodon muutos ei toisi avaruustoiminnan lupaprosessiin suuria muutoksia hakijan tai viranomaisten kannalta. Kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan mukaisuuden tutkiminen ei esimerkiksi vaadi hakijalta erilaisten tietojen toimittamista kuin mitä lupaprosesseissa on tähänkin saakka vaadittu. Lupaharkinnassa työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja puolustusministeriöltä ja ulkoministeriöltä esimerkiksi siitä, onko toiminta Suomen kansainvälisten velvoitteiden, kansallisten turvallisuusetujen ja Suomen ulkopoliittisten etujen mukaista sekä onko vientivalvontasäännöksiä noudatettu. Lausunnot on tällöin saatu mm. ulkoministeriön poliittiselta osastolta, jonka tehtäviin kuuluu mm. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka yleisesti. Ehdotettu sanamuoto siis vastaisi ulkoministeriössä jo olemassa olevaa asiantuntemusta lupaharkinnan tueksi keskittyen ulko- ja turvallisuuspolitiikan yleistä linjaa, ei ainoastaan Suomen etuja.

Lisäksi pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin *uusi 9 kohta*, jonka mukaan avaruustoimintaluvan myöntämisen edellytyksenä olisi se, että jos avaruustoimintaan kuuluu satelliittikaukokartoitusta, toiminnanharjoittaja noudattaa tämän lain 2 a luvun säännöksiä. Ehdotettu säännös koskisi tilanteita, joissa avaruusesinettä operoiva taho (avaruus-

toiminnan toiminnanharjoittaja) on sama kuin avaruusesineessä olevaa kaukokartoitusinstrumenttia operoiva taho (kaukokartoitustoimija). Tällä hetkellä tiedossa olevat suomalaiset satelliittikaukokartoitusta harjoittavat toimijat ovat avaruustoiminnan toiminnanharjoittajia, jotka harjoittavat satelliittikaukokartoitustoimintaa omalla satelliittialustalla. Ehdotetun säännöksen tarkoitus on yhtäältä varmistaa se, että avaruustoiminta ja sen osana harjoitettava satelliittikaukokartoitus muodostavat kansallisen turvallisuuden sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta hyväksyttävän kokonaisuuden sekä toisaalta pienentää lakimuutoksesta yrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa. Ehdotettu säännös mahdollistaisi osaltaan sen, että edellä mainitun kaltaiset toimijat voisivat hakea lupaa yhdellä kertaa, sekä avaruustoimintaa että satelliittikaukokartoitusta varten.

2 a luku. **Satelliittikaukokartoitus.**

Avaruustoimintalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi satelliittikaukokartoitusta sääntelevä *2 a luku*. Satelliittikaukokartoitusta käsittelevä erillinen lukunsa erottaisi satelliittikaukokartoituksen omana avaruustoimintaan liittyvänä osa-alueena, jossa kiinnostuksen kohteena ovat ennen muuta dataan liittyvät riskit, eivät avaruusesineisiin liittyvät riskit YK:n avaruussopimusten tarkoittamalla tavalla. Luvussa säädettäisiin satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudesta ja luvan myöntämisen edellytyksistä (11 a §), viranomaisen satelliittikaukokartoitusta koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta (11 b §), satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimuksista (11 c §) sekä datan luovuttamisesta (11 d §).

11 a §. *Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset.* Pykälän *1 momentin* mukaan satelliittikaukokartoitusta saisi harjoittaa vain sellainen toimija, jolle työ- ja elinkeinoministeriö on antanut etukäteen luvan harjoittaa toimintaa. Satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnetty lupa olisi siten toimijakohtainen, eikä näin ollen siirrettävissä toiselle toimijalle. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää luvan toistaiseksi tai määräajaksi. Satelliittikaukokartoituslupa voitaisiin liittää toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Tässä turvallisuus merkitsisi erityisesti tietoturvallisuuteen liittyviä seikkoja sekä kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kautta myös kansainvälisen turvallisuuden kannalta olennaisia huomioita. Sen sijaan laitteiston tekninen turvallisuus liittyy enemmän avaruusesineitä koskeviin vastuisiin ja on siten osa avaruustoiminnan turvallisen harjoittamisen kokonaisuutta. Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuudella ja luvan ehdoilla pyritään hallitsemaan ennen kaikkea dataan liittyviä riskejä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin luvan myöntämisen edellytyksistä. *Momentin 1 kohdan* mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi olla luotettava ja tällä tulisi olla riittävä asiantuntemus ja kyky toteuttaa tarvittavat toimenpiteet satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston sekä datan suojaamiseksi oikeudettomalta pääsylvästä sekä estää niiden käyttö tämän lain vastaisesti.

Luotettavuuden arvioinnista säädettäisiin tarkemmin tässä esityksessä ehdotetussa 17 a §:ssä. Satelliittikaukokartoitustoimijan luotettavuuden osalta olisi arvioitava sitä, onko toimijan aikaisemman tai lupaharkinnan aikaisen toiminnan vuoksi syytä epäillä tämän kykyä harjoittaa satelliittikaukokartoitusta lainmukaisella tavalla sekä huolehtia kaikista toimintaan liittyvistä velvoitteista, ml. toimintaan liittyvät ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuudet. Merkitystä on siis yhtäällä toimijan uskottavuudella ja luotettavuudella tämän asiantuntemuksen ja teknisten edellytysten kannalta ja toisaalta tämän rehellisyydellä ja luotettavuudella noudattaa lakia harjoittamaansa toimintaan liittyvät kansalliset ja kansainväliset riskit huomioiden.

Laissa säädettäisiin myös siitä, että kaukokartoitustoimijan on lupahakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys laissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Lupa- ja valvontaprosessit vaativat yhteistyötä viranomaisen ja luvan hakijan tai kaukokartoitustoimijan välillä, ja toimijan luotettavuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota mm. tämän antamien tietojen oikeellisuuteen sekä siihen, kuinka tämä on hoitanut muut mahdolliset toimintaansa liittyvät lupa-asiat tai muut viranomaisasioinnit. Niissä tilanteissa, joissa kaukokartoitustoimija on työ- ja elinkeinoministeriölle entuudestaan tuttu avaruustoimintalain lupa- ja valvontaprosessien kautta, voisi ministeriö katsoa asianmukaisesti hoidetut avaruustoimintalain velvoitteet osoituksena toimijan luotettavuudesta. Sitä vastoin esimerkiksi avaruustoimintalain nojalla peruutetut luvat toiminnanharjoittajaan tai kaukokartoitustoimijaan liittyvistä syistä voivat puhua luotettavuutta vastaan.

Luotettavuuden arvioinnissa apuna olisivat viranomaisten ylläpitämät rekisterit sekä muutoin viranomaisen tiedonsaantioikeuden nojalla muilta viranomaisilta saatavat tiedot tai lausunnot. Satelliittikaukokartoitusta harjoittavan henkilön tai organisaatiossa määräävässä asemassa olevien henkilöiden luotettavuutta voitaisiin tarvittaessa arvioida myös rikosrekisteritietojen taikka turvallisuusviranomaisilta pyydettävien selvitysten tai lausuntojen avulla, mistä kansainvälinen vertailukin osoittaa esimerkkejä. Saksan satelliittikaukokartoitusta koskevaan lain (*Satelliten-datensicherheitsgesetz — SatDSiG*; tullut voimaan 2007) mukaisilta luvanvaraisilta toimijoilta edellytetään suppean turvallisuusselvityksen teettämistä henkilöistä, joilla on pääsy toiminnassa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin. Japanin satelliittikaukokartoitusta koskevan lain (*Act on Ensuring Appropriate Handling of Satellite Remote Sensing Data*; Act No. 77 of November 16, 2016) mukaan satelliitin kyydissä olevien kaukokartoitusinstrumenttien käyttämiseen ei voida myöntää lupaa esimerkiksi henkilölle, joka on rikkonut kyseistä lakia tai Japanin muuta lainsäädäntöä koskien sellaista käyttäytymistä, joka on omiaan vaarantamaan kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta, sekä tuomittu tästä rangaistukseen ja rangaistuksen suorittamisen päättymisestä on alle viisi vuotta. Japanin kaukokartoituslain mukaan lupaa ei myöskään voida myöntää henkilölle, jolle kyseisen lain nojalla myönnetty lupa tai sertifiointi on peruutettu ja peruuttamisesta on alle kolme vuotta. Samoin laki kieltää luvan myöntämisen henkilölle, johon on kohdistettu terrorismin torjuntaan tms. liittyvän lainsäädännön mukaisia pakkokeinoja tai seuraamuksia tai joka on luokiteltu kansainväliseksi terroristiksi.

Rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n (1093/1999) 1 momentin 2 kohdan mukaan rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskevat tiedot Suomen viranomaiselle asiassa, joka koskee viranomaisen lupaa tai hyväksyntää, jonka edellytyksenä on henkilön luotettavuus. Mikäli kaukokartoitustoimijan luotettavuudesta on epävarmuutta, voitaisiin hakijasta pyytää tietoja myös rikosrekisterilain nojalla. Tältä osin merkitystä olisi sellaisilla hakijan rehellisyyteen ja luotettavuuteen liittyvillä tiedoilla, jotka liittyisivät hakijan sopivuuteen harjoittaa satelliittikaukokartoitusta sekä huolehtia toimintaan liittyvistä velvoitteista.

Luotettavuudessa on kyse kokonaisarviosta, jossa lupaviranomainen voi kuulla kansallisen turvallisuuden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastuuviranomaisia. Jos lupaviranomaiselle jää epäily kaukokartoitustoimijaa koskevien tietojen oikeellisuudesta tai tämän luotettavuudesta muutoin, se voi pyytää lausuntoa erikseen myös turvallisuusviranomaisilta, jolla on tiedustelutietojensa perusteella kyky arvioida annettujen tietojen uskottavuutta ja hakijan luotettavuutta sekä antaa tämän perusteella lausunto.

Lisäksi 11 a §:n 2 momentin 1 kohdassa vaadittua riittävää asiantuntemusta ja kykyä toteuttaa tarvittavat toimenpiteet satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston sekä niillä kerätyn ja taltioidun tiedon suojaamiseksi arvioitaisiin 11 c §:ssä säädettyjä turvallisuusvaatimuksia vasten. Kaukokartoitustoimijalla tulisi olla asianmukainen ammattitaito ja toimintaedellytykset huolehtia toiminnassa käytettyjen laitteiden ja järjestelmien tietoturvallisuudesta

sekä datan asianmukaisesta käsittelystä. Arvioinnin kannalta merkityksellisiä ovat paitsi kaukokartoitustoimijan osaaminen myös tekniset ja taloudelliset edellytykset suorittaa tarvittavat suojaustoimenpiteet ja riskienhallintamenettelyt. Kaukokartoitustoimijan asiantuntemusta ja kyvykkyyttä arvioitaisiin myös tämän asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvien menettelytapojen kannalta.

Pykälän 2 momentin 2 *kohdassa* edellytettäisiin, että kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen 11 c §:ssä säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttymisestä. Lupahakemuksessa tulee esittää selvitys siitä, miten satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettäviin laitteisiin tai laitteistoon ja tiloihin sekä datan käsittelyyn kohdistuvien riskien hallinnasta on huolehdittu ja kuinka riittävä riskien hallinta varmistetaan koko toiminnan ajan.

Pykälän 2 momentin 3 *kohdan* mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston teknisistä ominaisuuksista, mukaan lukien niiden erotuskyky, paikannustarkkuus, aikaresoluutio, taajuuskaistat ja laatu sekä tiedot toiminnan ohjauskeskuksen sijainnista ja toiminnassa käytetyistä maa-aseista. Tällä on merkitystä mm. lain soveltamisalan ja toimivaltakysymysten kannalta. Teknisten tietojen osalta huomionarvoista on, että mikä tahansa satelliittikaukokartoitus ei kuuluisi lain soveltamisalaan, vaan vain sellainen toiminta, jossa käytettävät laitteet tai laitteistot ovat kyvykkyydeltään sellaisia, että niiden tuottamalla datalla voi olla haitallisia vaikutuksia kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta. Näistä raja-arvoista säädetäisiin erikseen työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa, jotka liittyisivät esimerkiksi laitteiden tai laitteiston erotuskykyyn, paikannustarkkuuteen, taajuuskaistoihin ja laatuun sekä aikaresoluutioon. On kuitenkin huomioitava, että mikäli laitteisto on modifioitavissa tai datan jatkoprosessointi mahdollista myöhemmässä vaiheessa, toiminta kuuluisi lain soveltamisalaan, vaikka sitä ei aluksi tai koko ajan harjoitettaisikaan säädettyjen kynnsarvojen ylittävällä kapasiteetilla. Satelliittikaukokartoituslupa voi joutua hakemaan kesken toiminnankin.

Tekniset ominaisuudet voivat vaikuttaa myös tarpeeseen liittää lupaan toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Suurimman erotustarkkuuden aineistoon, jota kyetään toimittamaan pienellä aikaviiveellä, liittyy suurimmat turvallisuusriskit, mikä voidaan huomioida luvan ehdoissa. Yhtä lailla tällaiseen toimintaan liittyy kuitenkin merkittävät liiketoiminnan ja kilpailukyvyyn intressit, joten myös luvan ehtoja määritettäessä on huomioitava tasapaino näiden ja turvallisuusintressien välillä.

Pykälän 2 momentin 4 *kohdan* mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että kaukokartoitustoimija on antanut ministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksen tarkoituksesta sekä datan käyttötarkoituksesta ja kohderyhmistä. Lupahakemuksessa tulee esittää selvitys perusteista ja periaatteista, joiden mukaan valitaan esimerkiksi se, mitä ja milloin kuvataan sekä se millaisin väliajoin dataa välitetään maa-aseille ja mikä vaikuttaa maa-aseaman sijainnin valintaan. Hakemuksessa tulisi myös selvittää, harjoitetaanko toimintaa ensisijaisesti kaupallisiin tarkoituksiin vai tutkimustoimintaan sekä se, millaisille asiakas- tai käyttäjäryhmille ja millaisiin käyttötarkoituksiin tai tarpeisiin data on tarkoitettu kohdentaa.

Pykälän 2 momentin 5 *kohdan* mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä olisi, että kaukokartoitustoimija on antanut ministeriölle selvityksen sen käytössä olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista. Kaukokartoitustoimijan tulisi tunnistaa asiakkaansa asiakassuhdetta perustettaessa taikka entuudestaan tuntemattoman asiakkaan satunnaista tai yksittäistä datapyyntöä täyttäessään. Asiakkaan tunnistaminen tarkoittaa menettelyjä, joilla selvitetään luonnollisten tai oikeushenkilöiden henkilöllisyyden asiakkaan tai sellaiseksi aiko-

van toimittamien tietojen perusteella. Kaukokartoitustoimijan käytössä olevien asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvien menettelytapojen arvioinnissa voitaisiin huomioida tämän mahdollisuus henkilöllisyyden todentamiseen, millä tarkoitetaan tunnistamisen yhteydessä saatujen henkilötietojen oikeellisuuden varmistamista luotettavasta ja riippumattomasta lähteestä. Oikeushenkilön henkilöllisyyden todentaminen perustuu ajantasaiseen kaupparekisteriotteeseen tai vastaavaan muuhun viranomaisen rekisteristä saatuun rekisteriotteeseen, joka selvittää oikeushenkilön olemassaolon ja oikeustoimikelpoisuuden sekä sen hallituksen tai muun päättävän elimen jäsenet. Asiakkaan tuntemista koskevista tiedoista kaukokartoitustoimijalta tulisi voida edellyttää ainakin tietoja asiakkaan toiminnasta, esimerkiksi oikeushenkilön toimialasta ja liiketoiminnasta sekä perusteista kaukokartoitustoimijan palveluiden ja datan käytölle.

Pykälän 2 momentin 6 kohdassa edellytettäisiin, että muita avaruusesineitä kuvataan vain asianomaisen avaruusesineen omistajan antamalla kirjallisella suostumuksella ja kuvaamiseen saadut suostumukset arkistoidaan luotettavasti. Mikäli avaruudessa olevia kohteita kyetään kuvaamaan suurella tarkkuudella, tulee muiden avaruusesineiden omistajien voida itse määrittää sen, voisiko heidän avaruusesineitään koskeva kuva-aineisto olla sensitiivistä siten, että kuvauksen kohteena oleminen voisi häiritä heidän vapauttaan tutkia ja käyttää avaruutta kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Saadut suostumukset tulisi myös arkistoida varmalla ja luotettavalla tavalla, jotta jälkikäteen on osoitettavissa, että avaruusesinettä koskeva kuvamateriaali on olemassa saadun suostumuksen perusteella.

Pykälän 2 momentin 7 kohdassa edellytettäisiin, että satelliittikaukokartoitus ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Satelliittikaukokartoituksessa on otettava huomioon Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet. Kansallisten turvallisuusetujen, kansainvälisten velvoitteiden ja ulkopoliittisten etujen mukaisuutta arvioitaisiin tapauskohtaisesti jokaisen hakijan ja hakemuksen osalta erikseen senhetkisen tilanteen pohjalta. Toimivaltaisilta viranomaisilta, erityisesti ulkoasiainministeriöltä, puolustusministeriöltä ja sisäministeriöltä ja sisäministeriöltä pyydetäisiin tarvittaessa lausunto arvioinnin tueksi.

Pykälän 2 momentin 8 kohdassa edellytettäisiin, että kaukokartoitustoimija noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton (ITU) voimassa olevia sääntöjä. Riittävässä laajuudessa läpikäyty kansainvälinen ITU-koordinointimenettely on edellytys liikenne- ja viestintäviraston myöntämälle radioluvulle. Radiolupamenettely on avaruustoimintalain lupamenettelyistä erillinen menettely. Näissä rinnakkaisissa lupamenettelyissä on kuitenkin tärkeä toimia yhteistyössä, jotta radioluvan ja esitetystä lakiehdotuksessa tarkoitetun luvan ristiriidat ja tarpeeton päällekkäisyys välteetään. Työ- ja elinkeinoministeriön ja liikenne- ja viestintäviraston välinen tietojenvaihto ja lausuntomenettelyt ovat olennaisessa roolissa tässä esitetyn lupaedellytyksen selvittämiseksi.

Pykälän 3 momentin mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi lupahakemuksessaan esittää lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä sekä kaukokartoitustoimijan omistussuhteista, jos tämä on oikeushenkilö. Omistussuhteilla voi olla merkitystä erityisesti arvioitaessa määräävässä asemassa olevien henkilöiden luotettavuuden merkitystä toimintaan liittyvien kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspoliittisten riskien kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää asian käsittelyn kannalta tarvittavia tietoja aina siihen saakka, kunnes hakemuksessa toimitettujen tietojen voidaan katsoa olevan riittäviä päätöksentekoa varten.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että mikäli satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voisi tämä hakea lupaa satelliittikaukokartoitukseen yhdessä avaruustoimintaan haettavan luvan kanssa. Näissä tapauksissa työ- ja elinkeinoministeriö voisi antaa yhteisen lupapäätöksen avaruustoiminnan ja

satelliittikaukokartoituksen harjoittamista koskien. Ehdotetun säännöksen tarkoitus on pienentää lakimuutoksesta yrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa sekä viranomaistyön määrää ja päällekkäisyyttä mahdollistamalla sen, että edellä mainitun kaltaiset toimijat voisivat hakea lupaa yhdellä kertaa sekä avaruustoimintaa että satelliittikaukokartoitusta varten.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voitaisiin antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 b §. *Viranomaisen satelliittikaukokartoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin satelliittikaukokartoitusta harjoittavan suomalaisen viranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta sekä mahdollisista muutoksista toiminnassa. Pykälän 1 momentin mukaan viranomaisen tulisi myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 c §. *Satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimukset.* Pykälän 1 momentin mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi huolehtia satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettäviin laitteisiin tai laitteistoon ja tiloihin sekä datan käsittelyyn kohdistuvien riskien hallinnasta. Momentissa säädettäisiin turvallisuusvaatimuksista, jotka satelliittikaukokartoituksen ja kaukokartoitustoimijan on täytettävä.

Momentin 1 kohdassa edellytettäisiin, että datan vastaanotto ja käsittely on tietoturvallista ja toiminnassa käytetyt järjestelmät ja laitteet on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvahilta.

Momentin 2 kohdan mukaan toiminnassa käytettyihin järjestelmiin ja laitteisiin kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat tulisi voida havaita.

Momentin 3 kohdan turvallisuusvaatimuksena olisi, että ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudonta pääsyä satelliittikaukokartoituksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin eikä toiminnassa tuotettuun dataan. Tältä osin merkitystä on myös sillä, miten kaukokartoitustoimija hallinnoi sitä, mitä tietoja asiakkaalle annetaan tai mihin tietoihin asiakkaalla on pääsy.

Momentin 4 kohdan mukaan kaukokartoitustoimijalla tulisi olla käytössään menettelytavat asiakkaan tunnistamiseksi ja tuntemiseksi, joiden avulla voidaan riittävällä varmuudella todeta kenelle ja mihin tarkoitukseen dataa luovutetaan.

Momentin 5 kohdassa edellytettäisiin, että satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta sekä datan laatua ja eheyttä voidaan seurata sekä laitteiden toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt havaita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden ja toimintojen sekä henkilöstön osaamisen ja kokemuksen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 d §. Datan luovuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan dataa saisi luovuttaa vain kaukokartoitustoimijan tunnistamille ja tuntemille asiakkaille. Jos kaukokartoitustoimija ei pysty toteuttamaan riittäviä toimia asiakaan tuntemiseksi, datan luovutusta ei saa kyseiselle asiakkaalle tehdä. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että dataa ei päätyisi kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastaisiin tarkoituksiin tai ei-toivottujen tahojen käsiin. Tällaisia olisivat mm. esitetyssä 2 momentissa säädetyt tahot.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin datan luovuttaminen sotilaalliseen käyttöön EU:n tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Pykälän 3 momentin mukaan kaukokartoitustoimijan tulisi ilmoittaa viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa dataa ei-toivotulle tahoille tai tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallisia turvallisuusetuja tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskisi tilanteita, joissa kaukokartoitustoimija havaitsee, että dataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta. Ilmoitusvelvollisuus mahdollistaisi viranomaisille sen, että ne voisivat ryhtyä tarvittaviin toimiin mahdollisten haittojen estämiseksi. Kansallisesta turvallisuudesta vastaavat viranomaiset voisivat huomioida heidän kannaltaan merkityksellisten tietojen paljastumisen tai väärin käsiin joutumisen varautumisessaan. Ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta voi olla tarpeen ilmoittaa datavuodosta sellaiselle valtiolle, jonka kannalta data tai sen käsiinsä saanut taho voisi olla merkityksellinen.

Pykälän 4 momentin mukaan valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa taikka niitä vastaavissa tilanteissa satelliittikaukokartoitustoimijan on turvattava datan luovuttamisessa etuoikeus asianmukaisille Suomen viranomaisille, kun nämä katsovat sen olevan tarpeen kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- tai turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi. Säännöksen tarkoituksena on osaltaan varmistaa varautuminen ja valmiudet poikkeusoloissa tai muissa normaaliolojen häiriötilanteissa, joissa kansallinen turvallisuus tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset edut ovat vaarantuneet. Tällaisissa tilanteissa datan luovuttaminen etuoikeudella asiaan kuuluvalla Suomen viranomaisella on osa kokonaisturvallisuuden varmistamista, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, ja kansalaisten yhteistyönä. Ehdotetun etuoikeus-säännöksen kannalta olennaisia viranomaisia olisivat erityisesti puolustusministeriö, ulkoministeriö ja sisäministeriö. Viranomaiselle turvattava etuoikeus merkitsisi asianomaisen viranomaisen datapyynnön täyttämistä viipymättä ja antaen sille etusija kaikkiin muihin asiakkaisiin nähden. Datan luovuttamisesta maksettaisiin normaali korvaus.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan asiakkaista ja datan käytön rajoituksista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 §. Tiedonantovelvollisuus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi uudella 2 momentilla, jossa kaukokartoitustoimijan velvollisuudesta viipymättä antaa työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 11 a §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Kaukokartoitustoimijan tulisi ilmoittaa myös satelliittikaukokartoituksen lopettamisesta viipymättä. Pykälän mukaisia ilmoitettavia muutoksia olisivat kaikki muutokset, jotka voivat vaikuttaa luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin, toimintaan liittyvät häiriötilanteet, ml. yhteyden menetys, sekä muutokset toiminnan vastuhenkilöissä ja yrityksen omistussuhteissa. Omistajuuden muutos voi vaikuttaa valtion ulkopoliittisiin tai turvallisuusetuihin.

13 §. Luvan muuttaminen ja peruuttaminen. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Lain noudattamisen varmistamiseksi olisi syytä säätää satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnetyn luvan muuttamisesta ja peruuttamisesta niissä tapauksissa, joissa luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty tai luvan ehtoja ei ole noudatettu, tai jos luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai sopimusvelvoitteiden vuoksi.

Ehdotuksen mukaisen 13 §:n *1 momentin* mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi muuttaa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos: 1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet lupaharkintaan; 2) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija ei enää täytä olennaisia 5 §:n 2 momentissa tai 11 a §:n 2 momentissa säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä; 3) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja; tai 4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai velvoitteiden vuoksi.

Perusteet luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle arvioidaan tapauskohtaisesti. Ensi sijassa lupaa olisi pyrittävä muuttamaan uuden tilanteen mukaiseksi. Jos luvan olennaiset edellytykset eivät täyty, lupaa voidaan muuttaa esimerkiksi vaatimalla kaukokartoitustoimijaa täyttämään lisävaatimuksia tai vaatimalla lisäselvitystä, esimerkiksi turvallisuusvaatimusten tai riskienhallintamenettelyiden taikka asiakkaan tunnistamis- ja tuntemismenettelyiden osalta. Lupaa voitaisiin joutua muuttamaan tai se voitaisiin peruuttaa myös, jos liikenne- ja viestintäviraston myöntämää radiolupaa muutetaan tai radiolupa peruutetaan.

Lupa voitaisiin peruuttaa, jos sen olennaisia ehtoja ei ole noudatettu tai jos toiminnanharjoittaja olisi antanut lupahakemuksessaan olennaisesti lupaharkintaan vaikuttaneita virheellisiä tai puutteellisia tietoja. Lupa voitaisiin peruuttaa myös, jos luvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty eikä toimintaan olisi alun perinkään annettu lupaa näiden edellytyksen puuttumisen vuoksi. Luvan peruuttaminen olisi mahdollista vain, jos rikkeet tai laiminlyönnit olisivat olennaisia eikä toiminnanharjoittaja korjaisi toimintaansa ministeriön asettamassa määräajassa.

Luvan muuttamisen tai peruuttamisen prosessi voi viedä aikaa luvan edellytysten uudelleen tutkimiseksi siinä missä satelliittikaukokartoitukseen liittyvät turvallisuusintressit saattavat vaatia nopeampaa reagointia. Tämän vuoksi pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka nojalla satelliittikaukokartoitus olisi kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön määräyksestä keskeytettävä, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi taikka Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamiseksi. Kyse olisi ministeriön antamasta väliaikaisesta määräyksestä satelliittikaukokartoituksen keskeyttämiseksi välittömästi, joka voisi päättyä ministeriön erikseen antamaan päätökseen, luvan muuttamiseen taikka sen peruuttamiseen.

14 §. Valvonta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kaukokartoitustoimijan tulisi toimittaa vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta ja sen asiakkaista. Raportissa kuvattaisiin toimintaa yleisesti sekä toimintaan liittyvät muutokset ja häiriötilanteet. Raportin tulisi myös sisältää suunnitelmat toiminnan jatkamiseksi, muuttamiseksi tai päättämiseksi. Lisäksi kaukokartoitustoimijan tulisi sisällyttää raporttiin selvitys toteutuneista asiakkuuksista ja tilanteissa, joissa kaukokartoitustoimija on kieläytynyt asiakassuhteesta tai datan luovuttamisesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös siitä, että mikäli satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voisi tämä sisällyttää satelliittikaukokartoitusta koskevan vuosiraportin avaruustoiminnan vuosiraporttiin. Säännöksen tarkoitus on pienentää lakimuutoksesta yrityksille koituvaa hallinnollista taakkaa sekä viranomaistyön määrää ja päällekkäisyyttä.

Ehdotetun 4 momentin mukaan ministeriöllä on oikeus saada toiminnanharjoittajalta ja kaukokartoitustoimijalta myös muut tarpeelliset tiedot valvontaa varten. Tiedonantovelvollisuus on tärkeä edellytys sille, että ministeriö pystyy valvomaan toimintaa tehokkaasti. Pyydettävien tietojen on asiallisesti liityttävä valvonnan suorittamiseen.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan tarkempia säännöksiä 2 ja 3 momentissa tarkoitetun raportin sisällöstä sekä valvontaa varten tarvittavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

15 §. Tarkastusoikeus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Lisäksi pykälän 1 momenttia tarkennettaisiin siten, että työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus teettää tarkastus riippumattoman asiantuntijan lisäksi myös toisella viranomaisella

Pykälän nykyisessä 2 momentissa säädetään, että tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa. Esityksessä ehdotetaan 2 momenttia muutettavaksi siten, että pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saisi toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tämän lain säännöksiä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu tai rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus. Muutostarpeeseen vaikuttaa se, että avaruustoimintaa ja satelliittikaukokartoitusta voidaan harjoittaa myös pysyväisluonteiseen asumiseen tarkoitetuissa tiloissa toiminnan ohjauksen (signaalien lähetys avaruusesineeseen) sekä datan vastaanoton ollessa mahdollista laitteilla ja laitteistoilla, jotka on sijoitettavissa myös kotikiinteistöille ja asuinhuoneistoihin.

17 §. Lausunnot. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Tarkoituksena on, että myös satelliittikaukokartoitusta koskevia lupa- ja valvonta-tehtäviä suorittaessaan työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää tarpeellisia lausuntoja muilta viranomaisilta ja erityistä asiantuntemusta edustavilta riippumattomilta asiantuntijoilta.

17 a §. Luotettavuuden arviointi. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi luotettavuuden arviointia koskeva pykälä, joka koskisi sekä avaruustoimintaluvan että satelliittikaukokartoitusluvan myöntämisen edellytykseksi asetettua vaatimusta henkilön luotettavuudesta. Säännöksen tarkoituksena on selvittää sitä, mitä laissa luotettavuudella tarkoitetaan ja millaisiin seikkoihin lupaharkinnassa tältä osin kiinnitetään huomiota.

Pykälän 1 momentin mukaan avaruustoiminnan toiminnanharjoittajan ja kaukokartoitustoimijan tulisi olla luotettava. Jos tämä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös avaruusesineen omistajaa sekä avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan henkilöä ei pidettäisi luotettavana, jos hänet on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta. Luotettavuusvaatimuksen täyttymistä olisi perusteltua epäillä, jos henkilöllä olisi lainvoimainen tuomio edeltäneen viiden vuoden aikana esimerkiksi rikoslain 12 luvun valtionpetosrikoksesta taikka 34 a luvun terrorismirikoksista. Lainvoimainen tuomio avaruustoimintalaissa jo nykyiselläänkin mainituista rikoslain 16 luvun 7 §:ssä säädetystä rekisterimerkintärikoksesta tai rikoslain 16 luvun 8 §:ssä säädetystä väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle antaisi syyn epäillä toimijan antamien tietojen luotettavuutta sekä tämän kykyä huolehtia lupa-, ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuksistaan. Sama koskisi avaruustoimintalain 21 §:ssä säädetystä avaruustoimintarikkomuksesta sekä tässä esityksessä ehdotetusta satelliittikaukokartoitusrikkomuksesta annettua lainvoimaista tuomiota arviota edeltävän viiden vuoden aikana.

Momentin 2 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi sitä, joka on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta.

Momentin 3 kohdan mukaan myös kaukokartoitustoimijaa koskevat viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin merkityt liiketoimintakiellot olisivat este luotettavuuden vaatimuksen täyttymiselle.

Momentin 4 kohdan mukaan luotettavana ei pidettäisi henkilö, joka on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Momentin 5 kohdan mukaan luotettavuus edellyttäisi myös, että henkilön toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu.

Pykälän 3 momentissa täsmennettäisiin, että edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika olisi laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen. Jos tuomio ei ole saanut lainvoimaa, tuomittu voi kuitenkin jatkaa omistussuuteensa kuuluvan päätösvallan käyttämistä, jos sitä on hänen aikaisempi toimintansa, tuomioon johtaneet olosuhteet ja muut asiaan vaikuttavat seikat kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen perusteltuna.

18 §. Viranomaisen tiedonsaantioikeus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työ- ja elinkeinoministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja myös kaukokartoitustoimijaa koskevista seikoista.

19 §. Uhkasakko. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se koskisi myös satelliittikaukokartoitusta. Tarkoituksena on, että myös satelliittikaukokartoitusluvan muuttamiseen tai peruuttamiseen liittyvää määräystä voi tehostaa uhkasakolla. Sama koskee satelliittikaukokartoituksen keskeyttämistä koskevaa väliaikaista määräystä.

21 §. Rangaistussäännökset. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi satelliittikaukokartoitusrikkomusta koskevat säännökset, mikä mahdollistaisi rangaistukseen tuomitsemisen tiettyjen lain säännösten rikkomisesta. Rangaistukseen tuomitsemisen edellytyksenä on, että laiminlyönti on tahallinen tai johtuu törkeästä huolimattomuudesta. Rangaistussäännös perustuu siihen, että satelliittikaukokartoitukseen voi liittyä merkittäviä kansalliseen turvallisuuteen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä riskejä, joten toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi on syytä kannustaa kaukokartoitustoimijoita noudattamaan lain säännöksiä mahdollisimman tarkoin.

Lisäksi 21 §:n 1 momentin 3 kohdan alkuun lisättäisiin lain selkeyden vuoksi sana ”avaruustoiminnassa”. Tällöin säännöksen sanamuoto selkeästi erottaisi sen, että kohta viittaa avaruustointarikkomukseen eikä satelliittikaukokartoitusrikkomukseen. Sisällöllisesti kyseinen 3 kohta ei muuttuisi. Sekä vanhan että tässä esityksessä ehdotetun säännöksen mukaan se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta avaruustoiminnassa laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden ottaa vakuutus taikka 12 §:ssä tai 14 §:n 2 momentissa tarkoitettun tiedonantovelvollisuuden on tuomittava, jollei teko ole vähäinen eikä siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, avaruustointarikkomuksesta sakkoon.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi *uusi 4 kohta*, jonka mukaan satelliittikaukokartoitusrikkomuksesta tuomittaisiin se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta harjoittaa satelliittikaukokartoitusta ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa. Satelliittikaukokartoitukseen on oltava lupa, ennen kuin se aloitetaan. Luvanvaraisuus katsotaan ratkaisevan tärkeäksi pyrittäessä huolehtimaan siitä, että satelliittikaukokartoitusta harjoitetaan linjassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Jotta juuri tämän vaatimuksen noudattamisen tärkeys korostuisi ja jotta kaukokartoitustoimijaa motivoitaisiin mahdollisimman tehokkaasti hankkimaan lupa etukäteen, katsotaan välttämättömäksi säätää valtuudesta rangaista kaukokartoitustoimijaa säännöksen rikkomisesta.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi *uusi 5 kohta*, jonka mukaan kaukokartoitustoimijaa voitaisiin rangaista myös, jos se ei esitetyn 11 d §:n 2 momentin mukaisesti viipymättä ilmoita työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa dataa ei-toivotulle taholle tai tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallisia turvallisuusasetuja tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa kaukokartoitustoimija havaitsee, että dataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta. Myös tämän ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti olisi satelliittikaukokartoitusrikkomuksena rangaistavaa. Sama koskisi myös sitä, jos kaukokartoitustoimija laiminlyö 12 §:ssä tai 14 §:n 3 momentissa tarkoitettun tiedonantovelvollisuuden. Monilla annettavista tiedoista voi olla merkitystä sekä luvan että toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta, joten kaukokartoitustoimijan velvoitteiden noudattamista on tarpeen tehostaa rangaistussäännöksillä.

Satelliittikaukokartoitusrikkomuksesta voitaisiin tuomita sakkoon edellyttäen, että teko ei ole ollut vähäinen tai siitä ei ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Tarkempia säännöksiä voitaisiin antaa valtioneuvoston tai ministeriön asetuksilla.

9 Voimaantulo

Laki maa-aseamista ja eräistä tutkista sekä laki avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan x päivänä y kuuta 2022.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotettujen maa-aseamista ja eräistä tutkista annetun lain sekä avaruustoimintalain muutosten toimivuutta ja vaikutuksia on seurattava ottaen huomioon lakien soveltamiskokemukset, teknologinen kehitys sekä toimintaympäristön muutokset ja niiden vaikutukset. Lain toimivuutta seurataan työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä Liikenne- ja viestintäviraston toimesta muun muassa lupa- ja valvontamenettelyissä muiden viranomaisten kanssa

tehtävän yhteistyön sekä hakijoilta ja maa-asema- tai tutkatoimintaa taikka satelliittikaukokartoitusta harjoittavilta toimijoilta saatavan palautteen pohjalta. Työ- ja elinkeinoministeriöllä sekä Liikenne- ja viestintävirastolla on lupa- ja valvontaviranomaisen tehtäviä suorittaessaan mahdollisuus havaita uuden lain ja lainmuutosten vaikutus käytännössä sekä antaa toimijoille ohjeistusta tarpeelliseksi katsotuilta osin.

11 Suhde muihin esityksiin

NIS2- ja CER-direktiiviehdotukset

Esitys liittyy osin myös valmisteilla olevaan NIS2-direktiiviehdotukseen, jolla on tarkoitus luoda aiempaa laajemmat puitteet Euroopan unionin yhteiselle kyberturvallisuussäätelylle, mitä tulee yhteiskunnan toiminnan kannalta keskeisten toimialojen verkko- ja tietojärjestelmien tietoturvan ja toimintavarmuuden varmistamiseen. NIS2-direktiiviehdotuksessa säädetään muun muassa soveltamisalan piiriin kuuluville toimijoille kohdistuvista varautumis- ja riskienhallintavelvoitteista sekä velvoitteesta ilmoittaa toimialan valvovalle viranomaiselle toimintaan kohdistuvista merkittävistä häiriötilanteista. Toimijoita kannustetaan ilmoittamaan vapaaehtoisesti myös kyberturvallisuuteen liittyvistä uhkatilanteista ja läheltä piti -tilanteista. Lisäksi direktiiviehdotuksessa säädetään valvovan viranomaisen valvontatoimivaltuuksista ja siitä, millaisia toimenpiteitä viranomaisen tulisi kyetä toteuttamaan osana valvontatehtäväänsä.

Nyt kyseessä olevan esityksen osalta NIS2-direktiiviehdotus kattaa lähtökohtaisesti kaikki suu-riksi ja keskisuuriksi yrityksiksi laskettavat toimijat, jotka ovat avaruuspohjaisia palveluja tukevien, jäsenvaltioiden tai yksityisten tahojen omistamien, hallinnoimien ja operoimien maainfrastruktuurien ylläpitäjiä, lukuun ottamatta direktiivin (EU) 2018/1972 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja yleisen sähköisen viestintäverkon tarjoajia. Lisäksi säätelyn piiriin voidaan saattaa kansallisen arvion perusteella myös pieniä ja mikrokokoisia yrityksiä, jos tietyt direktiiviehdotuksessa määritellyt toimijan keskeiseen tai kriittiseen merkitykseen liittyvät kriteerit täyttyvät. Esityksen valmistelussa on pyritty varmistamaan, että esitys ei ole ristiriidassa valmisteilla olevan NIS2-direktiiviehdotuksen kanssa ja että direktiivistä tämän hetken arvion mukaan tulevat velvoitteet tietoturvariskien hallinnan ja häiriötilanteista ilmoittamisen osalta otetaan mahdollisimman hyvin huomioon jo tässä vaiheessa kansallista säädösvalmistelua myöhempien säädösmuutostarpeiden minimoimiseksi.

Esitys liittyy myös kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevaan direktiiviehdotukseen (jäljempänä myös CER-direktiiviehdotus), jolla on tarkoitus kehittää yhteiskunnan kannalta kriittisten toimijoiden varautumista ja resilienssiä asettamalla kansallisesti kriittiseksi arvioituille toimijoille erityisiä varautumisvelvoitteita häiriönsietokyvyn vahvistamiseksi. Kriittisille toimijoille asetetaan myös velvoite ilmoittaa toimintaan kohdistuvista häiriötilanteista ja poikkeamista toimialansa valvovalle viranomaiselle sekä valvovalle viranomaiselle toimivalta suorittaa tarkastuksia ja saada kaikki tarvittavat tiedot valvontatehtäväänsä toteuttamiseksi. CER-direktiiviehdotus kattaa kriittiseksi arvioidut toimijat niiden toimijoiden joukosta, jotka ovat avaruuspohjaisia palveluja tukevien, jäsenvaltioiden tai yksityisten tahojen omistamien, hallinnoimien ja operoimien maainfrastruktuurien ylläpitäjiä, lukuun ottamatta direktiivin (EU) 2018/1972 2 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja yleisen sähköisen viestintäverkon tarjoajia.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

12.1 Elinkeinovapaus

Perustuslakivaliokunta on (PeVL 25/1994 vp) asettanut seuraavat edellytykset perusoikeuksien rajoittamiselle: Rajoitusten tulee perustua laintasoiseen säädökseen, rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä ja rajoitusperusteiden tulee olla perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä sekä painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia. Lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen kuuluvaa rajoitusta. Lisäksi rajoitusten tulee olla välttämättömiä tavoitteen saavuttamiseksi sekä laajuudeltaan oikeassa suhteessa perusoikeuksien suojaamaan oikeushyvään ja rajoituksen taustalla olevaan yhteiskunnallisen intressin painoarvoon. Perusoikeutta rajoitettaessa on huolehdittava riittävästä oikeusturvajärjestelystä eivätkä rajoitukset saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisoikeudellisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä perusoikeuksien rajoittaminen tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä on katsottu mahdolliseksi, jos rajoittamiselle on hyväksyttävät perusteet ja rajoitukset ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia, lailla säädettyjä ja tarkkarajaisia (esim PeVL 3/2013 vp, s.3, PeVL 38/2013 vp, s. 4–5, PeVL6/2013 vp, s. 2/I, PeVL 8/2013 vp, s. 3/I).

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään todennut, että elinkeinovapautta ei saa rajoittaa ilman erittäin pätevää syytä. Tällaisena syynä voidaan pitää esimerkiksi toiminnan turvallisuusriskejä tai muita tärkeitä ja vahvoja yhteiskunnallisia intressejä (esim. PeVL 66/2002 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp). Luvanvaraisuudesta on säädettävä lailla, jonka on täytettävä perusoikeutta rajoittavalta lailta vaadittavat yleiset edellytykset. Laissa säädettävien elinkeinovapauden rajoitusten tulee olla täsmällisiä ja tarkkarajaisia, minkä lisäksi rajoittamisen laajuuden ja edellytysten tulee ilmetä laista. Sääntelyn sisällön osalta valiokunta on pitänyt tärkeänä, että säännökset luvan edellytyksistä ja pysyvyydestä antavat riittävän ennustettavuuden viranomaistoiminnasta. Tältä kannalta merkitystä on muun muassa sillä, missä määrin viranomaisten toimivaltuudet määräytyvät ns. sidotun harkinnan tai tarkoituksenmukaisuusharkinnan mukaisesti (PeVL 28/2000 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp). Lisäksi viranomaisen toimivallan liittämiseen lupaan ehtoja tulee perustua riittävän täsmällisiin lain säännöksiin (PeVL 62/2002 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp).

Ehdotetussa laissa maa-aseamista ja eräistä tutkista säädettäisiin maa-asematoiminnan harjoittamisen luvanvaraisuudesta. Lakiesityksen mukaan luvanvaraiseksi säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluva maa-aseama- tai tutkatoiminta. 4 §:n mukaan lupaa koskevassa päätöksessä voitaisiin asettaa maa-asematoiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Vastaavasti laissa avaruustoiminnan muuttamisesta satelliittikaukokartoitustoiminta säädettäisiin luvanvaraiseksi ja lupapäätöksessä toiminnalle voitaisiin asettaa ehtoja.

Sekä maa-aseama- ja tutkatoiminnan että satelliittikaukokartoituksen harjoittamisen luvanvaraisuuden ensisijaisena tarkoituksena on taata toiminnan yleinen turvallisuus ja mahdollistaa tehokas viranomaisvalvonta. Tällaiset turvallisuuteen liittyvät perusteet luvanvaraisuudelle ovat perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviä (PeVL 40/2002 vp, PeVL 66/2002 vp). Lupajärjestelmä ja erityisesti laissa säädetyt luvan myöntämisen edellytykset takaavat toiminnan tarpeellisen ennakkollisen valvonnan ja toiminnan turvallisuuden sekä toiminnanharjoittajan edellytykset harjoittaa toimintaa asianmukaisesti. Lupaharkinta on sidottu laissa annettuihin säännöksiin. Lupaviranomainen voi lupapäätökseen liittää toiminnan turvallisen harjoittamisen ja

valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Ehdotetulle sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet.

Koska ala on Suomessa kehittymässä ja teknologinen kehitys on nopeaa, ehdotettu sääntely on laadittu joustavaksi ja osittain yleisluonteiseksi. Perustuslakivaliokunta on käytännössään (PeVL38/1998 vp, PeVL 32/2010 vp) todennut, että alan ominaispiirteiden moninaisuuden perusteella lupasääntely voi jäädä jonkin verran yleisluonteisemmaksi kuin perusoikeuksia koskevan sääntelyn tarkkuudelta yleensä vaaditaan. Tärkeää on, että säännökset ohjaavat riittävän selkeästi sitä, millaisten periaatteiden varaan erilaiset soveltamistoiminnan punnintatilanteiden ratkaisut rakentuvat. Siten lain soveltamisvaiheessa, etenkin päätettäessä laissa tarkoitettujen lupien myöntämisestä ja lupamääräysten sisällöstä, on tärkeää, että kaikki olennaiset perusoikeusnäkökohdat ja perusoikeuksien rajoitusedellytykset otetaan huomioon. Sääntelyssä käytettävien joustavien normien sisältö vakiintuu viime kädessä oikeuskäytännössä.

Perustuslakivaliokunta on elinkeinotoiminnan sääntelyn yhteydessä vakiintuneesti pitänyt luvan peruuttamista yksilön oikeusasemaan puuttavana viranomaistoimena vaikutuksiltaan jyrkempänä kuin haetun luvan epäämistä. Sen vuoksi valiokunta on katsonut sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta välttämättömäksi sitoa luvan peruuttamismahdollisuus vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin sekä siihen, että luvanhaltijalle mahdollisesti annetut huomautukset tai varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen (PeVL 66/2002 vp, PeVL 44/2004 vp, PeVL 31/2006 vp, PeVL 32/2010 vp). Mahdollisuus perua tai muuttaa on kirjattu myös valmisteilla oleviin maa-asemia ja eräitä tutkia ja satelliittikaukokartoitusta koskeviin säännöksiin. Muuttaminen ja peruuttaminen olisi mahdollista, jos se olisi välttämätöntä esimerkiksi kansallisen turvallisuuden vuoksi. Lisäksi edellytetään, ettei toiminnanharjoittaja ole korjannut toimintaansa lupaviranomaisen asettamassa määräajassa.

12.2 Yksityiselämän suoja

Perustuslain 10 § mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälän 2 momentin mukaisesti kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton.

Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä.

Perustuslakivaliokunnan vanhemmassa käytännössä viestin tunnistamistietojen on katsottu jäädvän luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (ks. esim. PeVL 33/2013 vp, s. 3/I, PeVL 6/2012 vp, s. 3–4, PeVL 29/2008 vp, s. 2/II ja PeVL 3/2008 vp, s. 2/I). Käytännössä sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat kuitenkin olla yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen (PeVL 18/2014 vp, s. 6/II).

Perustuslain 10 §:n 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että rikoksen tutkintana voidaan perustuslain 10 §:ssä tarkoitettua mielessä pitää muun muassa sellaisia toimenpiteitä, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei vielä olisi ehtinyt toteutuneen teon asteelle (ks. esim. PeVL 49/2014 vp, s. 3, PeVL 19/2008 vp, s. 3–4, PeVL 11/2005 vp, s.

3, PeVL 9/2004 vp, s. 3, PeVL 37/2002 vp, s. 3, PeVL 26/2001 vp, s. 3, PeVL 2/1996 vp). Tältä osin tulkinta on vakiintunut (PeVM 4/2018 vp, s. 5).

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskeva lakiehdotus sisältää useita säännöksiä, jotka ovat merkityksellisiä perustuslaissa turvatus luottamuksellisen viestin suojan kannalta. Niiden arvioidaan kuitenkin olevan välttämättömiä tietoturvaloukkausten ehkäisemiseksi tai torjumiseksi, viranomaistehtävän suorittamiseksi tai muun muassa turvallisuuden, yksityisyyden- ja kotirauhan suojan tai omaisuuden suojan turvaamiseksi.

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentissa Liikenne- ja viestintävirasto oikeutettaisiin tarkkailemaan radioviestintää. Säännös koskee myös luottamukselliseksi tarkoitettua radioviestintää, minkä takia sitä tulee arvioida suhteessa perustuslain 10 §:ään.

PeVL 26/2001: kyse Viestintäviraston oikeudesta tarkkailla radioviestintää. "Lailta voidaan — kun otetaan huomioon lakiehdotuksen 37 §:n rangaistussäännökset — valiokunnan mielestä säätää Viestintäviraston oikeudesta tarkkailla radioviestinnän sisältöä tilanteessa, jossa tarkkailu on välttämätöntä turvallisuusradioviestinnän häiriön aiheuttajan tunnistamiseksi tai paikantamiseksi. Muun haitallisen häiriön aiheuttajan tunnistamisessa ja paikantamisessa ei sen sijaan ole kysymys yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavan rikoksen tutkinnasta. Ehdotusta ei sen vuoksi voida käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, ellei lain 30 §:n 2 momentista poisteta sanoja "tai muun haitallisen häiriön".

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiehdotuksen 15 §:n 1 momentissa Liikenne- ja viestintävirasto oikeutettaisiin saamaan toiminnanharjoittajalta välitystiedot, sijaintitiedot ja viestit, jos ne ovat tarpeen tämän lain 4 ja 6 §:n tai niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lupaehtojen valvomista varten taikka merkittävien tietoturvaloukkausten tai -uhkien selvittämiseksi. Säännös koskee myös luottamukselliseksi tarkoitettua radioviestintää, minkä takia sitä tulee arvioida suhteessa perustuslain 10 §:ään.

Lausunnossaan PeVL 9/2004 vp perustuslakivaliokunta piti ongelmattomana Viestintäviraston tiedonsaantioikeutta: "Viestintäviraston oikeudesta saada tarpeelliset tunnistamis- ja paikkatiedot vika- tai häiriötilanteiden taikka laskutukseen liittyvien epäselvyyksien selvittämiseksi ei ole perustuslain kannalta ongelmallinen. Sääntelyssä on kysymys viestinnän teknisten edellytysten turvaamisesta ja kuluttajan suojaamisesta, eikä se kohdistu luottamuksellisen viestinnän sisältöön." Ongelmattomaksi todettiin niin ikään Viestintäviraston rajattu tiedonsaantioikeus myös viesteihin. Samassa lausunnossa perustuslakivaliokunta katsoi, että hyväksyttävänä voitiin pitää viestinnän välittäjän tietoturvaomienpiteitä: "Ehdotetun sääntelyn keskeisenä tarkoituksena on viestinnän eri osapuolten etujen mukaisesti turvata tietoverkkojen toimivuutta ja turvallisuutta sekä näin luoda edellytyksiä sananvapauden käyttämiselle ja viestinnän luottamuksellisuudelle tietoverkoissa. Perusoikeuksien käyttämiseen ja niiden toteutumisen edistämiseen tällä tavoin liittyvät seikat ovat hyväksyttäviä ja painavia perusteita tietoverkoissa harjoitettavaan viestintään kohdistuville rajoituksille. — Tietoliikenteen ja tietoturvallisuuden vaarantumista voidaan nykyaikana pitää riskinä yksilön ja yhteiskunnan laajasti ymmärretyr turvallisuuden kannalta. Sääntely ei valiokunnan mielestä ole käsillä olevassa yhteydessä lähtökohdiltaan ongelmallinen perustuslain 10 §:ssä turvatus luottamuksellisen viestin salaisuuden kannalta —." Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiehdotuksen 15 §:n 4 momentissa viitattaisiin viestintäpalvelulain 319 §:ssä ja 316 §:n 4 momentissa säädettyyn. Perustuslakivaliokunta totesi edellä mainitussa lausunnossa PeVL 9/2004 vp, ettei sillä ollut huomautettavaa 319 §:n 2 momenttia asiallisesti pitkälti vastanneen sähköisen viestinnän tietosuojalain 34 §:n 3 momenttiin, joka mahdollisti tietojen luovuttamisen.

Maa-asemia ja eräitä tutkia koskevan lakiehdotuksen 16 §:n 3 ja 4 momentissa säädettäisiin luottamuksellisen viestin suojaa nauttivien tietojen luovuttamisesta viranomaisille.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

maa-aseamista ja eräistä tutkista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltaisala

Lakia sovelletaan maa-aseaman ja tutkan perustamiseen ja maa-asema- ja tutkatoimintaan Suomen valtion alueella tai Suomessa rekisteröidyssä ajoneuvossa tai aluksessa. Mitä tässä laissa säädetään maa-aseamatoiminnasta, koskee myös tutkatoimintaa.

Lakia ei sovelleta:

- 1) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 136 §:n 2 momentissa tarkoitettuun yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radioviestinnän lähetykseen ja vastaanottoon;
- 2) lyhytaikaiseen satelliittiradioliikenteen ohjelmantuotantoyhteyteen tai koeluonteiseen käyttöön, joille on myönnetty radiolupa; eikä
- 3) sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 39 §:n 3 momentin nojalla luvasta vapaan päätelaitteen käyttöön sekä vastaavan päätelaitteen käyttöön kansainvälisessä liikenteessä olevissa aluksissa.

Edellä 2 momentissa säädetystä poiketen lakia sovelletaan kuitenkin muulla kuin tavanomaisella päätelaitteella tapahtuvaan radiopaikannussatelliittiviestinnän vastaanottoon, jonka pääasiallisena tarkoituksena on muu kuin viestintäverkkojen synkronointi, radionavigointi tai muu tavanomainen aika- tai paikkatiedon hyödyntäminen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

- 1) *maa-aseamalla* Suomen valtion alueella tai Suomessa rekisteröidyssä aluksessa tai ajoneuvossa sijaitsevaa lähetintä, joka voi lähettää dataa tai signaaleja avaruudessa sijaitsevaan järjestelmään, tai vastaanotinta, joka voi vastaanottaa dataa tai signaaleja avaruudesta sijaitsevasta järjestelmästä, sekä tällaisen datan tai signaalien käsittelyyn, kuten säilyttämiseen, prosessointiin ja siirtämiseen tarkoitettua laitteistoa;
- 2) *maa-aseamatoiminnalla* datan tai signaalien lähettämistä avaruuteen tai vastaanottamista avaruudesta maa-asemaa käyttäen sekä datan tai signaalien käsittelyä;
- 3) *tutkalla* lähetintä, joka lähettää radiosignaaleja tai laserpulseja avaruudessa tai yläilmakehässä oleviin kohteisiin, ja lähettimen yhteydessä sijaitsevaa tai erillistä vastaanotinta, joka käsittelee kohteesta heijastuneita tutkakaikuja, sekä tällaisen datan tai signaalien käsittelyyn tarvittavaa laitteistoa;
- 4) *tutkatoiminnalla* radiosignaalien tai laserpulssien lähettämistä avaruuteen tai yläilmakehään tai vastaanottamista avaruudesta tai yläilmakehästä tutkaa käyttäen sekä radiosignaalien tai laserpulssien käsittelyä;

5) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa maa-asema- tai tutkatoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa tällaisesta toiminnasta; ja

6) *datalla* toiminnanharjoittajan hallussa olevia maa-aseman tai tutkan välittämiä tai vastaanottamia signaaleita sekä siitä johdettuja tuotteita signaalien ja taltioitujen tietojen käsittely- tai varastointivaiheesta taikka lähetyks- tai esitystavasta riippumatta.

3 §

Viranomaisen maa-asema- ja tutkatoiminta

Lain 4, 7–9, 11 ja 15-20 §:ää ei sovelleta suomalaisen viranomaisen harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaan, lukuun ottamatta viranomaisen harjoittamaa kaupallista maa-asema- tai -tutkatoimintaa.

Maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle harjoittamastaan maa-asema- tai tutkatoiminnasta sekä mahdollisista muutoksista toiminnassa. Maa-asema- tai tutkatoimintaa harjoittavan viranomaisen tulee myös ilmoittaa Liikenne- ja viestintävirastolle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle.

Tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

4 §

Toiminnan luvanvaraisuus

Maa-aseman tai tutkan saa perustaa ja maa-asema- ja tutkatoimintaa harjoittaa vain, jos Liikenne- ja viestintävirasto on myöntänyt etukäteen luvan toiminnalle. Jos luvan myöntäminen ilmeisesti vaikuttaisi kansalliseen turvallisuuteen, valtioneuvosto myöntää luvan. Lupa voidaan myöntää määräajaksi, enintään kymmeneksi vuodeksi kerrallaan. Lupa voidaan liittää maa-asema- tai tutkatoiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja. Lupa voidaan lisäksi liittää ehtoja maa-asema- ja tutkatoiminnan harjoittajan asiakkaista ja 5 §:ssä säädettyistä turvallisuusvaatimuksista.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

1) toiminnanharjoittaja on antanut Liikenne- ja viestintävirastolle selvityksen 5 §:ssä säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttymisestä;

2) toiminnanharjoittaja on antanut Liikenne- ja viestintävirastolle selvityksen sen käytössä olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista;

3) maa-asema- ja tutkatoiminta ei ole ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa; ja

4) lähettävälle maa-asemalle tai tutkalle on myönnetty tai sille on haettu sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 39 §:ssä säädettyä radiolupaa.

Toiminnanharjoittajan on hakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä. Toiminnan harjoittajan on lisäksi esitettävä selvitys maa-asema- tai tutkatoiminnan asiakkaista ja asiakasryhmistä sekä toiminnanharjoittajan omistussuhteista.

Tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Toiminnanharjoittajan luotettavuus

Toiminnanharjoittajan on oltava luotettava. Jos tämä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimielimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa.

Henkilöä ei pidetä luotettavana, jos:

- 1) hänet on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaa;
- 2) hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton harjoittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaa;
- 3) tätä koskevia liiketoimintakieltoja on merkitty viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin;
- 4) hän on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan; taikka
- 5) hänen toimintakelpoisuuttaan on rajoitettu.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika on laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen. Jos tuomio ei ole saanut lainvoimaa, tuomittu voi kuitenkin jatkaa omistussuhteensa kuuluvan päätösvallan käyttämistä, jos sitä on hänen aikaisempi toimintansa, tuomioon johtaneet olosuhteet ja muut asiaan vaikuttavat seikat kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen perusteltuna.

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot luvan hakijasta ja toiminnanharjoittajasta, hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenten ja varajäsenten, toimitusjohtajan, vastuunalaisen yhtiömiehen sekä muussa näihin rinnastettavassa asemassa [ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettusta organisaatiohenkilöstä ja mainitun pykälän 1 kohdassa tarkoitettusta organisaatiosta, jossa hakijan organisaatiohenkilö on tai on ollut organisaatiohenkilöasemassa]. Tiedonsaantioikeus koskee myös rikosrekisteriä ja sakkorekisteriä.

6 §

Turvallisuusvaatimukset

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava maa-asemaan tai tutkaan ja maa-asema- tai tutkatoimintaan kohdistuvien riskien hallinnasta. Maa-asema- ja tutkatoiminnan ja toiminnanharjoittajan on täytettävä seuraavat turvallisuusvaatimukset:

- 1) datan tai signaalien lähetys ja vastaanotto sekä muu käsittely on tietoturvallista ja maa-asema tai tutka on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvauhilta;
- 2) ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudetonta pääsyä toiminnassa käytettäviin tiloihin tai laitteisiin, joista maa-asemaa tai tutkaa ohjataan tai joita käytetään datan hallintaan;
- 3) maa-aseman tai tutkan suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta voidaan seurata;
- 4) maa-asemaan tai tutkaan kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat sekä sen toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt voidaan havaita;
- 5) maa-aseman tai tutkan lokitiedot, jotka sisältävät järjestelmälle ja sensoreille annetut komentokäskyt, salausmenetelmät ja toiminnassa käytetyt koodit sekä komentoketjujen aika ja reitit, säilytetään 10 vuotta;
- 6) dataa tai signaaleja ei toimiteta sotilaalliseen käyttöön EU:n, tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön;

7) toiminnan jatkuvuudesta ja kriisitilanteiden hallinnasta on huolehdittu ja häiriöistä palautumiseen on varauduttu sekä toiminnan kannalta keskeisten sähköisten järjestelmien toimitusketjujen turvallisuus on varmistettu;

8) riskienhallintamenettelyä ja tietojärjestelmäturvallisuuden varmistamista koskevat käytännöt dokumentoidaan.

Edellä 1 momentin 1–4 ja 7 kohdassa tarkoitetut toimenpiteet on suhteutettava toiminnan luonteeseen, toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin sekä käytettävissä oleviin teknisiin mahdollisuuksiin torjua uhka.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava viipymättä Liikenne- ja viestintävirastolle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa tietoja ei-toivotulle henkilölle tai tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallista turvallisuutta tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskee tilanteita, joissa toiminnanharjoittaja havaitsee, että maa-asemalla lähetettyyn tai vastaanotettuun tietoon tai dataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta.

Tarkempia säännöksiä maa-asematoiminnan ja tutkatoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden ja toimintojen sekä henkilöstön osaamisen ja kokeumuksen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Maa-asema- tai tutkatoiminnan siirtäminen

Maa-asema- tai tutkatoimintaa koskevaa lupaa ei saa siirtää muulle kuin samaan kirjanpitolain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvalla yritykselle. Konsernin sisäisestä siirrosta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle

Jos kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta tai vastaava tosiasiallinen määräysvalta luvan haltijaan nähden muuttuu, määräysvallan muuttumisesta on ilmoitettava välittömästi luvan myöntäneelle viranomaiselle, jonka on päätettävä kahden kuukauden kuluessa ilmoituksesta peruuttaako se luvan määräysvallassa tapahtuneen muutoksen vuoksi.

Luvan myöntänyt viranomainen voi jättää luvan peruuttamatta, jos on ilmeistä, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja toiminta jatkuu luvan ehtojen mukaisena. Päätökseen voidaan liittää maa-asema- tai tutkatoiminnan turvallisen harjoittamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia 5 §:ssä tarkoitettuja ehtoja.

Luvan haltija voi pyytää luvan myöntäneeltä viranomaiselta ennakkopäätöksen määräysvallan muutoksen vaikutuksesta lupaan. Liikenne- ja viestintäviraston tulee antaa päätös kahden kuukauden kuluessa siitä, kun hakemus on saapunut.

8 §

Luvan muuttaminen ja peruuttaminen

Luvan myöntänyt viranomainen voi muuttaa maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos:

1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat vaikuttaneet luvan myöntämistä koskevaan harkintaan;

2) toiminnanharjoittaja tai maa-asema- ja tutkatoiminta ei enää täytä 4 §:ssä säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä;

3) toiminnanharjoittaja on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja;

4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vuoksi; tai.

5) toiminnanharjoittaja siirtää luvan ilman 7 §:ssä säädettyä hyväksyntää.

Peruuttamisen edellytyksenä on lisäksi, että luvan haltija ei kehotuksesta huolimatta ole koh- tuullisessa määräajassa korjannut puutetta, virhettä, rikkomusta tai laiminlyöntiä. Edellä 1 mo- mentin 4 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa toiminta voidaan määrätä keskeytettäväksi välittö- mästi.

Luvan myöntänyt viranomais- tai viranomainen voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja maa-asema- tai tutkatoiminnan turvallisesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Peruuttaessaan luvan sen myöntänyt viranomais- tai viranomainen voi myös määrätä, että toi- minnanharjoittajan on siirrettävä maa-asema- ja tutkatoiminta toisen toiminnanharjoittajan tai viranomaisen jatkettavaksi.

9 §

Luvasta luopuminen

Luvanhaltija voi luopua luvasta ilmoittamalla siitä luvan myöntäneelle viranomaiselle ennen lupakauden päättymistä.

10 §

Valvonta

Liikenne- ja viestintävirasto valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätös- ten noudattamista.

11 §

Tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on toimitettava vuosittain Liikenne- ja viestintävirastolle selvitys har- joittamastaan maa-asematoiminnasta mukaan lukien tiedot toiminnanharjoittajan asiakkaista.

Toiminnanharjoittajan on viipymättä annettava luvan myöntäneelle virastolle sekä Liikenne- ja viestintävirastolle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 4 §:ssä säädettyihin luvan myön- tämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös maa-ase- man asiakas- ja omistussuhteiden muutoksista viipymättä.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun selvityksen sisällöstä ja annettavista tiedoista voidaan antaa Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä.

12 §

Häiriöilmoitukset Liikenne- ja viestintävirastolle

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle viipymättä tai viimeis- tään 24 tunnin kuluessa siitä, kun tapahtuma on ollut toiminnanharjoittajan tietoon, jos sen maa- asema- tai tutkatoimintaan kohdistuu tai sitä uhkaa merkittävä tietoturvaloukkaus taikka muu

tapahtuma, joka estää toiminnanharjoittajan palvelun toimivuuden tai häiritsee sitä olennaisesti. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös ilman aiheetonta viivästystä häiriön tai sen uhan arvioitu kesto ja vaikutukset, korjaustoimenpiteet sekä ne toimenpiteet, joilla häiriön toistuminen pyritään estämään.

13 §

Liikenne- ja viestintäviraston tiedonsaantioikeus

Liikenne- ja viestintävirastolla on tämän lain mukaisia tehtäviä suorittaessaan oikeus saada toiminnanharjoittajalta tai sen lukuun toimivalta salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä tarpeelliset tiedot tehtäviensä suorittamiseksi.

14 §

Tarkastusoikeus

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus suorittaa tarpeellisia toiminnanharjoittajaan ja maa-asema- ja tutkatoimintaan kohdistuvia tarkastuksia tai teettää tarkastus toisella viranomaisella tai riippumattomalla asiantuntijalla. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Liikenne- ja viestintävirastolla ja riippumattomalla asiantuntijalla on salassapitosäännösten tai muiden tiedon luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus päästä toiminnanharjoittajan hallinnassa tai käytössä oleviin maa-asematoiminnan harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joilla on merkitystä maa-asema- tai tutkatoiminnan valvon- nassa. Liikenne- ja viestintävirastolla ja riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus saada tutkit- tavakseen valvontatehtävän kannalta tarpeellisessa laajuudessa data sekä tarpeelliset asiakirjat ja tiedot, mukaan lukien tarkastuksen kohteena olevaa tietojärjestelmää tai tietoliikennejärjes- telyjä koskevat tiedot.

Liikenne- ja viestintävirastolla ja riippumattomalla asiantuntijalla on tarkastusta suorittaes- saan myös oikeus päästä dataan ja maa-asema- ja tutkatoiminnassa käytettyyn tietojärjestelmään siinä laajuudessa kuin se on tarpeen tämän lain 4 ja 6 §:n tai niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lupaehtojen valvomista varten. Liikenne- ja viestintävirastolla ja riippumat- tomalla asiantuntijalla on lisäksi tätä varten oikeus toteuttaa tarpeellisia turvallisuusskannauk- sia. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa ta- pauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tätä lakia rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu tai rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus.

15 §

Sähköistä viestintää koskevien tietojen käsittely

Liikenne- ja viestintävirastolla on salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toiminnanharjoittajalta välitystiedot, sijaintitiedot ja viestit, jos ne ovat tarpeen tämän lain 4 ja 6 §:n tai niiden nojalla annettujen säännösten ja

määräysten sekä lupaehtojen valvomista varten taikka merkittävien tietoturvaloukkausten tai uhkien selvittämiseksi.

Liikenne- ja viestintävirastolla ja riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus tarkkailla ja käyttää myös muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettun radiolähetyksen välitystietoja ja sisältöä, jos se on tarpeen tämän lain 4 ja 6 §:n tai niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lupaehtojen valvomista varten.

Edellä 2 momentissa tarkoitettussa tarkkailussa ja käytössä taikka 12 §:n 3 momentissa tarkoitettussa dataan tai tietojärjestelmään kohdistuvassa tarkastuksessa ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä.

Mitä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 319 §:ssä ja 316 §:n 4 momentissa säädetään Liikenne- ja viestintäviraston viesteistä, välitystiedoista, sijaintitiedoista sekä luottamuksellisen radiolähetyksen sisällöstä ja olemassaolosta saamien ja hankkimien tietojen salassapidosta, luovuttamisesta ja hävittämisestä, sovelletaan myös Liikenne- ja viestintäviraston tämän pykälän nojalla saamiin ja hankkimiin tietoihin.

16 §

Tietojen luovuttaminen ja virka-apu

Liikenne- ja viestintävirastolla sekä puolustusministeriöllä, ulkoministeriöllä, liikenne- ja viestintäministeriöllä, Suojelupoliisilla ja Puolustusvoimilla on salassapitosäännösten tai muiden tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamisen yhteydessä saamansa tai laatimansa asiakirja sekä ilmaista salassa pidettävä tieto toisilleen, jos se on tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä.

Liikenne- ja viestintävirastolla on oikeus tehtäviensä suorittamiseksi saada pyynnöstä poliisilta ja puolustusvoimilta virka-apua.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu luovuttamisoikeus koskee myös 15 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja tietoja, jos tiedon luovuttaminen on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaarantumisen arvioimiseksi. Tietojen luovuttamisella ei saa rajoittaa luottamuksellisen viestin ja yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä.

Mitä 15 §:n 4 momentissa säädetään tietojen salassapidosta, ei estä tietojen antamista toiselle viranomaiselle, jos se on tarpeen maa-asema- ja tutkatoimintaan liittyvän rikoksen selvittämistä tai syytteeseen panoa varten.

17 §

Valvontapäätös

Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa huomautuksen sille, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä, päätöksiä ja lupaehtoja, sekä velvoittaa tämän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Liikenne- ja viestintävirasto voi välittömästi keskeyttää ilman lupaa harjoitetun maa-asema- tai tutkatoiminnan.

Veloitteen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka siitä, että toiminta keskeytetään taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakosta, keskeyttämisuhasta ja teettämisuhasta säädetään uhkasakkolaissa. Teettämällä suoritettujen toimenpiteiden kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista ja peritään takaisin laiminlyöjältä. Takaisin perittävät kustannukset ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

18 §

Väliaikainen päätös

Jos tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä, määräystä, päätöstä tai lupaehtoa koskeva virhe tai laiminlyönti aiheuttaa [välitöntä vaaraa kansalliselle turvallisuudelle tai maanpuolustukselle], Liikenne- ja viestintävirasto voi väliaikaisena toimenä keskeyttää vaaraa aiheuttavan maa-asematoiminnan tai rajoittaa sitä taikka määrätä muista tarvittavista väliaikaisista toimista.

Liikenne- ja viestintäviraston on ennen väliaikaisia toimia koskevan päätöksen antamista varattava sen saajalle tilaisuus tulla kuulluksi, paitsi jos kuulemista ei voida toimittaa niin nopeasti kuin asian kiireellisyys välttämättä vaatii.

Väliaikaiset toimet voivat olla voimassa enintään kolme kuukautta. Liikenne- ja viestintävirasto voi jatkaa väliaikaisia toimia enintään kolmella kuukaudella, jos virhettä tai laiminlyöntiä ei ole määräjassa korjattu.

19 §

Seuraamusmaksu

Toiminnanharjoittajalle, joka harjoittaa maa-asema- tai tutkatoimintaa ilman tässä laissa säädettyä lupaa tai vastoin 4 §:ää taikka luvan ehtoja tai muutoin rikkoo tämän lain säännöksiä eikä kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa, vähintään kolmen kuukauden määräjassa, oikaise menettelyään, voidaan määrätä seuraamusmaksu.

Seuraamusmaksua määrättäessä on otettava huomioon menettelyn laatu, laajuus ja sen kesto-aika. Seuraamusmaksua ei voida määrätä, jos menettely on ainoastaan vähäinen tai seuraamusmaksun määrääminen on muutoin perusteetonta.

Seuraamusmaksu on vähintään 5 000 euroa ja enintään 2 000 000 euroa. Seuraamusmaksun enimmäis- ja vähimmäismäärä tarkistetaan rahanarvon muutosta vastaavasti kolmivuotiskausittain valtioneuvoston asetuksella. Seuraamusmaksu saa olla enintään kymmenen prosenttia toiminnanharjoittajan edellisen vuoden maailmanlaajuisesta kokonaisliikevaihdosta. Seuraamusmaksun määrää Liikenne- ja viestintävirasto. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, ellei rikkomuksesta tai laiminlyönnistä epäilty ole saanut tietoa häntä koskevan tutkinnan aloittamisesta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti tapahtui, tai jatkettun laiminlyönnin taikka rikkomuksen osalta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jona rikkomus tai laiminlyönti päättyi. Liikenne- ja viestintäviraston toimenpiteet rikkomuksen tai laiminlyönnin tutkimiseksi aloittavat vanhentumisajan kulumisen alusta.

Seuraamusmaksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa. Maksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa säännöksiä seuraamusmaksun täytäntöönpanon kannalta merkityksellisestä viranomaisten ilmoitusvelvollisuudesta, seuraamusmaksun palauttamisesta ja muista vastaavista, maksun täytäntöönpanon kannalta välttämättömistä seikoista sekä tarkempia säännöksiä seuraamusmaksun täytäntöönpanosta.

20 §

Viranomaismaksut

Tässä laissa säädetyn luvan hakija on velvollinen suorittamaan Liikenne- ja viestintävirastolle hakemuksen ja ennakkopäätöshakemuksen yhteydessä maksun, jonka määrä on 2000 euroa. Hakemusmaksua ei palauteta, vaikka lupahakemuksesta luovuttaisiin tai se hylättäisiin.

Luvan haltija on velvollinen suorittamaan maa-asema- tai tutkatoimintaluvan vuosittaisen valvontamaksun. Valvontamaksua ei palauteta, vaikka maa-asema- tai tutkatoiminnan harjoittaja lopettaa toimintansa kesken kalenterivuotta.

Maa-asema- ja tutkatoiminnan vuosittaiset valvontamaksut ovat seuraavat:

- 1) liiketoimintatarkoituksessa harjoitetusta maa-asema- tai tutkatoiminnasta 900 euroa
- 2) ei-kaupallisesta tutkimus- tai koulutustoiminnasta 300 euroa

Maa-asema- ja tutkatoiminnan valvontamaksu peritään vuosittain. Maksu määrätään maksettavaksi Liikenne- ja viestintäviraston päätöksellä.

21 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Liikenne- ja viestintäviraston päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

22 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettua maa-asema- tai tutkatoimintaa voidaan jatkaa ilman X §:ssä tarkoitettua lupaa tai Z §:ssä tarkoitettua hyväksyntää x kuukauden ajan lain voimaantulopäivästä lukien.

2.

Laki

avaruustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) 1 §, 4 §, 5 §:n 2 momentti, 12 §, 13 §, 14 §, 15 §, 17 §, 18 §, 19§ sekä 21 §, ja

lisätään lakiin uusi 2 a luku sekä 17 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Suomen valtion alueella harjoitettavaan avaruustoimintaan.

Lakia sovelletaan lisäksi Suomen valtion alueen ulkopuolella harjoitettavaan avaruustoimintaan, jos avaruustoimintaa:

- 1) harjoitetaan Suomessa rekisteröidyssä aluksessa; tai
- 2) sitä harjoittaa Suomen kansalainen tai oikeushenkilö, jolla on Suomessa kotipaikka.

Tässä laissa säädetään myös satelliittikaukokartoituksesta, jonka tosiasiallinen määräysvalta on Suomessa ja jossa käytettävien laitteiden tai laitteiston suorituskyky ylittää työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa säädettyt raja-arvot. 11a, 12-15, 17 ja 17a §:ää ei kuitenkaan sovelleta suomalaisen viranomaisen harjoittamaan satelliittikaukokartoitukseen, lukuun ottamatta viranomaisen harjoittamaa kaupallista toimintaa.

Suomen ilmatilassa liikkuvaan avaruusesineeseen sovelletaan soveltuvin osin siviili-ilmailua koskevia säännöksiä.

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta säädetään rikoslain (39/1889) 1 luvussa.

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *avaruustoiminnalla* avaruusesineen lähettämistä avaruuteen, avaruusesineen operointia ja muuta määräysvaltaa siihen avaruudessa sekä avaruusesineen palauttamista ja palautumista maahan;

2) *avaruusesineellä* esinettä, joka on lähetetty tai joka on tarkoitus lähettää avaruuteen, mukaan lukien tällaisen esineen osat, ja laitetta, jota on käytetty tai jota on tarkoitus käyttää esineen lähettämiseksi avaruuteen, mukaan lukien tällaisen laitteen osat;

3) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka harjoittaa tai jonka on tarkoitus harjoittaa avaruustoimintaa tai joka tosiasiallisesti vastaa toiminnasta;

4) *satelliittikaukokartoituksella* avaruusesineessä olevan sellaisen laitteen tai laitteiston operointia, joka kykenee havaitsemaan Maan tai veden pinnalla tai niiden alapuolella tai ilmassa olevista kohteista taikka toisista avaruusesineistä säteilevää tai heijastuvaa sähkömagneettista säteilyä ja taltioimaan siitä tietoa;

5) *kaukokartoitustoimijalla* luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, jolla on määräysvalta siihen, mitä tietoja satelliittikaukokartoitukseen kykenevillä laitteilla tai laitteistolla kerätään ja taltioidaan;

6) *datalla* kaukokartoitustoimijan hallussa olevia satelliittikaukokartoituksessa käytetyn laitteen tai laitteiston välittämiä signaaleita sekä siitä johdettuja tuotteita signaalien ja taltioitujen tietojen käsittely- tai varastointivaiheesta taikka lähetys- tai esitystavasta riippumatta.

5 §

Avaruustoiminnan luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset

---

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) toiminnanharjoittaja on luotettava ja hänellä on tarvittava tekninen asiantuntemus ja taloudelliset edellytykset harjoittaa avaruustoimintaa;
  - 2) toiminnanharjoittaja on toimittanut ministeriölle arvion avaruustoiminnan riskeistä ja tämän arvion mukaan toiminnasta ei ole erityistä vaaraa ihmisille tai omaisuudelle eikä yleiselle turvallisuudelle;
  - 3) toiminnanharjoittaja pyrkii 10 §:n mukaisesti estämään avaruusromun syntymisen sekä haitalliset vaikutukset ympäristöön maan pinnalla, ilmakehässä ja avaruudessa;
  - 4) toiminnanharjoittajalla on suunnitelma avaruustoiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä;
  - 5) avaruustoiminta ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa;
  - 6) toiminnanharjoittaja täyttää 8 §:ssä säädetty vakuuttamista koskevat vaatimukset;
  - 7) toiminnanharjoittaja noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton voimassa olevia sääntöjä;
  - 8) toiminnanharjoittaja esittää selvityksen voimassa olevien vientivalvontasäännösten noudattamisesta;
  - 9) jos avaruustoimintaan kuuluu satelliittikaukokartoitusta, toiminnanharjoittaja noudattaa tämän lain 2 a luvun säännöksiä.
-

2 a luku

Satelliittikaukokartoitus

11 a §

Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset

Satelliittikaukokartoitusta saa harjoittaa vain sellainen toimija, jolle työ- ja elinkeinoministeriö on antanut etukäteen luvan harjoittaa toimintaa. Lupa voidaan myöntää toistaiseksi tai määräajaksi. Lupa voidaan liittää toiminnan turvallisuuden ja valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että:

- 1) kaukokartoitustoimija on luotettava ja tällä on riittävä asiantuntemus ja kyky toteuttaa tarvittavat toimenpiteet satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston sekä datan suojaamiseksi oikeudettomalta pääsylvästä sekä estää niiden käyttö tämän lain vastaisesti;
- 2) kaukokartoitustoimija on antanut työ- ja elinkeinoministeriölle selvityksen 11 c §:ssä säädettyjen turvallisuusvaatimusten täyttymisestä;
- 3) kaukokartoitustoimija on antanut ministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden tai laitteiston teknisistä ominaisuuksista, mukaan lukien niiden erotuskyky, paikannustarkkuus, aikaresoluutio, taajuuskaistat ja laatu, sekä tiedot toiminnan ohjauskeskuksen sijainnista ja toiminnassa käytetyistä maa-aseamista;
- 4) kaukokartoitustoimija on antanut ministeriölle selvityksen satelliittikaukokartoituksen tarkoituksesta sekä datan käyttötarkoituksesta ja kohderyhmistä;
- 5) kaukokartoitustoimija on antanut ministeriölle selvityksen sen käytössä olevista asiakkaan tunnistamiseen ja tuntemiseen liittyvistä menettelytavoista;
- 6) muita avaruusesineitä kuvataan vain asianomaisen avaruusesineen omistajan antamalla kirjallisella suostumuksella ja kuvaamiseen saadut suostumukset arkistoidaan luotettavasti;
- 7) satelliittikaukokartoitus ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa;
- 8) kaukokartoitustoimija noudattaa Kansainvälisen televiestintäliiton voimassa olevia sääntöjä;

Kaukokartoitustoimijan on lupahakemuksessaan esitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen ja luotettava selvitys 2 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisestä sekä kaukokartoitustoimijan omistussuhteista, jos tämä on oikeushenkilö.

Mikäli satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voi tämä hakea lupaa satelliittikaukokartoitukseen yhdessä avaruustoimintaan haettavan luvan kanssa. Näissä tapauksissa työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa yhteisen lupapäätöksen avaruustoiminnan ja satelliittikaukokartoituksen harjoittamista koskien.

Tarkempia säännöksiä luvan hakemisesta ja lupahakemuksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 b §

Viranomaisen satelliittikaukokartoitusta koskeva ilmoitusvelvollisuus

Satelliittikaukokartoitusta harjoittavan suomalaisen viranomaisen tulee ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta sekä mahdollisista muutoksista toiminnassa. Viranomaisen tulee myös ilmoittaa työ- ja elinkeinoministeriölle, jos toiminta siirretään toiselle viranomaiselle.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen toimittamisesta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista ja asiakirjoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 c §

Satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimukset

Kaukokartoitustoimijan on huolehdittava satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettäviin laitteisiin tai laitteistoon ja tiloihin sekä datan käsittelyyn kohdistuvien riskien hallinnasta. Satelliittikaukokartoituksen ja kaukokartoitustoimijan on täytettävä seuraavat turvallisuusvaatimukset:

- 1) datan vastaanotto ja käsittely on tietoturvallista ja toiminnassa käytetyt järjestelmät ja laitteet on riittävällä tavalla suojattu ulkoisilta häiriöiltä ja tietoturvahilta;
- 2) toiminnassa käytettyihin järjestelmiin ja laitteisiin kohdistuvat tietoturvaloukkaukset ja -uhat voidaan havaita;
- 3) ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudetonta pääsyä satelliittikaukokartoituksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin eikä toiminnassa tuotettuun dataan;
- 4) kaukokartoitustoimijalla on oltava käytössään menettelytavat asiakkaan tunnistamiseksi ja tuntemiseksi, joiden avulla voidaan riittävällä varmuudella todeta kenelle ja mihin tarkoitukseen dataa luovutetaan;
- 5) satelliittikaukokartoituksessa käytettävien laitteiden suorituskykyä, käytettävyyttä, laatua ja toimintavarmuutta sekä datan laatua ja eheyttä voidaan seurata sekä laitteiden toimivuutta merkittävästi häiritsevät viat ja häiriöt havaita;

Tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan turvallisesta harjoittamisesta ja turvallisuuteen vaikuttavien laitteiden ja toimintojen sekä henkilöstön osaamisen ja kokemuksen vähimmäisvaatimuksista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

11 d §

Datan luovuttaminen

Dataa saa luovuttaa vain kaukokartoitustoimijan tunnistamille ja tuntemille asiakkaille.

Dataa ei saa luovuttaa sotilaalliseen käyttöön EU:n tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n asettamien pakotteiden vastaiseen käyttöön.

Kaukokartoitustoimijan on ilmoitettava viipymättä työ- ja elinkeinoministeriölle, jos sillä on syytä epäillä luovuttaneensa dataa ei-toivotulle tahoille tai tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallisia turvallisuusetuja tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Sama koskee tilanteita, joissa kaukokartoitustoimija havaitsee, että dataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta.

Valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa taikka niitä vastaavissa tilanteissa satelliittikaukokartoitustoimijan on turvattava datan luovuttamisessa etuoikeus asianmukaisille Suomen viranomaisille, kun nämä katsovat sen olevan tarpeen kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- tai turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi.

Tarkempia säännöksiä satelliittikaukokartoitustoiminnan asiakkaista ja datan käytön rajoituksista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 §

Tiedonantovelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on viipymättä annettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 5 §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin taikka avaruusesineiden rekisteriin merkittyihin tietoihin. Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava myös avaruusesineen omistussuhteiden muutoksista ja avaruustoiminnan lopettamisesta viipymättä.

Sen lisäksi mitä kaukokartoitustoimijan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään 11 d §:ssä on kaukokartoitustoimijan viipymättä annettava työ- ja elinkeinoministeriölle tiedot muutoksista, jotka voivat vaikuttaa 11 a §:n 2 momentissa säädettyihin luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin. Kaukokartoitustoimijan on ilmoitettava myös satelliittikaukokartoituksen lopettamisesta viipymättä.

Tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

13 §

Luvan muuttaminen ja peruuttaminen

Työ- ja elinkeinoministeriö voi muuttaa avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen myönnettyä lupaa tai peruuttaa luvan, jos:

- 1) lupahakemuksessa tai sen liitteissä on annettu virheellisiä tai puutteellisia tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet lupaharkintaan;
- 2) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija ei enää täytä olennaisia 5 §:n 2 momentissa tai 11 a §:n 2 momentissa säädettyjä luvan myöntämisen edellytyksiä;
- 3) toiminnanharjoittaja tai kaukokartoitustoimija on olennaisella tavalla laiminlyönyt tai rikkonut tässä laissa säädettyä velvollisuutta tai rajoitusta taikka luvan ehtoja; tai
- 4) luvan muuttaminen tai peruuttaminen on välttämätöntä Suomen kansainvälisten sitoumusten tai velvoitteiden vuoksi.

Ministeriön on ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä asetettava toiminnanharjoittajalle tai kaukokartoitustoimijalle määräaika korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti.

Satelliittikaukokartoitus on kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriön määräyksestä keskeytettävä, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseksi taikka Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamiseksi.

Ministeriö voi asettaa luvan muuttamista tai peruuttamista koskevassa päätöksessään tarpeellisia ehtoja avaruustoiminnan turvallisesta jatkamisesta tai lopettamisesta. Peruuttaessaan luvan ministeriö voi myös määrätä, että toiminnanharjoittajan on siirrettävä avaruustoiminta toisen toiminnanharjoittajan jatkettavaksi.

14 §

Valvonta

Työ- ja elinkeinoministeriö valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Toiminnanharjoittajan on toimitettava vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan avaruustoiminnasta.

Kaukokartoitustoimijan on toimitettava vuosittain työ- ja elinkeinoministeriölle raportti harjoittamastaan satelliittikaukokartoituksesta ja sen asiakkaista. Mikäli satelliittikaukokartoitus kuuluu avaruustoimintaan, jossa toiminnanharjoittaja ja kaukokartoitustoimija on sama henkilö, voi tämä sisällyttää satelliittikaukokartoitusta koskevan vuosiraportin avaruustoiminnan vuosiraporttiin.

Ministeriöllä on oikeus saada toiminnanharjoittajalta ja kaukokartoitustoimijalta myös muut tarpeelliset tiedot valvontaa varten.

Tarkempia säännöksiä 2 ja 3 momentissa tarkoitettun raportin sisällöstä sekä valvontaa varten tarvittavista tiedoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

15 §

Tarkastusoikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus suorittaa 14 §:n mukaisessa valvonnassa tarpeellisia toiminnanharjoittajan avaruustoimintaan ja avaruusesineeseen sekä kaukokartoitustoimijan satelliittikaukokartoitukseen ja siinä käytettyihin laitteisiin tai laitteistoon kohdistuvia tarkastuksia. Ministeriöllä on oikeus teettää tarkastus toisella viranomaisella tai riippumattomalla asiantuntijalla. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tämän pykälän mukaisia tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Tarkastusta suorittavalla virkamiehellä tai riippumattomalla asiantuntijalla on oikeus päästä tarkastuksen edellyttämässä laajuudessa toiminnanharjoittajan tai kaukokartoitustoimijan hallinnassa tai käytössä oleviin avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen harjoittamiseen käytettäviin tai käytettyihin tiloihin ja muille alueille, joilla on merkitystä avaruustoiminnan tai satelliittikaukokartoituksen valvonnassa, sekä saada tutkittavakseen valvontatehtävän kannalta tarpeelliset asiakirjat ja tiedot sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyssä tilassa tarkastuksen saa toimittaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja kyseessä olevassa tapauksessa on olemassa perusteltu ja yksilöity syy epäillä tämän lain säännöksiä rikotun tai rikottavan tavalla, josta voi olla seuraamuksena hallinnollinen seuraamusmaksu tai rikoslaissa (39/1889) säädetty rangaistus.

Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

17 §

Lausunnot

Työ- ja elinkeinoministeriö voi pyytää 5 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa ja 11 §:ssä sekä 11 a §:ssä tarkoitettuja tehtäviään suorittaessaan tarpeellisia lausuntoja muilta viranomaisilta ja erityistä asiantuntemusta edustavilta riippumattomilta asiantuntijoilta. Ministeriö voi pyytää lausuntoja myös arvioidessaan edellytyksiä luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle 13 §:n nojalla tai suorittaessaan 14 §:ssä tarkoitettua valvontaa.

17 a §

Luotettavuuden arviointi

Avaruustoiminnan toiminnanharjoittajan ja kaukokartoitustoimijan on oltava luotettava. Jos tämä on oikeushenkilö, vaatimus luotettavuudesta koskee toimitusjohtajaa ja hänen sijaistaan, hallituksen jäsentä ja varajäsentä, hallintoneuvoston ja siihen rinnastettavan toimeilimen jäsentä ja varajäsentä, vastuunalaista yhtiömiestä sekä muuta ylimpään johtoon kuuluvaa. Vaatimus luotettavuudesta koskee myös avaruusesineen omistajaa sekä avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä.

Henkilöä ei pidetä luotettavana, jos:

1) hänet on viiden arviota edeltäneen vuoden aikana tuomittu vankeusrangaistukseen tai kolmen arviota edeltäneen vuoden aikana sakkorangaistukseen rikoksesta, jonka voidaan katsoa osoittavan hänen olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta;

2) hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta;

3) tätä koskevia liiketoimintakieltoja on merkitty viranomaisen rekisteriin tai luottotietorekisteriin;

4) hän on konkurssissa taikka ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan; taikka

5) hänen toimintakelpoisuuttaan on rajoitettu.

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu määräaika on laskettava tuomion lainvoimaiseksi tulosta hakemuksen vastaanottohetkeen. Jos tuomio ei ole saanut lainvoimaa, tuomittu voi kuitenkin jatkaa omistusosuuteensa kuuluvan päätösvallan käyttämistä, jos sitä on hänen aikaisempi toimintansa, tuomioon johtaneet olosuhteet ja muut asiaan vaikuttavat seikat kokonaisuutena arvostellen pidettävä ilmeisen perusteltuna.

18 §

Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta viranomaisilta tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömiä tietoja toiminnanharjoittajaa ja kaukokartoitustoimijaa koskevista seikoista.

19 §

Uhkasakko

Työ- ja elinkeinoministeriö voi tehostaa 13 §:n 2 ja 3 momentin nojalla antamaansa määräystä uhkasakolla.

21 §

Rangaistussäännökset

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

- 1) harjoittaa avaruustoimintaa ilman 5 §:ssä tarkoitettua lupaa tai 11 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää,
- 2) siirtää avaruusesinettä tai avaruustoimintaa koskevan tosiasiallisen määräysvallan toiselle toiminnanharjoittajalle tai omistajalle ilman 11 §:ssä tarkoitettua hyväksyntää,
- 3) avaruustoiminnassa laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden ottaa vakuutus taikka 12 §:ssä tai 14 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedonantovelvollisuuden,

4) harjoittaa satelliittikaukokartoitusta ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa taikka

- 5) satelliittikaukokartoituksessa laiminlyö 11 d §:n 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuuden taikka 12 §:ssä tai 14 §:n 3 momentissa tarkoitettua tiedonantovelvollisuuden on tuomittava, jollei teko ole vähäinen eikä siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, avaruustoimintarikkomuksesta tai satelliittikaukokartoitusrikkomuksesta sakkoon.

Rangaistus rekisterimerkintärikoksesta säädetään rikoslain 16 luvun 7 §:ssä ja rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle 16 luvun 8 §:ssä

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettua satelliittikaukokartoitusta voidaan jatkaa ilman 11 a §:ssä tarkoitettua lupaa kahdentoista kuukauden ajan lain voimaantulopäivästä lukien.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi